

μελέτη συντονίστηκε από τη France terre d'asile

Δικαίωμα στο Άσυλο για τους Ασυνόδετους Ανηλίκους στην Ευρωπαϊκή Ένωση



συγκριτική μελέτη σε 27 χώρες





Η μελέτη πραγματοποιήθηκε υπό την επίβλεψη του

Laurent DELBOS (France terre d'asile), συντονιστή του έργου

Βάσει της έρευνας και συνεργασίας των ακόλουθων εθνικών σημείων επαφής

Marine CARLIER (*France terre d'asile* - **ΓΑΛΛΙΑ**)
Maria de DONATO (*Consiglio Italiano per i Rifugiati* - **ΙΤΑΛΙΑ**)
Julia IVAN (*Hungarian Helsinki Committee* – **ΟΥΓΓΑΡΙΑ**)
Maria KSIAZAK (*International Humanitarian Initiative Foundation* – **ΠΟΛΩΝΙΑ**)
Miltos PAVLOU (*Institute for Rights, Equality & Diversity* - **ΕΛΛΑΔΑ**)
Vineta POLATSIDE (*Shelter. Safe house* – **ΛΕΤΤΟΝΙΑ**)
Sonja WELP (*Terre des Hommes* – **ΓΕΡΜΑΝΙΑ**)

Η έκθεση συντάχθηκε σε συνεργασία με τους Alix PIERARD
και Caroline ROUBLIN (*France terre d'asile*)

Η πλήρης έκθεση διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.france-terre-asile.org/dam27>

Έργο συγχρηματοδοτούμενο από το Πρόγραμμα «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της ΕΕ



Οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν έγγραφο ανήκουν στους συντάκτες και δεν αντιπροσωπεύουν τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή των υπηρεσιών της



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	6
ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
Περιεχόμενο.....	7
Μεθοδολογία.....	8
1. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ	
ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ■.....	9
1.1. Εμπόδια στην πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.....	9
1.2. Πληροφόρηση για τη διαδικασία, ειδικά προσαρμοσμένη στα παιδιά.....	10
1.3. Βασικές ιδιαιτερότητες της διαδικασίας ασύλου όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά.....	10
2. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΦΙΛ ■.....	11
2.1. Αιτήσεις.....	11
2.2. Αποφάσεις.....	11
3. ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ■.....	15
3.1. Τα διαφορετικά μοντέλα επιτροπείας.....	15
3.2. Κατάρτιση και προσόντα των εκπροσώπων.....	18
3.3. Αλλαγή επιτρόπου και εποπτεία.....	19
4. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΔΟΥΒΛΙΝΟ II ■.....	20
4.1. Μεταφορά ασυνόδευτων παιδιών σε άλλο κράτος μέλος βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II.....	20
4.2. Διαδικασία της μεταφοράς, όταν κρίνεται απαραίτητη.....	21
4.3. Υποδοχή των ασυνόδευτων παιδιών που μεταφέρονται από άλλες χώρες βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II.....	21
5. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ■.....	22
5.1. Στέγαση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο.....	22
5.2. Νομική συνδρομή σε ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο.....	24
5.3. Ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη.....	26
5.4. Κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο.....	27
6. ΚΥΡΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ■.....	29
6.1. Διεξαγωγή συνέντευξης.....	29
6.2. Κατάρτιση και επιμόρφωση των υπαλλήλων υπηρεσιών ασύλου σε ζητήματα αιτήσεων ανηλίκων.....	30
6.3. Προϋποθέσεις συνέντευξης.....	32
7. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ ■.....	35
7.1. Πτυχές των αποφάσεων που αφορούν ειδικά τα παιδιά.....	35
7.2. Ανακοίνωση των αποφάσεων.....	37
7.3. Έφεση.....	38
7.4. Πιθανά αποτελέσματα της διαδικασίας.....	39
7.5. Οικογενειακή επανένωση.....	40
8. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ■.....	43
8.1. Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου στα σύνορα.....	43
8.2. Επιτροπεία στα σύνορα.....	43
8.3. Συνέντευξη στα σύνορα.....	44
8.4. Κράτηση στα σύνορα.....	46
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	47
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – Σύνοψη.....	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 - Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Κανόνες.....	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – Γενική Βιβλιογραφία.....	57

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι συντάκτες της έκθεσης θα ήθελαν να ευχαριστήσουν τα εξής πρόσωπα και οργανισμούς:

Samantha ARNOLD (Irish Refugee Council - IE), Thomas BERTHOLD (Bundesfachverband Unbegleitete Minderjährige Flüchtlinge - DE), Baiba BIEZA (LV), Edita BLAZYTE (LT), Cristina BUCATARU (Consiliul National Roman pentru Refugiati - RO), Elisabetta CUTRALE (IT), Madeleine DE LA SERVETTE (France terre d'asile - FR), Κορίνα ΔΗΜΗΤΡIOY (Συμφιλίωση - CY), Judith DENNIS (British Refugee Council - UK), Goran EKMESCIC (Bundesfachverband Unbegleitete Minderjährige Flüchtlinge - DE), Niels ESPENHORST (Bundesfachverband Unbegleitete Minderjährige Flüchtlinge - DE), Neil FALZON (MT), Rafi FAZIL (British Refugee Council - UK), Katja FOURNIER (plateforme mineurs en exil - BE), Antonio GALLARDO (MPDL - ES), Aida HADZIAHMETOVIĆ (Slovenian Philanthropy - SI), Christophe HARRISSON (France terre d'asile - FR), Valeria ILAREVA (Legal Clinic for Refugees and Immigrants - BG), Zuzana JEŘÁBKOVÁ (Organization for help to refugees - CZ), Taina MARTISKAINEN (FI), Gruša MATEVŽIĆ (Hungarian Helsinki Committee - HU), Miroslava MITTELMANNOVA (Human Rights League - SK), Mónica d'OLIVEIRA FARINHA (Conselho Português para os Refugiados - PT), Ματίνα Πούλου (i-RED - GR), Claude ROMEO (France terre d'asile - FR), Martin ROZUMEK (Organization for help to refugees - CZ), Helika SAAR (EE), Stefanie STUDNITZ (Bundesfachverband Unbegleitete Minderjährige Flüchtlinge - DE), Matthieu TARDIS (France terre d'asile - FR) και όλους όσους συνέβαλαν σε αυτή τη μελέτη.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

CGRA	Commissariat général aux réfugiés et apatrides / Γενική Επιτροπή για τους Προσφύγες και τους Απάτριδες (Βέλγιο)
CIR	Consiglio Italiano per Rifugiati / Ιταλικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
CNDA	Cour Nationale du Droit d'Asile/ Εθνικό Δικαστήριο Ασύλου (Γαλλία)
CoE	Συμβούλιο της Ευρώπης
CPR	Conselho Português para os Refugiados / Πορτογαλικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
CRC	Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού
EU	Ευρωπαϊκή Ένωση
Fedasil	Agence fédérale pour l'accueil des demandeurs d'asile / Ομοσπονδιακή υπηρεσία για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο (Βέλγιο)
FRONTEX	Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
HHC	Hungarian Helsinki Committee / Ουγγρική Επιτροπή Συμφωνιών του Ελσίνκι
HSE	Κεντρική Υπηρεσία Υγείας (Ιρλανδία)
ΜΚΟ	Μη κυβερνητική οργάνωση
OFPRA	Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrides / Γαλλικό Γραφείο για την Προστασία των Προσφύγων και των Απάτριδων
OPU	Organizace pro pomoc uprchlíkům / Οργανισμός παροχής βοήθειας σε πρόσφυγες (Τσεχική Δημοκρατία)
ORAC	Office of the Refugee Applications Commissioner / Γραφείο Επιτρόπου για την Εξέταση Αιτήσεων Ασύλου (Ιρλανδία)
SEF	Servicio de Estrangeiros e Fronteiras/ Υπηρεσία Αλλοδαπών και Συνόρων (Πορτογαλία)
UASC	Unaccompanied Asylum Seeking Children / Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Αιτούντες Άσυλο
UKBA	United Kingdom border agency / Υπηρεσία Συνόρων Ηνωμένου Βασιλείου
UNHCR/Y.A.	United Nations High Commissioner for Refugees / Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Περιεχόμενο

Παιδιά κάτω των 18 ετών χωρίς την παρουσία νομικού εκπροσώπου ζουν σήμερα και στα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως και οι ενήλικοι, ένα σημαντικό ποσοστό αυτών των νέων αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα καταγωγής τους εξαιτίας συγκρούσεων ή διωγμών: το 2010, το 4% των αιτούντων άσυλο παγκοσμίως ήταν ασυνόδευτοι ανήλικοι και 74% εξ'αυτών υπέβαλαν την αίτησή τους στην Ευρώπη¹. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ενδέχεται να έχουν υποστεί ή κινδυνεύουν να υποστούν διωγμούς λόγω της ηλικίας τους: στρατολόγηση παιδιών, εμπορία για πορνεία, σεξουαλική εκμετάλλευση, γυναικείος γεννητικός ακρωτηριασμός, εξαναγκαστική εργασία... Υπάρχουν, επίσης, περιπτώσεις όπου παιδιά ταυτίζονται με καταστάσεις, δραστηριότητες ή απόψεις των γονέων ή άλλων συγγενών τους. Συνεπώς, μπορεί να διωχθούν εξαιτίας απόψεων τρίτων.

Προκειμένου να αναγνωριστούν ως πρόσφυγες που χρήζουν προστασίας, όλοι οι αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, πρέπει να προσκομίσουν αποδεικτικά των ισχυρισμών τους στοιχεία κατά την έννοια της Σύμβασης της Γενεύης του 1951. Πρέπει να τεκμηριώσουν ότι διώχθηκαν στο παρελθόν ή έχουν «δεδικαιολογημένο φόβο διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων»². Έχουν, μάλιστα, το δικαίωμα να ζητήσουν τη χορήγηση επικουρικής προστασίας, μία άλλη μορφή διεθνούς προστασίας που εισήγαγε η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) το 2004³, σε περίπτωση που διατρέχουν πραγματικό κίνδυνο να υποστούν σοβαρή βλάβη εάν επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους⁴. Τέλος, το δικαίωμα σε άσυλο εγγυάται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς στο άρθρο 22 προβλέπει ότι «τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, τα οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας (...)».

Την ώρα που τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν δεσμευτεί να δημιουργήσουν ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ)⁵, η προσαρμογή των διαδικασιών και πρακτικών για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο, παραμένει σημαντικό ζήτημα. Στην πραγματικότητα, αυτή η ιδιαίτερα ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα χρειάζεται προδιαγραφές ειδικά προσαρμοσμένες στις ανάγκες της. Η επιτροπεία, η υποστήριξη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και οι συνθήκες της συνέντευξης είναι ζητήματα πρωταρχικής σημασίας για την αποτελεσματική προστασία αυτών των παιδιών.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα μελέτη στοχεύει να αναλύσει τη νομοθεσία και τις πρακτικές που εφαρμόζονται στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ προκειμένου να εντοπιστούν οι καλές πρακτικές, οι ελλείψεις και οι τρόποι βελτίωσης της εφαρμογής του δικαιώματος ασύλου για ασυνόδευτα παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Παγκόσμιες Τάσεις 2010*, Ιούνιος 2011, σ. 27, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e01b00e2.html> [ενημέρωση: 5 Ιουλίου 2012].

²Με την απόφαση 429 (V) της 14ης Δεκεμβρίου 1950, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών συγκάλεσε Διάσκεψη Πληρεξουσίων, η οποία υιοθέτησε, την 28η Ιουλίου 1951, τη Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων, βλέπετε: <http://www2.ohchr.org/english/law/refugees.htm> [ενημέρωση: 5 Ιουλίου 2012].

³Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, Άρθρο 2(ε), βλέπετε: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0083:EN:HTML>.

⁴*Ibid.*, Κεφάλαιο V – Αναγνώριση προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας, Άρθρο 15, «Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε: (α) θανατική ποινή ή εκτέλεση, (β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του, ή (γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης».

⁵Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπετε: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/index_en.htm [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

Μεθοδολογία

Το έργο αυτό που συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τέλεσε υπό το συντονισμό της οργάνωσης *France terre d'asile* (Γαλλία) και πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία έξι ΜΚΟ: *Consiglio Italiano per i Rifugiati* (Ιταλία), *Hungarian Helsinki Committee* (Ουγγαρία), *Ινστιτούτο για τα Δικαιώματα, την Ισότητα & την Ετερότητα* (Ελλάδα), *International humanitarian initiative foundation* (Πολωνία), *Shelter safe house* (Λεττονία) και *Terre des Hommes* (Γερμανία).

Το πρώτο βήμα συνίστατο στην από κοινού κατάρτιση ενός ερωτηματολογίου για όλες τις χώρες⁶. Ερευνητές από τους επτά εμπλεκόμενους φορείς εργάστηκαν από τον Απρίλιο έως το Δεκέμβριο 2011 προκειμένου να απαντήσουν σε όλες τις ερωτήσεις για διάφορες χώρες-στόχους. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε βάσει εγγράφων σχετικών με την κατάσταση των ασυνόδευτων ανηλίκων στις συμμετέχουσες χώρες, των νομικών διατάξεων που διέπουν αυτό το ζήτημα, και της πρακτικής εμπειρίας επαγγελματιών και φορέων που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της δράσης. Με 650 σελίδες απαντήσεων σε έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο, η παρούσα μελέτη σκοπεύει να αναλύσει τα αποτελέσματα και να προβεί σε συστάσεις για τα κύρια διακυβευόμενα ζητήματα.

Λόγω της έλλειψης πόρων σε ορισμένες χώρες και την ουσιαστική δυσκολία να καταστεί δυνατή η σύγκριση μεταξύ των 27 χωρών με διαφορετική νομική παράδοση και εθνική νομοθεσία, το επίπεδο της ανάλυσης ποικίλει. Επιπλέον, το ζήτημα αυτό δεν έχει παντού την ίδια βαρύτητα, καθώς ορισμένες χώρες έχουν λίγες μόνο αιτήσεις από ασυνόδευτους ανηλίκους, και κατά συνέπεια, λίγες πρακτικές στον τομέα. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν ήταν δυνατό να συμπεριληφθεί η κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη⁷, εξαιτίας της σύγχυσης που θα προέκυπτε από μία τέτοια συγκριτική ανάλυση.

Συνεπώς, η παρούσα μελέτη δεν επιδιώκει να αναλύσει διεξοδικά τη νομοθεσία και τις πρακτικές σε όλες τις χώρες. Σκοπός της είναι να παρουσιάσει ένα μεγάλο αριθμό κανόνων και πρακτικών έτσι ώστε να βελτιωθεί η γνώση γύρω από το δικαίωμα ασύλου για τα ασυνόδευτα παιδιά στην Ευρώπη.

Ελπίζουμε ότι η έρευνα αυτή θα αποτελέσει χρήσιμη πηγή για κάθε εμπλεκόμενο άτομο ή φορέα, και κυρίως, τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την προοπτική να καταρτιστεί ένα εναρμονισμένο πλαίσιο προστασίας βασιζόμενο στο σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού.

⁶ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπετε την Πλήρη Έκθεση – Παράρτημα 4 «Στοιχεία μεθοδολογίας».

⁷ Για τον ορισμό των υπερπόντιων χωρών και εδαφών, βλέπετε: http://europa.eu/legislation_summaries/development/overseas_countries_territories/index_en.htm [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ενώ το δικαίωμα στο άσυλο προβλέπεται από το ευρωπαϊκό και διεθνές νομικό πλαίσιο με δεσμευτική ισχύ για τα κράτη, τα ασυνόδευτα παιδιά αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά την πρόσβασή τους στη σχετική διαδικασία. Η πληροφόρηση για τη διαδικασία ασύλου πρέπει να είναι ειδικά προσαρμοσμένη στα παιδιά, ενώ απαραίτητη είναι η εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων που προορίζονται για τους ασυνόδευτους ανηλίκους κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας.

1.1. Εμπόδια στην πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου

Έχει παρατηρηθεί ότι στα σύνορα, πολλές χώρες πραγματοποιούν **επιστροφές** χωρίς να προβούν σε συνολική εκτίμηση της κατάστασης του παιδιού όσον αφορά το άσυλο⁸, σε αντίθεση με την αρχή της μη-επαναπροώθησης⁹.

Ασυνόδευτα παιδιά που βρίσκονται στο λιμάνι του Ντόβερ στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, συχνά επαναπροωθούνται στη Γαλλία ή το Βέλγιο εάν «δεν ζητήσουν άσυλο»¹⁰. Καθώς δεν γνωρίζουμε με ποιο τρόπο η υπηρεσία συνόρων ξεχωρίζει τους ανηλίκους αιτούντες άσυλο από τους μη αιτούντες άσυλο, υπάρχει υποψία ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι απευλαύνονται πριν εξεταστεί πλήρως η ανάγκη τους για προστασία. Στην **Ιταλία**, οι παράτυποι μετανάστες που βρίσκονται κρυμμένοι στα φεριμπότ από Ελλάδα κατά τη διάρκεια του αστυνομικού ελέγχου στα λιμάνια, οδηγούνται στον καπετάνιο του ίδιου πλοίου και επαναπροωθούνται στην Ελλάδα χωρίς να ενημερωθούν οι αρμόδιες αρχές.



Στην **Αυστρία**, κατά τη διαδικασία ελέγχου των συνόρων στο αεροδρόμιο της Βιέννης, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει τη δυνατότητα να ασκήσει βέτο στις απορριφθείσες αιτήσεις ασύλου ασυνόδευτων παιδιών και να τους επιτρέψει την είσοδο στη χώρα.

Μερικές όψεις της διαδικασίας ασύλου ενδέχεται να αποτρέψουν τους ανηλίκους από το να ζητήσουν άσυλο. Σε ορισμένες χώρες, οι νέοι δεν έχουν πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου όταν έχουν ήδη υποβάλει αίτηση σε άλλο κράτος μέλος του Κανονισμού του Δουβλίνου¹¹. Η διάρκεια της διαδικασίας είναι ένας ακόμη

αποτρεπτικός παράγοντας. Στην **Τσεχία**, η πρακτική του Υπουργείου Εσωτερικών να παρατείνει τη διαδικασία ασύλου χωρίς προφανή λόγο, κουράζει τους αιτούντες άσυλο που ζουν σε κατάσταση αβεβαιότητας. Εξίσου αποτρεπτικό χαρακτήρα έχει και ο ρόλος του επιτρόπου¹². Στην **Κύπρο**, το σύστημα νομικής εκπροσώπησης είναι ελαττωματικό, καθώς οι αιτήσεις ανηλίκων δεν εξετάζονται μέχρι να φτάσουν το 18ο έτος της ηλικίας τους. Σε μερικές χώρες, όπως η **Γερμανία**, η **Ιρλανδία** και η **Σλοβακία**, η αίτηση για άσυλο πρέπει να κατατεθεί με τη σύμφωνη γνώμη του επιτρόπου, ο οποίος έχει τη δικαιοδοσία να αποφασίσει κατά πόσον είναι απαραίτητη ή προς το ύψιστο συμφέρον του παιδιού, ανεξάρτητα από τη γνώμη του ίδιου του παιδιού.

Υπάρχουν χώρες, όπου οι **άτυπες πρακτικές των αρχών** μπορεί να αποτρέψουν τους ανηλίκους από το να υποβάλουν το αίτημά τους. Σε αστυνομικό τμήμα στην **Κύπρο**, αρνήθηκαν να καλέσουν διερμηνέα, να χορηγήσουν το έντυπο της αίτησης ασύλου, ενώ ζήτησαν επανειλημμένως σε αιτούντα να ξαναπεράσει για να εξυπηρετηθεί. Στη **Γαλλία**, έχουν καταγραφεί δυσκολίες στην απόσυρση της αίτησης ασύλου από τα γραφεία της Νομαρχίας (*Préfecture*).

Η έλλειψη αξιοπιστίας και η διάρκεια της **εξέτασης για τον προσδιορισμό της ηλικίας** είναι επιπρόσθετοι παράγοντες που δεν επιτρέπουν σε ορισμένους να θεωρηθούν «ασυνόδευτοι ανήλικοι», και ως εκ τούτου, να ωφεληθούν από τις συγκεκριμένες διαδικασίες. Σε όλα σχεδόν τα **κράτη μέλη της ΕΕ** υπάρχει έντονη ανησυχία, καθώς η μέθοδος της ιατρικής εξέτασης είναι η πλέον διαδεδομένη τακτική, παρά την αναποτελεσματικότητά της¹³. Σε κάθε περίπτωση, η οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου τονίζει πως «η απόφαση απόρριψης αίτησης ασύλου ασυνόδευτου ανηλίκου που αρνήθηκε να υποβληθεί σε αυτήν την ιατρική εξέταση, δεν πρέπει να βασίζεται μόνο στην άρνηση αυτή»¹⁴.

¹² Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπετε κεφάλαιο 3 «Επιτροπεία».

¹³ Βλέπετε για παράδειγμα: UNICEF, Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography, Terry SMITH, Laura BROWNLEES, 2011, σ. 85, http://www.unicef.org/protection/Age_Assessment_Practices_2010.pdf [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

¹⁴ Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα, Άρθρο 17 (5γ), βλέπετε: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:0034:EN:PDF> [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

⁸ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπετε κεφάλαιο 8 «Συγκεκριμένες όψεις του ασύλου στα σύνορα».

⁹ Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων, Άρθρο 33, οπ.π. (υποσημείωση 2).

¹⁰ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της UKBA (04/2011), στο Ντόβερ.

¹¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες του Δουβλίνου II, βλέπετε κεφάλαιο 4 «Κανονισμός Δουβλίνου II».

1.2. Πληροφόρηση για τη διαδικασία, ειδικά προσαρμοσμένη στα παιδιά

Οι πληθυσμοί στις χώρες καταγωγής είναι ελάχιστα ενημερωμένοι για το δικαίωμα ασύλου στην Ευρώπη, ακόμη και για τα στοιχειώδη. Συνεπώς, τα παιδιά που εισέρχονται σε έδαφος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να ενημερώνονται επαρκώς για το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτηση ασύλου. Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη της ΕΕ, η αστυνομία υποχρεούται από το νόμο να ενημερώνει όλους τους μετανάστες για το δικαίωμά τους να ζητήσουν άσυλο, κυρίως όταν τους συλλαμβάνει. Σε γενικές γραμμές, η πληροφόρηση αυτή είναι η ίδια, ανεξαρτήτως ηλικίας. Χωρίς ειδικές προβλέψεις για τους ανηλίκους, πολλά παιδιά δεν κατανοούν την επίσημη αυτή ειδοποίηση.



Στη **Σουηδία**, η Επιτροπή Μετανάστευσης προσφέρει στα παιδιά ένα ειδικό έντυπο με διάφορες γενικές πληροφορίες σχετικά με την υποβολή αίτησης ασύλου. Επιπλέον, ο Σουηδικός Ερυθρός Σταυρός οργανώνει «ομάδες πληροφόρησης για το άσυλο» σε κέντρα νέων, όπου φιλοξενούνται ασυνόδευτοι ανήλικοι. Αυτή η δραστηριότητα είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και οι νέοι θέτουν πολλές ερωτήσεις σχετικά με τη διαδικασία.

Η πρόσβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε έγκυρη και κατανοητή πληροφόρηση απασχολεί όλα σχεδόν τα κράτη μέλη της ΕΕ. Το επίπεδο της παρεχόμενης πληροφόρησης συχνά εξαρτάται από τις γενικότερες συνθήκες και τα άτομα που κανείς συναντά, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν υπάρχουν προβλεπόμενα μέτρα ή διαθέσιμα εργαλεία από δημόσιους φορείς.

1.3. Βασικές ιδιαιτερότητες της διαδικασίας ασύλου όσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά

Κατά πρώτον, πρέπει να τονιστεί ότι ο όρος «διαδικασία ασύλου» δεν έχει την ίδια σημασία σε όλες της χώρες της ΕΕ. Σε μερικές χώρες, η διαδικασία αυτή συνεπάγεται μόνο τη χορήγηση διεθνούς προστασίας (καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρική προστασία), ενώ σε άλλες, μπορεί να οδηγήσει και σε άλλο είδος άδειας παραμονής¹⁵. Συνεπώς, σε ορισμένες χώρες, όλα τα ασυνόδευτα παιδιά είναι αναγκασμένα να ξεκινήσουν αυτή τη διαδικασία προκειμένου να παραμείνουν στη χώρα.

Το πιο κοινό χαρακτηριστικό των 27 κρατών μελών της ΕΕ είναι ο διορισμός επιτρόπου¹⁶ για την υποβολή αίτησης ασύλου, πολιτική που ισχύει σε **όλες τις χώρες**.

¹⁵ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπετε κεφάλαιο 7 «Αποφάσεις και οι συνέπειές τους».

¹⁶ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη νομική εκπροσώπηση, βλέπετε κεφάλαιο 3 «Επιτροπεία».

Σε μερικές χώρες, όπως η **Βουλγαρία**, η **Γαλλία**, η **Λιθουανία**, η **Ρουμανία** και η **Σλοβακία**, καμία αίτηση ασύλου δεν κρίνεται προδήλως αβάσιμη, ενώ τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει πάντα να ακολουθούν την «τακτική» διαδικασία. Επίσης, δεν προβλέπεται ταχύρρυθμη διαδικασία βάσει κριτηρίων, όπως η «ασφαλής τρίτη χώρα».

Σε πολλές χώρες της ΕΕ, όπως το **Βέλγιο**, η **Εσθονία**, η **Φινλανδία**, η **Ελλάδα**, η **Ουγγαρία**, η **Ιταλία**, η **Λιθουανία**, η **Μάλτα**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβενία** και η **Ισπανία**, ο νόμος δίνει προτεραιότητα στις αιτήσεις ασυνόδευτων παιδιών, ενώ μερικές φορές, προβλέπει προθεσμίες μικρότερες από αυτές των ενηλίκων. Αντιθέτως, ο νόμος στην **Ιρλανδία** ορίζει μεγαλύτερη προθεσμία για τα ασυνόδευτα παιδιά στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου για την αίτηση ασύλου.

Όσον αφορά την κύρια συνέντευξη¹⁷, πολλές χώρες όπως το **Βέλγιο**, η **Τσεχία**, η **Φινλανδία**, η **Γερμανία**, η **Ουγγαρία**, η **Ιρλανδία**, η **Λετονία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Ολλανδία**, η **Πολωνία**, η **Σλοβακία**, η **Σλοβενία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο** περιλαμβάνουν ειδικές διαδικασίες ή κατευθυντήριες οδηγίες στο νομικό και ρυθμιστικό τους πλαίσιο για το άσυλο. Οι διατάξεις αυτές συνήθως αφορούν την κατάρτιση των αξιολογητών και την ανάγκη διεξαγωγής συνεντεύξεων σε περιβάλλον φιλικό προς τα παιδιά.

Παρατηρούμε, επίσης, ότι στα σύνορα δεν προβλέπονται πάντα ειδικές διαδικασίες για τα ασυνόδευτα παιδιά¹⁸. Ωστόσο, αυτό συμβαίνει σε χώρες, όπου μόνη ιδιαιτερότητα είναι ότι πρέπει να συνοδεύονται από νομικό εκπρόσωπο κατά τη διάρκεια των διαδικασιών. Σε μερικές μάλιστα περιπτώσεις, τα ασυνόδευτα παιδιά τελούν υπό κράτηση. Άλλες ιδιαιτερότητες αφορούν τον καθορισμό του βέλτιστου συμφέροντος, το δικαίωμα διαμονής ή στέγασης κατά τη διαδικασία, την απαγόρευση κράτησης των ασυνόδευτων παιδιών ή την ιατρο-ψυχολογική υποστήριξη¹⁹.

ΣΥΣΤΑΣΗ 1 -

Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου

- Τα παιδιά πρέπει να έχουν πάντα πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, ανεξαρτήτως ηλικίας.
- Οι δημόσιες αρχές πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, έτσι ώστε τα ασυνόδευτα παιδιά να ενημερώνονται πάντα για το δικαίωμά τους να ζητήσουν άσυλο και τις λεπτομέρειες αυτής της διαδικασίας, με τρόπο φιλικό προς αυτά και προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.

¹⁷ Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά την κύρια συνέντευξη, βλέπετε κεφάλαιο 6 «Κύρια συνέντευξη».

¹⁸ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπετε κεφάλαιο 8 «Συγκεκριμένες όψεις του ασύλου στα σύνορα».

¹⁹ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπετε κεφάλαιο 5 «Υποστήριξη και στέγαση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας».

2 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΦΙΛ

Ένα από τα πρώτα ερωτήματα που ανακύπτουν είναι ο αριθμός των παιδιών που σχετίζονται με το άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως προς αυτό, είναι απαραίτητο να διαθέτουμε αναλυτικά στοιχεία για τις αιτήσεις και αποφάσεις που αφορούν τους ασυνόδευτους ανήλικους.

2.1. Αιτήσεις

2.1.1. Συνολικός αριθμός αιτήσεων

Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τα διαθέσιμα στοιχεία για τις αιτήσεις ασύλου ασυνόδευτων παιδιών τα έτη 2009 και 2010. Στις στατιστικές δεν περιλαμβάνονται άτομα που έκαναν αίτηση ως παιδιά, αλλά στη συνέχεια δηλώθηκαν ως ενήλικοι.

Στη **Μάλτα**, και σε μικρότερο βαθμό στη **Βουλγαρία**²⁰, δεν υπάρχουν στοιχεία για αιτήσεις ασύλου από το 2005 έως σήμερα. Σε πολλές χώρες, η κατάσταση βελτιώθηκε πρόσφατα, καθώς δεν υπήρχαν στατιστικές στην αρχή αυτής της περιόδου, αλλά έχουμε στοιχεία για τα τελευταία χρόνια (**Κύπρος**, **Τσεχία**, **Φινλανδία**, **Ιταλία**, **Λεττονία**, **Ρουμανία** και **Ισπανία**). Για μερικές από αυτές τις χώρες, αυτό οφείλεται στην ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε μερικές χώρες, οι στατιστικές είναι ασαφείς ή ελλιπείς. Για παράδειγμα, η ετήσια έκθεση της Ομοσπονδιακής υπηρεσίας για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο («Agence fédérale pour l'accueil des demandeurs d'asile», *Fedasil*) στο **Βέλγιο** κάνει λόγο για 896 αιτήσεις ασύλου από ασυνόδευτα παιδιά το 2010, ενώ το Γραφείο Μετανάστευσης αναφέρει 860. Στην **Πολωνία**, τα επίσημα στοιχεία για ασυνόδευτους ανήλικους έχουν συγκεντρωθεί μαζί με τα αντίστοιχα των παιδιών που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου των γονέων τους, αλλά και των παιδιών που υπέβαλαν ατομικά την αίτησή τους, ακολουθώντας τους γονείς τους που είχαν ήδη ξεκινήσει τη διαδικασία²¹. Στη **Γερμανία**, παρατηρούμε σημαντική αύξηση του αριθμού των αιτήσεων από το 2009, διότι μέχρι τότε μόνο τα παιδιά κάτω των 16 ετών καταχωρούνταν ως ασυνόδευτοι ανήλικοι.

Συνολικά, υπολογίζουμε 10.295 αιτήσεις ασύλου για ασυνόδευτους ανήλικους στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2010. Η **Σουηδία** (2.393), η **Γερμανία** (1.948) και το **Ηνωμένο Βασίλειο** (1.595) είναι οι χώρες με το μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων.

Εκτός από την **Τσεχία**²², δεν υπάρχουν στοιχεία για περιπτώσεις έφεσης ασυνόδευτων παιδιών.

²⁰ Το μόνο διαθέσιμο στοιχείο είναι ο συνολικός αριθμός ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο το 2010.

²¹ Στο στατιστικό πίνακα, συλλέξαμε στοιχεία από ένα ορφανοτροφείο στη Βαρσοβία που ίδρυσε το 2005 το Γραφείο Αλλοδαπών για ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο.

²² 6 εφέσεις το 2008, 2 το 2009, 2 το 2010. Έχουμε στοιχεία για εφέσεις στη Λεττονία, αλλά μόνο για το 2006 (3 περιπτώσεις).

2.1.2. Κατανομή ανά φύλο, εθνικότητα και ηλικία

Για το 2010, πλήρεις στατιστικές με κατανομή ανά εθνικότητα, φύλο και ηλικία υπάρχουν σε λίγα κράτη μέλη της ΕΕ, όπως η **Δανία**, η **Φινλανδία**, η **Γαλλία**, η **Ουγγαρία**, η **Ιταλία**, η **Λιθουανία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Πορτογαλία** και η **Σουηδία**.

Το Αφγανιστάν ήταν η πρώτη χώρα καταγωγής το 2010, σε 13 από τις 21 χώρες, όπου υπάρχει κατανομή ανά εθνικότητα. Οι άλλες κύριες χώρες καταγωγής ήταν η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, το Ιράκ, η Σομαλία, η Νιγηρία και η Γουινέα.

Σε κάθε σχεδόν περίπτωση, τα παιδιά αιτούντα άσυλο ήταν άνω των 15 ετών. Εξαιρέσεις παρατηρούνται στη **Φινλανδία**, όπου το 23% των αιτούντων ήταν κάτω των 15, και στη **Σουηδία**, όπου το 43% των αιτούντων ήταν κάτω των 16. Η αναλογία μικρών σε ηλικία αιτούντων άσυλο είναι εξίσου σημαντική στη **Λιθουανία** (32% κάτω των 15) και την **Πολωνία** (30% κάτω των 16), αλλά οι αιτήσεις στις χώρες αυτές είναι λίγες. Η κατανομή ανά ηλικία αποδεικνύει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αιτούντων είναι άρρενες. Στις χώρες με διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, το 82% - κατά μέσο όρο - των ανηλίκων αιτούντων άσυλο ήταν άρρενες το 2010. Ωστόσο, στην **Ιρλανδία**, η πλειονότητα των αιτούντων είναι κορίτσια (50% - κατά μέσο όρο - την περίοδο 2005-2009 και 68% το 2010). Δεν υπάρχει εξήγηση αυτού του φαινομένου.

2.2. Αποφάσεις

Οι περισσότερες χώρες δεν διαθέτουν αναλυτικά στοιχεία έτσι ώστε να προκύπτει σαφής αριθμός αποφάσεων για αιτήσεις ασύλου ασυνόδευτων παιδιών. Σε περιπτώσεις που υπάρχουν τέτοια στοιχεία, το ποσοστό θετικών απαντήσεων κυμαίνεται από 8% (στην **Ιρλανδία**) έως 61% (στο **Ηνωμένο Βασίλειο**), αλλά τα πιθανά αποτελέσματα της διαδικασίας δεν είναι τα ίδια σε όλες τις χώρες (μπορεί να εκδοθεί μία «θετική» απόφαση, αλλά με καθεστώς λιγότερο προνομιακό από αυτό του πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας)²³. Παρατηρούμε ότι στην **Κύπρο** δεν υπάρχουν αποφάσεις για ασυνόδευτα παιδιά, καθώς οι αιτήσεις δεν εξετάζονται μέχρι ο αιτών να κλείσει το 18ο έτος της ηλικίας του.

ΣΥΣΤΑΣΗ 2 – Στατιστικές

- Κάθε κράτος πρέπει να συλλέγει και να διαθέτει στοιχεία για τις αιτήσεις ασύλου και τις αποφάσεις που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά, με κατανομή ανά φύλο, εθνικότητα και ηλικία, προκειμένου να υπάρχει πληρέστερη ενημέρωση και να σχεδιαστούν οι κατάλληλες πολιτικές.

²³ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπετε κεφάλαιο 7 «Αποφάσεις και οι συνέπειές τους».

ΚΩΔΙΚΟΙ ΧΩΡΩΝ που χρησιμοποιούνται στους στατιστικούς πίνακες (βλέπετε επόμενες σελίδες)

AF	Αφγανιστάν	GE	Γεωργία	PK	Πακιστάν
AO	Ανγκόλα	GH	Γκάνα	RS	Σερβία
AZ	Αζερμπαϊτζάν	GM	Γκάμπια	RU	Ρωσική Ομοσπονδία
BD	Μπανγκλαντές	GN	Γουινέα	SO	Σομαλία
BI	Μπουρούντι	IN	Ινδία	SN	Σενεγάλη
BY	Λευκορωσία	IQ	Ιράκ	SD	Σουδάν
CD	Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό	IR	Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν	SY	Συριακή Αραβική Δημοκρατία
CI	Ακτή Ελεφαντοστού	KV	Κόσοβο	TR	Τουρκία
CN	Κίνα	LK	Σρι Λάνκα	UA	Ουκρανία
DZ	Αλγερία	MA	Μαρόκο	UZ	Ουζμπεκιστάν
ER	Ερυθραία	MD	Δημοκρατία της Μολδαβίας	VN	Βιετνάμ
ET	Αιθιοπία	NG	Νιγηρία	WB	Δυτική Όχθη

Άλλες συντομογραφίες που χρησιμοποιούνται στους στατιστικούς πίνακες

Απφ	Απόφαση	M/Δ	Μη διαθέσιμο
Θ	Θήλυ	ΚΠ	Καθεστώς πρόσφυγα
A	Άρρεν	ΕΠ	Επικουρική προστασία

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – Πηγές

ΑΥΣΤΡΙΑ	--
ΒΕΛΓΙΟ	Γενική Επιτροπή για τους Πρόσφυγες και τους Απάτριδες Υπουργείο Δικαιοσύνης, Υπηρεσία Επιτροπειών
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	Υ.Α., Δράσεις στη Βουλγαρία
ΓΑΛΛΙΑ	Γαλλικό Γραφείο για την Προστασία των Προσφύγων και των Απάτριδων
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Ομοσπονδιακό Γραφείο για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες
ΔΑΝΙΑ	--
ΕΛΛΑΔΑ	Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη Υ.Α.
ΕΣΘΟΝΙΑ	Διεύθυνση Συνόρων, Υπηκοότητας και Μετανάστευσης
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Υπουργείο Εσωτερικών Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης Γραφείο Επιτρόπου για την Εξέταση Αιτήσεων Ασύλου
ΙΣΠΑΝΙΑ	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης
ΙΤΑΛΙΑ	Εθνική Επιτροπή για το Δικαίωμα Ασύλου Εθνική Επιτροπή Επιλεξιμότητας
ΚΥΠΡΟΣ	Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Ασύλου
ΛΕΤΤΟΝΙΑ	--
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	--
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	Υπουργείο Εξωτερικών, Διεύθυνση Μετανάστευσης
ΜΑΛΤΑ	--
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Ολλανδικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες Υ.Α.
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Γραφείο Μετανάστευσης και Εθνικότητας
ΠΟΛΩΝΙΑ	Γραφείο Αλλοδαπών Ορφανοτροφείο No. 9
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	--
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	Ρουμανικό Εθνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	Υ.Α. Υπουργείο Εσωτερικών
ΣΟΥΗΔΙΑ	--
ΤΣΕΧΙΑ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	--

Συνολικός εκτιμώμενος αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων στη χώρα (2010) ²⁴	ΣΥΝΟΛΟ	2009		2010	
		ΑΙΤΗΣΕΙΣ		ΑΙΤΗΣΕΙΣ	
		2009		2010	
27 κράτη μέλη της ΕΕ	33364	11850	1062	10294	687
ΑΥΣΤΡΙΑ	2100	1062	732	860	22
ΒΕΛΓΙΟ	2831	732	1062	860	22
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΚΥΠΡΟΣ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΤΣΕΧΙΑ	43	12	12	4	4
ΔΑΝΙΑ	M/Δ	529	529	432	0
ΕΣΘΟΝΙΑ	M/Δ	0	0	0	0
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	M/Δ	557	447	610	329
ΓΑΛΛΙΑ	6000	447	1304	1948	47
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	4200	1304	47	150	37
ΕΛΛΑΔΑ	M/Δ	38	271	150	37
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	M/Δ	271	150	150	37
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	M/Δ	56	409	306	5
ΙΤΑΛΙΑ	7112	409	306	306	5
ΛΕΤΤΟΝΙΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	M/Δ	3	9	9	9
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	M/Δ	9	9	19	19
ΜΑΛΤΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1500	1039	701	701	20
ΠΟΛΩΝΙΑ	M/Δ	16	16	20	20
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	M/Δ	4	4	6	6
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	M/Δ	30	24	24	24
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	70	28	7	7	7
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	M/Δ	26	38	38	13
ΙΣΠΑΝΙΑ	5500	19	13	13	13
ΣΟΥΗΔΙΑ	2393	2250	2393	2393	1595
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1595	2990	1595	1595	1595

24 Ενδεικτικός της τάξης μεγέθους του αριθμού ασυνόδευτων ανηλίκων (απουόντων ή μη απουόντων άσυλο) στην επικράτεια.

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	2310	65.8	340	25	1945	M/Δ	M/Δ	M/Δ	1450	61	325	10	1115	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΣΟΥΗΔΙΑ	1060	M/Δ	68	774	218	M/Δ	M/Δ	M/Δ	1285	M/Δ	90	1003	192	AF=50% SO=37% ER=4%	M/Δ	M/Δ
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	4		0	4	0	AF KV	M/Δ	17=25% 16=75%	1		0	1	0	AF	M	17
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΜΑΛΤΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2	M/Δ	0	2	0	M/Δ	M	17	2	M/Δ	0	2	0	GN CD	M F	17
ΠΟΛΩΝΙΑ	1	M/Δ	M/Δ	1	M/Δ	RU	M	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΕΛΛΑΔΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΙΣΠΑΝΙΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	3	M/Δ	0	3	0	AF=67% RU=33%	M/Δ	17=67% 16=33%	5	100	0	1	4	AF=60% GE=20% VN=20%	M/Δ	17=80% 16=20%
LATVIA	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	4	M/Δ	0	4	0	M/Δ	M/Δ	17
ITALY	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	3	4.9	3	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	3	8.8	3	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	30	M/Δ	6	19	5	AF=83% SO=13% RS=3%	M/Δ	F=7% M=93%	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
GERMANIA	330	M/Δ	195	135	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	448		140	308	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΓΑΛΛΙΑ	209	42.7	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	188	38.5	149	39	M/Δ	SO=55% AF=17% IQ=16%	M/Δ	M/Δ
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	247	M/Δ	1	103	143	SO=64% IQ=19% AF=11%	M/Δ	M/Δ	262	M/Δ	6	120	136			M/Δ
ΕΣΘΟΝΙΑ	0	M/Δ	0	0	0	M/Δ	M/Δ	M/Δ	0	M/Δ	0	0	0	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΔΑΝΙΑ	92		M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	148		M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΤΣΕΧΙΑ	3	M/Δ	3	0	M/Δ	UA=100%	M/Δ	M/Δ	5	M/Δ	3	2	M/Δ	CD=60% AF CN	M/Δ	M/Δ
CYPRUS	0	M/Δ	0	0	0	M/Δ	M/Δ	M/Δ	0	M/Δ	0	0	0	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
ΒΕΛΓΙΟ	231	55.5	189	42	0	GN AF CD		M/Δ	413	51	290	123	0	AF GN RU	F=67% M=33%	M/Δ
ΑΥΣΤΡΙΑ	159	M/Δ	17	142	0	AF=78% SO=7% ER=3%	M/Δ	F=10% M=90%	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ	M/Δ
27 κράτη μέλη της ΕΕ	4684		822	1250	2311				4214	(rate) %	1006	1613	1447			
ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	Θετικές Αιτη	(ποσοστό) %	ΚΠ	ΕΠ	Άλλο καθεστώς	Εθνικότητες	Φύλο	Ηλικία	Θετικές Αιτη	(ποσοστό) %	ΚΠ	ΕΠ	Άλλο καθεστώς	Εθνικότητες	Φύλο	Ηλικία
	2009								2010							

Διευκρίνιση της ορολογίας:

Ο όρος «επιτροπεία» χρησιμοποιείται στην παρούσα μελέτη για να χαρακτηρίσει κάθε άτομο, του οποίου ο ρόλος είναι η εκπροσώπηση του ανηλίκου στις διάφορες διαδικασίες. Ο ρόλος, οι υποχρεώσεις και οι αρμοδιότητές του θα αναφερθούν λεπτομερώς για κάθε χώρα, ενώ θα χρησιμοποιηθούν οι όροι *επίτροπος*, *κηδεμόνας*, *νομικός εκπρόσωπος* ή *διαχειριστής*.

Καθώς τα παιδιά δεν έχουν ικανότητα δικαίου, πρέπει να εκπροσωπούνται από ενήλικο σε όλες τις νομικές διαδικασίες. Χωρίς την παρουσία επιτρόπου, η αίτηση ασύλου θεωρείται άκυρη. Ο σεβασμός του δικαιώματος ασύλου των ασυνόδευτων ανηλίκων προϋποθέτει την εκπροσώπησή τους από επίτροπο αμέσως μόλις εκφράσουν την επιθυμία τους να ζητήσουν άσυλο.

Στο πλαίσιο αυτό, οι κοινοτικές οδηγίες για το άσυλο προβλέπουν ότι «τα κράτη μέλη λαμβάνουν το ταχύτερο δυνατόν μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων»²⁵. Η οδηγία σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες παρέχει περισσότερες λεπτομέρειες. Ως «εκπρόσωπος» ορίζεται «το πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματος οργάνωσης που εκπροσωπεί τον ασυνόδευτο ανήλικο ως νόμιμος κηδεμόνας, το πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματος εθνικής οργάνωσης υπεύθυνης για την επιμέλεια και την ευημερία των ανηλίκων ή κάθε άλλος κατάλληλος εκπρόσωπος που έχει οριστεί για την προάσπιση των συμφερόντων του ανηλίκου αυτού»²⁶. Ο εκπρόσωπος αυτός ορίζεται το συντομότερο δυνατόν ώστε ο ασυνόδευτος ανήλικος να διαθέτει εκπροσώπηση ή/και συνδρομή κατά την εξέταση της αίτησης²⁷. Ο διορισμός του εκπροσώπου δεν είναι υποχρεωτικός, από τη στιγμή που ο ασυνόδευτος ανήλικος: α) θα ενηλικιωθεί προτού ληφθεί απόφαση σε πρώτο βαθμό, β) διαθέτει δικηγόρο, γ) είναι τουλάχιστον 16 ετών και σε θέση να υποστηρίξει την αίτησή του χωρίς εκπρόσωπο, ή δ) είναι έγγαμος²⁸. Η οδηγία αυτή προβλέπει, εκτός των άλλων, το διορισμό εκπροσώπου στα σύνορα ή τις ζώνες διέλευσης των κρατών μελών²⁹.

²⁵ Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη, Άρθρο 19, βλέπετε: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0009:EN:HTML> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012]. Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004, Άρθρο 30, σ.π. (υποσημείωση 3).

²⁶ Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, Άρθρο 2, σ.π. (υποσημείωση 14).

²⁷ *Ibid.*, Άρθρο 17.1.

²⁸ *Ibid.*, Άρθρο 17.2 και 17.3.

²⁹ *Ibid.*, Άρθρο 35.

Την ανάγκη για επιτροπεία υποστηρίζουν, επίσης, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες³⁰, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού³¹ και το Συμβούλιο της Ευρώπης³² σε πολλές συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές που έχουν δημοσιεύσει τα τελευταία 20 χρόνια.

Θα διαπιστώσουμε ότι τα ευρωπαϊκά κράτη εφαρμόζουν διαφορετικά μοντέλα επιτροπείας. Θα αναλύσουμε, επίσης, το προφίλ των επιτρόπων και το σύστημα εποπτείας, προκειμένου να έχουμε μία πιο σφαιρική εικόνα των ευρωπαϊκών και διεθνών κανόνων.

3.1. Τα διαφορετικά μοντέλα επιτροπείας

3.1.1. Νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο από ειδικό επίτροπο

Αρκετές χώρες της ΕΕ έχουν εφαρμόσει σύστημα επιτροπείας ειδικά σχεδιασμένο για ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο.

Σε χώρες με ειδικό σύστημα επιτροπείας για ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο, την εκπροσώπηση αναλαμβάνει ένας μόνο οργανισμός ή φορέας (Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Πορτογαλία και Σλοβενία).

³⁰ Υ.Α., Κατευθυντήριες Οδηγίες για την προστασία και τη φροντίδα των ανηλίκων, 1994, Κεφάλαιο 8, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3ae6b3470.pdf> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

Υ.Α., Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών που Ζητούν Άσυλο, 1997, Άρθρα 4.2, 5.7 και 8.3, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/3d4f91cf4.pdf> [ενημέρωση: 30 Ιουλίου 2012].

³¹ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), *CRC Γενικό Σχόλιο No. 6 (2005): Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και Χωρισμένων από τους Γονείς τους Παιδιών εκτός της Χώρας Καταγωγής τους*, 1 Σεπτεμβρίου 2005, CRC/GC/2005/6, §33-38, §69, βλέπετε: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf> [ενημέρωση: 5 Ιουλίου 2012].

³² Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση 1703 (2005), για την Προστασία και Πρόνοια για τα Χωρισμένα από τους Γονείς τους Παιδιά Αιτούντα Άσυλο, §5, §9.5, §9.ε, βλέπετε: <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/erec1703.htm> [ενημέρωση: 5 Ιουλίου 2012]. Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ψήφισμα 1810 (2011), Ασυνόδευτα παιδιά στην Ευρώπη: ζητήματα άφιξης, παραμονής και επιστροφής, §5.5, §6.4, βλέπετε: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/ERES1810.htm> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012]. Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση 1985 (2011), Μετανάστες παιδιά σε παράτυπη κατάσταση: πραγματικός λόγος ανησυχίας, §7, βλέπετε: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/EREC1985.htm> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

Στην **Κύπρο**, ο νομικός εκπρόσωπος που συνδράμει τον ανήλικο στην αίτηση ασύλου ή κάθε άλλη νομική διαδικασία, διορίζεται από τον Εισαγγελέα Ανηλίκων σύμφωνα με τον Περί Προσφύγων Νόμο³³, αλλά από τη στιγμή που δεν μπορούν να διοριστούν νομικοί εκπρόσωποι, οι αιτήσεις ασύλου των ανηλίκων δεν μπορούν να εξεταστούν ή να διεκπεραιωθούν. Στην **Τσεχία**, επίτροπος διορίζεται το ίδιο συνήθως πρόσωπο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόκειται για δικηγόρο της ΜΚΟ *Organizace pro pomoc uprchlíkům* (OPU).

Σε πολλές άλλες χώρες, όπως η **Εσθονία**, η **Φινλανδία**, η **Γαλλία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Πολωνία**, η **Ρουμανία** και η **Σουηδία**, την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο παρέχουν διάφορα πρόσωπα ή οργανισμοί.

Στην **Εσθονία**, τα παιδιά μπορούν να εκπροσωπηθούν από επίτροπο, το γραφείο επιτροπείας, τον επικεφαλής του κέντρου φιλοξενίας ή κάποιο άλλο πρόσωπο εξουσιοδοτημένο από το κέντρο αυτό. Το Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων σχεδιάζει να επιτρέψει, στο μέλλον, την εκπροσώπηση από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό της ΜΚΟ *Omapäi*.

3.1.2. Νομική εκπροσώπηση από επίτροπο αρμόδιο για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά

Σε πολλές χώρες, τα ασυνόδευτα παιδιά εκπροσωπούνται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας από νομικούς εκπροσώπους που δεν έχουν διοριστεί ειδικά για αυτή τη διαδικασία.

Σε χώρες, όπου οι νομικοί εκπρόσωποι δεν έχουν διοριστεί ειδικά για τη διαδικασία ασύλου, όπως το **Βέλγιο**, η **Βουλγαρία**, η **Ελλάδα**, η **Λεττονία**, η **Ολλανδία** και η **Σλοβακία**, την εκπροσώπηση αναλαμβάνει ένας μόνο οργανισμός ή φορέας/υπηρεσία για όλους τους ασυνόδευτους ανήλικους.

Στην **Ολλανδία**, ορίζεται επίτροπος για κάθε παιδί που έχει αποχωριστεί από τους δύο γονείς του και στερείται τη φροντίδα ενηλίκου, ο οποίος, κατά το νόμο ή το έθιμο, έχει αναλάβει το ρόλο αυτό³⁴. Το NIDOS είναι ο ολλανδικός φορέας επιτροπείας για όλα τα χωρισμένα από τους γονείς τους παιδιά³⁵ που χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Σε μερικές χώρες, όπως η **Αυστρία**, η **Ουγγαρία**, η **Ιρλανδία**, η **Λιθουανία**, η **Ισπανία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, η εκπροσώπηση εξασφαλίζεται από το κέντρο υποδοχής ή το προσωπικό του.

Στην **Αυστρία**, ο τοπικός φορέας πρόνοιας νέων αναλαμβάνει την επιτροπεία, και επομένως, τη νομική εκπροσώπηση του ανήλικου στο σύστημα ασύλου, μόνο κατόπιν αποδοχής τους στη διαδικασία³⁶.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η κατάσταση είναι ιδιόζουσα, καθώς στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει σύστημα επιτροπείας για ασυνόδευτους ανήλικους, είτε πρόκειται για αιτούντες άσυλο είτε όχι. Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορούν να επικοινωνήσουν με διάφορα πρόσωπα που υποχρεούνται να τα βοηθήσουν σε συγκεκριμένα ζητήματα (κοινωνικοί λειτουργοί, «ενηλίκτοι-φύλακες» ανηλίκων, δικηγόροι, σύμβουλοι της Επιτροπής Ανηλίκων του Βρετανικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες), αλλά κανένας από αυτούς τους ενηλίκους δεν φέρει πλήρη ευθύνη για την προστασία και εκπροσώπησή τους. Πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς επιμένουν στην ανάγκη ενός ανεξάρτητου ενηλίκου, ο οποίος θα εκπροσωπεί και θα υπερασπίζεται το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού³⁷. Η κυβέρνηση, όμως, θεωρεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις της Οδηγίας σχετικά με τις διαδικασίες επιτροπείας³⁸.

Σε μερικές χώρες, όπως η **Γερμανία**, η **Ιταλία** και η **Μάλτα**, όπου δεν διορίζονται νομικοί εκπρόσωποι αποκλειστικά για τη διαδικασία ασύλου, την εκπροσώπηση αναλαμβάνουν διάφορα πρόσωπα ή οργανισμοί.

Στη **Γερμανία**, τουλάχιστον το 80% όλων των ασυνόδευτων ανηλίκων έχουν δημόσιο επίτροπο. Με άλλα λόγια, ένας υπάλληλος του Γραφείου Πρόνοιας Νέων αναλαμβάνει την επιτροπεία. Τρία άλλα είδη επιτροπείας (ιδιωτική, σωματειακή και επαγγελματική) είναι ανεξάρτητα από δημόσιους φορείς/υπηρεσίες. Καθώς οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους, έχουν τη δυνατότητα να ενεργούν ανεξάρτητα, δεν είναι πάντα απαραίτητος ο διορισμός επιτρόπου.

³³ Περί Προσφύγων Νόμος του 2000 (τελευταία τροποποίηση το 2007) [Κύπρος], No. 6(I), 2000, Άρθρο 10(1) (IB), βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a71aac2.html> [ενημέρωση: 5 Ιουλίου 2012].

³⁴ Ολλανδικός Αστικός Κώδικας, Άρθρο 1:295, βλέπετε: <http://www.dutchcivillaw.com/legislation/dcctitle001414.htm> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

³⁵ Defence for Children International, *Closing a protection gap*, Εθνική Έκθεση Ολλανδίας, Δεκέμβριος 2010, σ. 12, βλέπετε: <http://www.defenceforchildren.nl/images/20/1266.pdf> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

³⁶ Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Αυστριακός Αστικός Κώδικας) §§ 154, 154a.

³⁷ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), *Μελέτη των εκθέσεων των συμβαλλόμενων κρατών κατά το άρθρο 44 της Σύμβασης: Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού: συμπερασματικές παρατηρήσεις: Ηνωμένο Βασίλειο Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας*, 20 Οκτωβρίου 2008, CRC/C/GBR/CO/4, §71c, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4906d1d72.html> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

³⁸ SEPARATED CHILDREN IN EUROPE PROGRAMME, *Newsletter n°30*, Ιούλιος 2008, σ. 16, βλέπετε: http://www.savethechildren.net/separated_children/publications/newsletter/index.html [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 – Διαφορετικά μοντέλα επιτροπείας για ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ.

	Ειδική εκπροσώπηση για τη διαδικασία ασύλου	Νομική εκπροσώπηση παρέχει			ΣΧΟΛΙΑ
		το κέντρο υποδοχής ή το προσωπικό του	διάφορα πρόσωπα ή φορείς	ένας μόνο οργανισμός ή ένας μόνο φορέας / υπηρεσία	
ΑΥΣΤΡΙΑ		X			Στην πράξη, δεν υπάρχει προσωπική επαφή μεταξύ ανηλίκου και επιτρόπου.
ΒΕΛΓΙΟ				X	Το Υπουργείο Δικαιοσύνης παρέχει υπηρεσία επιτροπείας στους ασυνόδευτους ανηλίκους.
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ			X		Ο επίτροπος διορίζεται σύμφωνα με τη γενική διαδικασία που προβλέπεται στον Οικογενειακό Κώδικα. Στην πράξη, δεν διορίζεται επίτροπος παρά σε ελάχιστες περιπτώσεις.
ΓΑΛΛΙΑ	X		X		Για όλους τους ανηλίκους χωρίς εκπρόσωπο, διορίζεται επίτροπος που αναλαμβάνει όλα τα ζητήματα σχετικά με την πρόνοιά τους. Αλλιώς, διορίζεται ειδικός επίτροπος για τη διαδικασία ασύλου (<i>ad hoc</i> διαχειριστής).
ΓΕΡΜΑΝΙΑ			X		Το μεγαλύτερο ποσοστό των ασυνόδευτων παιδιών έχουν δημόσιο επίτροπο: ένας υπάλληλος του Γραφείου Πρόνοιας Νέων αναλαμβάνει την επιτροπεία. Τα παιδιά άνω των 16 μπορούν να ενεργούν ανεξάρτητα, οπότε ο διορισμός επιτρόπου δεν είναι πάντα απαραίτητος.
ΔΑΝΙΑ	X			X	Ο Δανέζικος Ερυθρός Σταυρός προτείνει έναν εκπρόσωπο στις τοπικές αρχές, οι οποίες στη συνέχεια τον διορίζουν επισήμως. Επιπλέον, ο Ερυθρός Σταυρός παρέχει σύμβουλο που συνδράμει τα παιδιά στις επαφές τους με τις αρχές.
ΕΛΛΑΔΑ				X	Ο Εισαγγελέας τελεί χρέη προσωρινού επιτρόπου, ενώ μπορεί να προτείνει το διορισμό μόνιμου επιτρόπου μέσω δικαστικής απόφασης. Δυστυχώς, το σύστημα αυτό δεν είναι λειτουργικό στην πράξη.
ΕΣΘΟΝΙΑ	X		X		Τα παιδιά μπορούν να εκπροσωπηθούν από το κέντρο φιλοξενίας αιτούντων άσυλο ή την τοπική αυτοδιοίκηση. Η κυβέρνηση σχεδιάζει να εισαγάγει καινούρια πρακτική, σύμφωνα με την οποία ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό μιας ΜΚΟ θα μπορεί να αναλάβει την πλήρη επιτροπεία.
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ		X			Δεν υπάρχει σύστημα επιτροπείας για ασυνόδευτους ανηλίκους, είτε πρόκειται για αιτούντες άσυλο είτε όχι. Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορούν να επικοινωνήσουν με διάφορα πρόσωπα που υποχρεούνται να τα βοηθήσουν σε συγκεκριμένα ζητήματα.
ΙΡΛΑΝΔΙΑ		X			Την επιτροπεία των ασυνόδευτων ανηλίκων παρέχει η Κεντρική Υπηρεσία Υγείας (HSE) που ενεργεί ως επίτροπος, αν και ο ρόλος της δεν έχει ετισημοποιηθεί με δικαστική απόφαση.
ΙΣΠΑΝΙΑ		X			Ο δημόσιος φορέας που βρίσκει ένα εγκαταλελειμμένο παιδί, αναλαμβάνει, δια νόμου, την επιτροπεία του.
ΙΤΑΛΙΑ			X		Οι επίτροποι είναι συνήθως κοινωνικοί λειτουργοί των Δήμων. Η διαδικασία ασύλου αναστέλλεται έως ότου διοριστεί επίτροπος. Είναι το μόνο πρόσωπο που έχει την αρμοδιότητα να επανακινήσει τη διαδικασία ασύλου.
ΚΥΠΡΟΣ	X			X	Ο νομικός εκπρόσωπος διορίζεται από τον Εισαγγελέα Ανηλίκων σύμφωνα με τον Περί Προσφύγων Νόμο. Στην πράξη, δεν διορίζεται κανένας εκπρόσωπος, και συνεπώς, δεν εξετάζονται αιτήσεις ασύλου ασυνόδευτων παιδιών.
ΛΕΤΤΟΝΙΑ				X	Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρέπει να εκπροσωπούνται από το Δικαστήριο Ανηλίκων, τον επίτροπο που θα ορίσει το Δικαστήριο, ή τον επικεφαλής ιδρύματος φροντίδας ανηλίκων. Στην πράξη, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να βρεθεί επίτροπος για τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο.
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ		X			Με απόφαση της Υπηρεσίας Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού και του Δήμου διορίζεται προσωρινός επίτροπος στο Κέντρο Υποδοχής Προσφύγων (δηλ., σε υπηρεσία), το οποίο, με τη σειρά του, διορίζει κοινωνικό λειτουργό.
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	X		X		Διορίζεται «ad hoc διαχειριστής» για την εκπροσώπηση του ανηλίκου καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Ο Ερυθρός Σταυρός αναλαμβάνει τα ασυνόδευτα παιδιά κάτω των 16 ½ ετών και η Caritas όσα είναι μεταξύ 16 ½ και 18 ετών.

	Ειδική εκπροσώπηση για τη διαδικασία ασύλου	Νομική εκπροσώπηση παρέχει			ΣΧΟΛΙΑ
		το κέντρο υποδοχής ή το προσώπικό του	διόφορα πρόσωπα ή φορείς	ή ένας μόνο φορέας / υπηρεσία	
ΜΑΛΤΑ			X		Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να τυγχάνουν βοήθειας σύμφωνα με το Νόμο περί Παιδιών και Νέων. Οι κοινωνικοί λειτουργοί στους ξενώνες ασυνόδευτων παιδιών αναλαμβάνουν ρόλο επιτρόπου για όλα σχεδόν τα παιδιά.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ				X	Διορίζεται επίτροπος για κάθε παιδί που έχει αποχωριστεί από τους δύο γονείς του και στερείται τη φροντίδα ενηλίκου. Το NIDOS είναι ο ολλανδικός φορέας επιτροπείας για τα χωρισμένα από τους γονείς τους παιδιά.
ΟΥΓΓΑΡΙΑ		X			Επίτροπος είναι ο υπάλληλος του κέντρου φιλοξενίας. Το πρόσωπο αυτό διορίζεται επίτροπος για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο.
ΠΟΛΩΝΙΑ	X		X		Το Δικαστήριο διορίζει νομικό εκπρόσωπο που συνδράμει τον ασυνόδευτο ανήλικο μόνο κατά τη διαδικασία ασύλου. Στην πράξη, οι επίτροποι είναι συνήθως φοιτητές νομικής που ενεργούν εκ μέρους του Τμήματος Παροχής Βοήθειας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βαρσοβίας.
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	X			X	Ο Νόμος περί Ασύλου προβλέπει τη δυνατότητα διορισμού «εκπροσώπου», αλλά δεν αναφέρεται σε «επιτροπεία». Στην πράξη, το <i>Conselho Português para os Refugiados</i> είναι η ΜΚΟ που παρέχει αυτήν την υπηρεσία.
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	X		X		Το Ρουμανικό Γραφείο Μετανάστευσης ενημερώνει αμέσως τη Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Βοήθειας και τις αρχές προστασίας ανηλίκων που είναι υπεύθυνες για το διορισμό επιτρόπου.
ΣΛΟΒΑΚΙΑ				X	Το Δικαστήριο διορίζει επίτροπο «για όλα τα απαραίτητα νομικά βήματα/ενέργειες που λαμβάνονται εν ονόματι του παιδιού στην επικράτεια». Ο επίτροπος είναι υπάλληλος του Γραφείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων στην πόλη Trenčín.
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	X			X	Η αστυνομία ειδοποιεί το Κέντρο Κοινωνικής Εργασίας, το οποίο διορίζει για επίτροπο την οργάνωση «Slovenian Philantropy».
ΣΟΥΗΔΙΑ	X		X		Οι Δήμοι διαθέτουν επίτροπο σε όλα τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο κατά τη διαδικασία υποβολής του αιτήματός τους. Ταυτόχρονα, τα παιδιά έχουν νομικούς εκπροσώπους που είναι δικηγόροι, οι οποίοι ασχολούνται μόνο με τη διαδικασία ασύλου.
ΤΣΕΧΙΑ	X			X	Υπάρχουν 4 κατηγορίες επιτρόπων, αλλά στην πράξη, ο δικηγόρος της ΜΚΟ διορίζεται επίτροπος καθ' όλη τη διαδικασία.
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	X		X		Για κάθε ασυνόδευτο ανήλικο που ζητάει διεθνή προστασία, πρέπει να διορίζεται εκπρόσωπος χωρίς καμία αναβολή. Το κέντρο υποδοχής, όπου διαμένει ο ανήλικος, καλεί το δικαστήριο να διορίσει επίτροπο.

3.2. Κατάρτιση και προσόντα των εκπροσώπων

Όσοι εκπροσωπούν ασυνόδευτα παιδιά στις διαδικασίες ασύλου χρειάζεται να έχουν ειδικές γνώσεις στον τομέα του δικαίου και ασύλου. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συνιστά «ο επίτροπος ή ο σύμβουλος να έχει την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα φροντίδας παιδιών προκειμένου να εξασφαλίζεται το συμφέρον του παιδιού και να καλύπτονται καταλλήλως οι ανάγκες του»³⁹. Την ανάγκη αυτή υποστηρίζουν, επίσης,

η Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού⁴⁰ και το Συμβούλιο της Ευρώπης⁴¹. Εντούτοις, οι προϋποθέσεις διορισμού επιτρόπου ποικίλουν από τη μία χώρα στην άλλη.

Στην **Αυστρία**, τη **Βουλγαρία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γαλλία**, τη **Γερμανία**, την **Ελλάδα**, την **Ουγγαρία**, την **Ιρλανδία**, την **Ιταλία**, τη **Λεττονία**, τη **Λιθουανία**, τη **Ρουμανία**, τη **Σλοβακία**, την **Ισπανία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, **δεν υπάρχουν επίσημες προϋποθέσεις για την κατάρτιση ή την επιμόρφωση των επιτρόπων στον τομέα του δικαίου ασύλου**.

³⁹ Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών που Ζητούν Άσυλο, 1997, Σύνοψη, σ.1, σπ.π. (υποσημείωση 30).

⁴⁰ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, *Γενικό Σχόλιο Νο. 6, Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και Χωρισμένων από τους Γονείς τους Παιδιών εκτός της Χώρας Καταγωγής τους*, 2005, Κεφάλαιο 5, σπ.π. (υποσημείωση 31).

⁴¹ Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ψήφισμα 1810 (2011), §5.5, σπ.π. (υποσημείωση 32).

Συγκεκριμένη εμπειρογνωμοσύνη απαιτείται σε λίγες χώρες, όπως η **Κύπρος, η **Δανία**, η **Εσθονία** και η **Ολλανδία**.**



Για να γίνει κάποιος επίτροπος στην **Ολλανδία**, χρειάζεται πτυχίο κοινωνικής εργασίας. Το NI-DOS διοργανώνει ομάδες εργασίας και μαθήματα για την υποστήριξη των επιτρόπων. Όταν προσλαμβάνονται στην υπηρεσία, παρακολουθούν ένα τετραήμερο εισαγωγικό σεμινάριο. Οι επίτροποι στο αεροδρόμιο Schiphol του Άμστερνταμ ενημερώνονται για τις διάφορες χώρες καταγωγής μέσω συνεδρίων και πολιτιστικών διαμεσολαβητών.

Στην πράξη, μερικές χώρες εξασφαλίζουν την κατάρτιση των επιτρόπων στον τομέα δικαίου και διαδικασιών ασύλου με τη διεξαγωγή επιμορφωτικών σεμιναρίων ή την έκδοση ειδικών κατευθυντήριων οδηγιών.

Στο **Βέλγιο**, δεν απαιτείται συγκεκριμένη εμπειρογνωμοσύνη στο δίκαιο μετανάστευσης ή ασύλου. Κάθε επίτροπος εκπαιδεύεται πάνω σε διάφορα ζητήματα επί 5 ημέρες στην αρχή της θητείας του. Επιπλέον, κάθε χρόνο διοργανώνονται επιμορφωτικά σεμινάρια, ενώ όλοι οι επίτροποι έχουν στη διάθεσή τους έναν 400σέλιδο οδηγό που παρουσιάζει όλα τα καθήκοντα και τις προκλήσεις. Στη **Μάλτα**, διοργανώνονται *ad hoc* επιμορφωτικά σεμινάρια. Παράλληλα, η Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει διανείμει Κατευθυντήριες Οδηγίες. Ωστόσο, τα επίσημα αυτά σεμινάρια δεν είναι υποχρεωτικά. Στην **Πορτογαλία**, ο διορισμένος επίτροπος δεν έχει ειδικές γνώσεις πάνω στο δίκαιο ασύλου, αλλά στην πράξη, την εκπροσώπηση αναλαμβάνει η ΜΚΟ Conselho Português para os Refugiados (CPR) λόγω της εμπειρογνωμοσύνης της στον τομέα.

3.3. Αλλαγή επιτρόπου και εποπτεία

Σε ένα μικρό αριθμό ευρωπαϊκών χωρών, όπως η **Αυστρία**, η **Κύπρος**, η **Γαλλία**, η **Ελλάδα** και η **Ουγγαρία**, το παιδί δεν έχει τη δυνατότητα να **ζητήσει άλλο επίτροπο**. Άλλες χώρες παρέχουν αυτή τη δυνατότητα.

Στο **Βέλγιο**, μπορεί να κατατεθεί αίτημα διαμεσολάβησης στην υπηρεσία επιτροπειών. Το παιδί μπορεί, επίσης, να προσφύγει στο δικαστή (*Juge de Paix*), ο οποίος έχει την αρμοδιότητα να παύσει τον επίτροπο⁴². Στην πράξη, φαίνεται ότι τα ασυνόδευτα παιδιά δεν γνωρίζουν αυτές τις δυνατότητες⁴³.

Σε μερικές χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Βουλγαρία**, η **Δανία**, η **Εσθονία**, η **Γερμανία**, η **Λετονία**, η **Λιθουανία**, η **Μάλτα**, η **Ολλανδία**, η **Ρουμανία** και η **Σουηδία**, έχει οριστεί συγκεκριμένο πλαίσιο για την εποπτεία του έργου των επιτρόπων.

Στο **Βέλγιο**, οι επίτροποι είναι υποχρεωμένοι να στέλνουν εκθέσεις στο Τμήμα Επιτροπειών του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Στη **Λιθουανία**, το Υπουργείο Κοινωνικής Ασφάλειας και Εργασίας είναι υπεύθυνο για τα ασυνόδευτα παιδιά και ελέγχει το έργο των επιτρόπων. Στη **Σουηδία**, υπάρχει δίκτυο – σύλλογος επιτρόπων με οργανωμένη ιστοσελίδα, όπου τα μέλη μπορούν να προστρέξουν για βοήθεια και συμβουλές, όταν το κρίνουν απαραίτητο.

Όπως διαπιστώσαμε στο παρόν κεφάλαιο, το ζήτημα της επιτροπείας αντιμετωπίζεται ποικιλοτρόπως στην ΕΕ. Μερικές χώρες αντιλαμβάνονται το ρόλο του επιτρόπου, ως κάποιου που φροντίζει όλες τις πτυχές της ζωής του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας ασύλου. Η επιλογή αυτή φαίνεται καλή, εάν ο επίτροπος έχει επαρκή κατάρτιση στο δίκαιο ασύλου. Η πρακτική διορισμού ειδικού επιτρόπου που αφοσιώνεται στη διαδικασία ασύλου, φαίνεται εξίσου ενδιαφέρουσα, αλλά προϋποθέτει καλή σχέση μεταξύ ειδικού και γενικού επιτρόπου. Επίσης, συνεπάγεται ότι ο ρόλος του ειδικού επιτρόπου που έχει επιμορφωθεί σε ζητήματα ασύλου, επεκτείνεται σε όλες τις παραμέτρους της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας στη συμπλήρωση της αίτησης και της προετοιμασίας για τη συνέντευξη.

ΣΥΣΤΑΣΗ 3 – Επιτροπεία

- Πρέπει να διορίζεται επίτροπος για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου.
- Ο επίτροπος πρέπει να κατέχει ειδικές γνώσεις στον τομέα δικαίου και διαδικασιών ασύλου, ενώ απαιτείται εμπειρία στον τομέα δικαιωμάτων και προστασίας του παιδιού. Επιπλέον, πρέπει να ενεργεί ανεξάρτητα από τις δημόσιες αρχές.
- Χρειάζεται η εφαρμογή ενός συστήματος εποπτείας για την αξιολόγηση του έργου των επιτρόπων. Σύμφωνα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού, πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εισακούεται στο διορισμό και το έργο του επιτρόπου.

⁴² Νόμος-πλαίσιο (*Loi-programme*) της 24ης Δεκεμβρίου 2002, Επιτροπεία των ασυνόδευτων παιδιών, [Βέλγιο], 24 Δεκεμβρίου 2002, Άρθρο 20, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48abd5f0.html> [ενημέρωση: 9 Ιουλίου 2012].

⁴³ Defence for Children International, *Closing a protection gap*, Εθνική Έκθεση Βελγίου, 2010-2011, σ. 50, βλέπετε: <http://www.defencefor-children.nl/images/20/1267.pdf> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

Σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003, γνωστό ως «Δουβλίνο II», «εάν ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται νομίμως ένα μέλος της οικογένειάς του, εφόσον αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανηλίκου. Εάν δεν υπάρχει μέλος της οικογένειας, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος μέλος στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε την αίτηση ασύλου»⁴⁴. Η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων επιτρέπεται μόνο σε παιδιά άνω των 14 ετών. Συνεπώς, οι ανήλικοι κάτω των 14 ετών δεν μπορούν να μεταφερθούν βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II, εκτός εάν κάποιο μέλος της οικογένειάς τους βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος.

Η ηλικία του αιτούντα είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς οι ειδικές αυτές διατάξεις εφαρμόζονται μόνο σε ανηλίκους. Σε ψήφισμα που εκδόθηκε το 2011, το Συμβούλιο της Ευρώπης δήλωσε ότι ο Κανονισμός Δουβλίνο II πρέπει να εφαρμόζεται σε ασυνόδευτα παιδιά μόνο εάν είναι προς το βέλτιστο συμφέρον τους⁴⁵.

4.1. Μεταφορά ασυνόδευτων παιδιών σε άλλο κράτος μέλος βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II

Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες επιτρέπουν τη μεταφορά των ασυνόδευτων παιδιών βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II: **Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λεττονία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.**

Στην **Τσεχία**, τη **Γερμανία** και τη **Σλοβενία**, οι ανήλικοι μπορούν να μεταφερθούν όταν τα δακτυλικά τους αποτυπώματα έχουν καταχωρηθεί στη βάση δεδομένων EURODAC, ακόμη κι αν δεν έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου σε άλλη χώρα.

Οι περισσότερες χώρες που επιτρέπουν τη μεταφορά βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II, **ανέστειλαν τις επιστροφές στην Ελλάδα**. Κατόπιν μίας υπόθεσης του 2011 ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁴⁶, οι επιστροφές στην Ελλάδα έχουν προσωρινά σταματήσει από την **Αυστρία**, το **Βέλγιο**, τη **Δανία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γερμανία**, την **Ουγγαρία**, την **Ιταλία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Ολλανδία**, την **Πολωνία**, την **Πορτογαλία**, τη **Ρουμανία**, τη **Σλοβενία**, τη **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**. Ορισμένες χώρες, όπως η **Φινλανδία**, η **Γερμανία**⁴⁷, η **Ολλανδία**, η **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο** θεωρούν ότι οι επιστροφές στην Ιταλία είναι εξίσου προβληματικές, εξαιτίας των ελλείψεων στις συνθήκες υποδοχής και τις ανεπάρκειες του συστήματος ασύλου στη χώρα. Συνεπώς, οι μεταφορές στην Ιταλία είναι συχνά αμφισβητήσιμες.

Μερικές χώρες επιτρέπουν τη μεταφορά, αλλά στην πράξη, σπάνια την υλοποιούν. Είναι η περίπτωση του **Λουξεμβούργου**, της **Ρουμανίας** και της **Σλοβακίας**, όπου ο νόμος επιτρέπει τις μεταφορές βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II, αλλά στην πράξη, δεν έχει πραγματοποιηθεί σχεδόν καμία μεταφορά.

Στη **Γαλλία**, ο Υπουργός Μετανάστευσης δήλωσε το 2009 ότι η Γαλλία, μολοντί δεν είναι δεσμευμένη από την κοινοτική νομοθεσία, «απέχει από τη μεταφορά ασυνόδευτων ανηλίκων σε κράτη μέλη, όπου έκαναν αίτηση ασύλου πριν μεταβούν στη Γαλλία»⁴⁸. Ωστόσο, το 2011, η Γαλλία επέστρεψε δέκα ασυνόδευτους ανηλίκους σε άλλα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Κανονισμού Δουβλίνο II⁴⁹. Επιπλέον, η Ουγγαρία έχει δηλώσει ότι δέχθηκε ανηλίκους που μεταφέρθηκαν από τη Γαλλία.



Στην **Ιταλία**, τα ασυνόδευτα παιδιά δεν μεταφέρονται σε άλλη χώρα, εκτός εάν ο ανήλικος και κάποιο μέλος της οικογένειάς του εκφράσουν την επιθυμία τους για οικογενειακή επανένωση, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

⁴⁶ M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας, Αρ. Προσφυγής 30696/09, Συμβούλιο της Ευρώπης: Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 21 Ιανουαρίου 2011, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4d39bc7f2.html> [ενημέρωση: 19 Απριλίου 2012].

⁴⁷ Βλέπετε για παράδειγμα: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/urteil-fluechtlinge-duerfen-nicht-nach-italien-zurueckgefuehrt-werden-a-844105.html> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

⁴⁸ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΕΝΤΑΞΗΣ, ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, «Επίσκεψη σε κέντρο υποδοχής ασυνόδευτων παιδιών που συνελήφθησαν στο Καλαί: ο Eric BESSON χαιρετίζει την επιτυχία του μηχανισμού», 01/10/2009, βλέπετε: http://www.immigration.gouv.fr/spip.php?page=imprimer&id_article=1821 [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

⁴⁹ Στατιστικά στοιχεία από την ΜΚΟ La Cimade σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού Δουβλίνο II στη Γαλλία το 2011, Μάρτιος 2012, βλέπετε: <http://www.cimade.org/nouvelles/3743-Statistiques-sur-l-application-du-r-glement-Dublin-II-en-France-en-2011> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁴⁴ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που έχει υποβληθεί σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, 18 Φεβρουαρίου 2003, αριθ. 343/2003, Άρθρο 6, βλέπετε: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:050:0001:0010:EN:PDF> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁴⁵ Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ψήφισμα 1810 (2011), § 5.14., οπ.π. (υποσημείωση 32).

4.2. Διαδικασία της μεταφοράς, όταν κρίνεται απαραίτητη

Σύμφωνα με το κοινοτικό νομικό πλαίσιο για τις επιστροφές, «πριν απομακρυνθεί ασυνόδευτος ανήλικος από το έδαφος κράτους μέλους, οι αρχές του κράτους μέλους αυτού εξακριβώνουν ότι ο ασυνόδευτος ανήλικος θα επιστραφεί σε μέλος της οικογένειάς του/της, ορισθέντα κηδεμόνα ή κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής στο κράτος επιστροφής»⁵⁰. Μολονότι η διάταξη αυτή αναφέρεται σε μεταφορές σε τρίτη χώρα, οι ίδιες προϋποθέσεις θα έπρεπε *a fortiori* να εφαρμόζονται για μεταφορές στο πλαίσιο του Κανονισμού Δουβλίνο II.

Η διαδικασία της μεταφοράς βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II ποικίλει από μία χώρα σε άλλη. Σε μερικές χώρες, τα παιδιά κρατούνται εν αναμονή της απέλασής τους. Ενίοτε, τους γνωστοποιείται η επικείμενη μεταφορά τους λίγες μόνο μέρες πριν, ενώ παράλληλα ενημερώνονται για τη σχετική διαδικασία. Άλλες φορές, τους δίνονται ελάχιστες πληροφορίες. Επιπλέον, τα παιδιά είτε συνοδεύονται στη χώρα μεταφοράς είτε ταξιδεύουν μόνο τους.

Σε μερικές χώρες, **τα παιδιά συνοδεύονται στη χώρα μεταφοράς**. Στο **Βέλγιο** για παράδειγμα, ο επίτροπος πάει με το παιδί στο αεροδρόμιο. Μερικοί, μάλιστα, επίτροποι επιλέγουν να συνοδεύσουν οι ίδιοι το παιδί στη χώρα προορισμού, και στην περίπτωση αυτή, τα έξοδα (αεροπορικό εισιτήριο) καλύπτονται από το Υπουργείο Εξωτερικών. Στη **Δανία**, το παιδί συνοδεύεται στη χώρα προορισμού. Στην **Εσθονία**, το παιδί συνοδεύει αστυνομικός ή συνοριοφύλακας (ντυμένος με πολιτικά) και εκπρόσωπος του γραφείου επιτροπείας (εφόσον κριθεί απαραίτητο).

Σε άλλες χώρες, **τα παιδιά δεν συνοδεύονται στη χώρα μεταφοράς**. Στη **Γερμανία**, τα παιδιά συχνά δεν γνωρίζουν ποιος θα τους περισυλλέξει μόλις φτάσουν στη χώρα μεταφοράς. Στη **Σλοβενία**, τα παιδιά είτε συνοδεύονται είτε ταξιδεύουν μόνο τους.

Ένα σημαντικό ερώτημα είναι η **παρακολούθηση των παιδιών αφού επιστραφούν**, κάτι που δεν φαίνεται να συμβαίνει.

Το **χρονικό διάστημα πριν την αναχώρηση** και οι **συνθήκες πριν την απέλαση** εξαρτώνται από τη χώρα που αποφασίζει τη μεταφορά σε άλλο κράτος μέλος. Στην **Αυστρία**, η μεταφορά των ασυνόδευτων ανηλίκων φαίνεται να πραγματοποιείται υπό τις ίδιες συνθήκες με αυτή των ενηλίκων. Οι ανήλικοι μπορεί να βρίσκονται υπό κράτηση, εν αναμονή της απέλασής τους, τουλάχιστον μία ημέρα πριν τη μεταφορά. Στην **Ιρλανδία**, μία ευρωπαϊκή συγκριτική έκθεση για την εφαρμογή του Κανονισμού Δουβλίνο II, αναφέρει ότι, όπως οι ενήλικοι, έτσι και οι

ανήλικοι, «γενικά δεν ενημερώνονται για την ακριβή ημερομηνία και ώρα της μεταφοράς τους. Συνήθως τους πηγαίνουν στο αεροδρόμιο, όπου κρατούνται μέχρι την ώρα αναχώρησης της πτήσης τους, εντός της ίδιας μέρας»⁵¹. Αυτή η έλλειψη ενημέρωσης μπορεί να αποβεί πολύ τραυματική για τα παιδιά που αναγκάζονται να φύγουν για έναν άλλο, άγνωστο γι' αυτά, τόπο.

4.3. Υποδοχή των ασυνόδευτων παιδιών που μεταφέρονται από άλλες χώρες βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II

Υπάρχει πραγματική έλλειψη στοιχείων, αλλά φαίνεται ότι δεν υπάρχει καμία διάκριση μεταξύ των ασυνόδευτων ανηλίκων που μεταφέρονται από άλλες χώρες βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II και των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο που μόλις φτάνουν στη χώρα.

Η **Αυστρία**, το **Βέλγιο**, η **Δανία**, η **Ουγγαρία**, η **Ιταλία**, η **Λιθουανία**, η **Μάλτα**, η **Ολλανδία**, η **Πολωνία**, η **Πορτογαλία**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβακία**, η **Σλοβενία**, η **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο** **δέχονται ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο που επιστρέφονται βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II**. Θεωρητικά, το **Λουξεμβούργο** θα μπορούσε να δεχθεί ασυνόδευτους ανηλίκους που μεταφέρονται από άλλες χώρες στο πλαίσιο του Δουβλίνο II, αλλά στην πράξη, κάτι τέτοιο δεν έχει συμβεί.

Στην περίπτωση που ένα παιδί δηλώσει ότι είναι ενήλικος στην **Ιταλία** και ανήλικος στη χώρα που θα μεταβεί στη συνέχεια, τότε οι αρχές θα τον αντιμετωπίσουν ως ενήλικο όταν επιστρέψει στην Ιταλία βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II. Το Ιταλικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (Consiglio Italiano per Rifugiati – CIR) έχει επανειλημμένως ζητήσει από τις αρμόδιες αρχές να τους αντιμετωπίζουν ως ανηλίκους, και σε περίπτωση αμφιβολίας, να τους υποβάλουν σε εξέταση για προσδιορισμό ηλικίας, αλλά μέχρι τώρα δεν έχει σημειωθεί καμία διαδικαστική αλλαγή. Το ίδιο πρόβλημα εντοπίζεται στη **Μάλτα**, και ενίοτε στην **Ουγγαρία**. Στη **Ρουμανία**, οι ανήλικοι που μεταφέρονται βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II και βρίσκονται ακόμη στη διαδικασία ασύλου, φιλοξενούνται στο κέντρο υποδοχής και βοήθειας του Ρουμανικού Γραφείου Μετανάστευσης. Αντιθέτως, εάν οι ανήλικοι που μεταφέρονται στη Ρουμανία, έχουν ήδη ειδοποιηθεί για την αρνητική απόφαση της αίτησής τους από Ρουμανική διοικητική ή δικαστική αρχή, τότε τοποθετούνται σε κέντρα έκτακτης ανάγκης, διότι δεν θεωρούνται πλέον αιτούντες άσυλο. Φιλοξενούνται εκεί μέχρι να πραγματοποιηθεί εθελοντικός επαναπατρισμός ή να ενηλικιωθούν.

ΣΥΣΤΑΣΗ 4 – Δουβλίνο II

- Ο Κανονισμός Δουβλίνο II δεν πρέπει να εφαρμόζεται σε ασυνόδευτους ανηλίκους, εκτός εάν πρόκειται για οικογενειακή επανένωση και πάντα προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Σε αυτήν την περίπτωση, οι ανήλικοι πρέπει να ενημερώνονται επαρκώς και να συνοδεύονται κατά τη μεταφορά τους.

⁵⁰ Ευρωπαϊκή Ένωση, Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και τις διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, 16 Δεκεμβρίου 2008, 2008/115/ΕΚ, Άρθρο 10-2, βλέπετε: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:EN:PDF> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁵¹ FORUM REFUGIES et al., *Projet transnational Dublin, Τελική έκθεση*, 2011, σ. 67.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Τα ασυνόδευτα παιδιά που έχουν υποβάλει αίτηση χορήγησης άσυλου, αναγκάζονται να περιμένουν πολλές βδομάδες ή και μήνες πριν την κύρια συνέντευξη και την τελική απόφαση. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, χρειάζονται βασικές υποδομές στέγασης, αλλά και ειδική στήριξη, ως παιδιά αιτούντα άσυλο, που πρέπει να καλύπτει ιατρικές, ψυχολογικές και νομικές παραμέτρους.

Σε αυτό το πλαίσιο, το άρθρο 20 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού ορίζει ότι «*κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους*». Επιπλέον, σύμφωνα με Ψήφισμα του 1997 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τους ασυνόδευτους ανηλίκους υπηκόους τρίτων χωρών⁵², «*οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς, πρέπει να έχουν δικαίωμα στην αναγκαία προστασία και βασική περίθαλψη βάσει της εθνικής νομοθεσίας*». Η ανάγκη για φροντίδα με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αποτελεί αρχή που έχουν διατυπώσει πολλοί διεθνείς οργανισμοί, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες⁵³ και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι κοινοτικές οδηγίες επιμένουν στην αναγκαιότητα κατάλληλης στέγασης που δύναται να καλύψει τις ειδικές ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλίκων⁵⁴.

5.1. Στέγαση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο

Το 2005, το Συμβούλιο της Ευρώπης συνέστησε «*την τοποθέτηση των ασυνόδευτων παιδιών σε*

δομές φροντίδας και υποδοχής με κριτήριο την ηλικία και ωριμότητά τους»⁵⁵. Η Οδηγία του 2003 για το άσυλο είναι πιο ακριβής, καθώς αναφέρει ότι «*οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που υποβάλλουν αίτηση άσυλου (...) φιλοξενοούνται από ενήλικους συγγενείς, από ανάδοχο οικογένεια, σε κέντρα φιλοξενίας με ειδικές ρυθμίσεις για ανηλίκους, ή σε άλλους χώρους φιλοξενίας κατάλληλους για ανηλίκους*»⁵⁶. Το κείμενο αυτό προβλέπει μία εξαίρεση για παιδιά άνω των 16 ετών, καθώς τα κράτη μέλη δύνανται να τα τοποθετούν σε «*κέντρα φιλοξενίας για ανηλίκους αιτούντες άσυλο*»⁵⁷.

Η επιλογή **ανάδοξης οικογένειας** για ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο συναντάται σε ορισμένες χώρες, αν και δεν είναι ευρέως διαδεδομένη. Σε μερικές χώρες, εξαρτάται από την ηλικία του ανηλίκου. Στην **Κύπρο**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι κάτω των 3 ετών τοποθετούνται σε ανάδοχη οικογένεια, είτε πρόκειται για ασυνόδευτους ανηλίκους είτε για παιδιά κυπριακής ιθαγένειας χωρίς κηδεμόνα. Στην **Ολλανδία**, αφορά μόνο τα παιδιά που δεν έχουν συμπληρώσει το 13ο έτος, ενώ η πολιτική αυτή χρησιμοποιείται ενίοτε στην **Εσθονία**, τη **Γαλλία**, τη **Γερμανία**, την **Ιρλανδία**, την **Ιταλία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**.

Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορούν να φιλοξενηθούν σε **κέντρα υποδοχής ανηλίκων**, μαζί με τους πολίτες της χώρας.

Στην **Κύπρο**, το Γραφείο Πρόνοιας ακολουθεί την ίδια διαδικασία για τα ασυνόδευτα παιδιά και τα παιδιά κυπριακής ιθαγένειας που δεν έχουν κηδεμόνα. Στη **Γαλλία**, η Υπηρεσία Κοινωνικής Πρόνοιας Ανηλίκων (*Aide sociale à l'enfance*) αναλαμβάνει τόσο τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο όσο και κάθε παιδί που χρήζει προστασίας⁵⁸, και τα φιλοξενεί σε κέντρα υποδοχής ειδικά σχεδιασμένα για παιδιά. Στην **Ουγγαρία**, τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο φιλοξενοούνται στην πόλη Φότ (20 χλμ από τη Βουδαπέστη), σε ένα κέντρο κρατικής μέριμνας για ανηλίκους (Ούγγρους και αλλοδαπούς). Διαθέτουν ξεχωριστό σπίτι στο συγκρότημα.⁵⁹

Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να φιλοξενηθούν σε **κέντρα ειδικά σχεδιασμένα για ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους**.

⁵² Ψήφισμα του Συμβουλίου 97/C 221/03 σχετικά με τους ασυνόδευτους ανηλίκους υπηκόους τρίτων χωρών, 26 Ιουνίου 1997, Άρθρο 3-2, βλέπετε: [http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31997Y0719\(02\)&model=guiche te](http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31997Y0719(02)&model=guiche te) [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

⁵³ Υ.Α., Καθορισμός του Βέλτιστου Συμφέροντος των Παιδιών – Πληροφορίες σχετικά με Προστασία και Φροντίδα, Ιούνιος 2008, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49103ece2.html> [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

⁵⁴ Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, *οπ.π.* (υποσημείωση 25). Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, *οπ.π.* (υποσημείωση 3).

⁵⁵ Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση 1703 (2005), §5, *οπ.π.* (υποσημείωση 32).

⁵⁶ Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρο 19.2, *οπ.π.* (υποσημείωση 25).

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ Άρθρο 375 του Αστικού Κώδικα, βλέπετε: http://www.legi-france.gouv.fr/affichCodeArticle.do?sessionId=48475E9009D5FFD3573D22E62240E798.tpdjo08v_3?idArticle=LEGIARTI000006426776&cidTexte=LEGITEXT000006070721&d ateTexte=20120709 [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁵⁹ Για πληροφορίες, βλέπετε: <http://www.kigyk.hu> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

Στο **Βέλγιο**, ο γενικός κανόνας είναι ότι όλοι οι ασυνόδετοι ανήλικοι (αιτούντες ή μη αιτούντες άσυλο) φιλοξενούνται από την Fedasil. Ωστόσο, λόγω του αυξημένου αριθμού ασυνόδετων ανηλίκων, τώρα πια η Fedasil φιλοξενεί μόνο όσους υποβάλλουν αίτηση ασύλου.

Στην **Τσεχία**, οι ασυνόδετοι ανήλικοι που ζητούν άσυλο, φιλοξενούνται στο Σπίτι για Αλλοδαπά Παιδιά, μαζί με άλλους ασυνόδετους ανηλίκους με διαφορετικά νομικά καθεστώτα. Στη **Φινλανδία**, οι κανόνες φιλοξενίας ασυνόδετων ανηλίκων συνάδουν με το Νόμο περί Προστασίας Παιδιών, αλλά μόνο για παιδιά 15 ετών ή μικρότερα. Για ασυνόδετους ανηλίκους 16-17 ετών, οι απαιτήσεις είναι χαμηλότερες. Στη **Δανία**, οι ασυνόδετοι ανήλικοι φιλοξενούνται σε ένα από τα τρία ειδικά κέντρα που έχει στήσει ο Ερυθρός Σταυρός. Τα κέντρα αυτά διαθέτουν υπηρεσίες ειδικά προσαρμοσμένες στις ανάγκες των παιδιών και εξειδικευμένο προσωπικό. Στη **Γαλλία**, οι ασυνόδετοι ανήλικοι (αιτούντες ή μη αιτούντες άσυλο) μπορούν να φιλοξενηθούν σε κέντρα σχεδιασμένα για ασυνόδετα αλλοδαπά παιδιά.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι τοπικές αρχές είναι υπεύθυνες για την υποδοχή και τη μέριμνα των ασυνόδετων παιδιών. Υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στις απαιτήσεις στέγασης και φροντίδας, σύμφωνα με την εκάστοτε τοπική αρχή, την ηλικία του ανήλικου και τους λόγους μέριμνάς του⁶⁰. Σύμφωνα με το επίπεδο ωριμότητας που αξιολογούν οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι ασυνόδετοι ανήλικοι ενδέχεται να εμπίπτουν σε διαφορετικό τμήμα του Νόμου περί Προστασίας Παιδιών⁶¹, και συνεπώς, να έχουν πρόσβαση σε ημιαυτόνομη στέγαση (ξενοδοχεία, καταλύματα που παρέχουν διανυκτέρευση και πρωινό [B&B] ή διαμερίσματα με συγκατοίκηση) για τους πιο αυτόνομους νέους και σε ανάδοχες οικογένειες ή ξενώνες για άλλους.

Η **Ελλάδα**, η **Ιρλανδία**, η **Ισπανία** και η **Ολλανδία** παρέχουν, επίσης, στέγαση σε κέντρα ειδικά σχεδιασμένα για ασυνόδετους αλλοδαπούς ανηλίκους.

Ενίοτε, το καθεστώς αιτούντος άσυλο προηγείται έναντι του καθεστώτος ανήλικου στην επιλογή στέγασης. Συνεπώς, ενδέχεται να τοποθετηθούν σε **κέντρα υποδοχής αιτούντων άσυλο με ενηλίκους**, όπως επιτρέπει η κοινοτική νομοθεσία για παιδιά άνω των 16 ετών. Εκεί παρέχεται νομική υποστήριξη, αλλά δεν καλύπτονται πάντα οι ειδικές τους ανάγκες ως παιδιά. Αυτό συμβαίνει στη **Βουλγαρία**, την **Εσθονία**, την **Ιταλία**, τη **Λιθουανία**, το **Λουξεμβούργο**, τη **Μάλτα**, την **Ολλανδία**, την **Πορτογαλία**, τη **Ρουμανία**, τη **Σλοβακία** και τη **Σλοβενία**.

Στη **Βουλγαρία**, τα παιδιά συνήθως φιλοξενούνται σε ένα από τα δύο κέντρα υποδοχής αιτούντων άσυλο, αυτό που βρίσκεται στην πόλη Banya. Στο **Λουξεμβούργο**, οι

ασυνόδετοι ανήλικοι φιλοξενούνται σε κέντρα υποδοχής αιτούντων άσυλο που διαχειρίζονται η οργάνωση Caritas και ο Ερυθρός Σταυρός, τα οποία δεν είναι προσαρμοσμένα στις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων. Μόνο τα παιδιά κάτω των 15 ετών φιλοξενούνται σε υποδομές πρόνοιας για παιδιά και νέους.

Στη **Μάλτα**, οι ασυνόδετοι ανήλικοι 16 ετών ή μεγαλύτεροι μπορούν να τοποθετηθούν σε κέντρα υποδοχής ενηλίκων αιτούντων άσυλο, όπου οι συνθήκες διαβίωσης είναι ιδιαίτερα αντίξοες και η υποστήριξη ανεπαρκής⁶². Στη **Ρουμανία**, τα παιδιά που έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους φιλοξενούνται σε κρατικά κέντρα για αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και δικαιούχους επικουρικής προστασίας. Τα κέντρα αυτά δεν παρέχουν διατροφή, αλλά μόνο βασικά είδη περιποίησης, όπως σαπούνι, χαρτί τουαλέτας και οδοντόκρεμα. Κάθε άτομο λαμβάνει 108 lei μηνιαίως (τα 43 lei αντιστοιχούν σε 10 Ευρώ). Στη **Σλοβενία**, οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο φιλοξενούνται στο Σπίτι Ασύλου, αλλά σε δική τους πτέρυγα που μοιράζονται με άγαμες γυναίκες. Στην **Ολλανδία**, η Κεντρική Υπηρεσία για την Υποδοχή των Αιτούντων Άσυλο αναλαμβάνει την καθημερινή φροντίδα των ασυνόδετων ανηλίκων άνω των 13 ετών (κάτω των 13 ετών, φιλοξενούνται σε ανάδοχες οικογένειες).

Τέλος, τα παιδιά μπορούν να φιλοξενηθούν σε **ειδικά κέντρα για ασυνόδετους ανηλίκους αιτούντες άσυλο**.



Στη **Γαλλία**, υπάρχει ένα τέτοιο κέντρο, σε εθνικό επίπεδο, που εκτός από νομική και εκπαιδευτική υποστήριξη, προσφέρει και συνεχή παρακολούθηση. Αυτό το κέντρο υποδοχής ανηλίκων αιτούντων άσυλο λέγεται CAO-MIDA και βρίσκεται κοντά στο Παρίσι. Απασχολεί ένα ψυχολόγο και ένα νομικό, οι οποίοι βοηθούν τα παιδιά στην αίτηση ασύλου. Διαθέτει μόνο 33 θέσεις, οπότε μεγάλος αριθμός ασυνόδετων παιδιών αιτούντων άσυλο δεν καταφέρνουν να φιλοξενηθούν εκεί.⁶³

Στη **Μάλτα**, υπάρχουν δύο κέντρα για ασυνόδετα παιδιά αιτούντα άσυλο, το *Dar is-Sliem* και το *Dar il-Liedna*. Στην **Πορτογαλία**, το Κέντρο Υποδοχής Προσφύγων του Πορτογαλικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (CPR)⁶⁴ που βρίσκεται στην Bobadela, στα περίχωρα της Λισαβόνας, είναι το μόνο κέντρο στην Πορτογαλία για τη στέγαση αιτούντων άσυλο. Το κέντρο αυτό διαθέτει ένα χώρο ειδικά σχεδιασμένο για ασυνόδετα παιδιά αιτούντα άσυλο. Ένα νέο κέντρο υποδοχής ανηλίκων προσφύγων του CPR άνοιξε το 2012. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την πορτογαλική νομοθεσία, οι ασυνόδετοι ανήλικοι που είναι 16 ετών ή μεγαλύτεροι, μπορούν να φιλοξενηθούν σε ξενώνες για ενηλίκους αιτούντες άσυλο⁶⁵.

⁶⁰ Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης, Ηνωμένο Βασίλειο, Μάρτιος 2010, σ. 28, βλέπετε: <http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareS-howFiles.do?directoryID=115> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012], και συνεντεύξεις με δικηγόρους, 28/11/2011.

⁶¹ Νόμος περί Προστασίας Παιδιών (1989), τμήμα 17 ή 19, βλέπετε: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/part/III> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁶² Υποδοχή Αιτούντων Άσυλο (Ελάχιστες Απαιτήσεις), Κανονισμοί 2005 (Μάλτα), Άρθρο 15, βλέπετε: <http://www.doi.gov.mt/en/legalnotices/2005/09/LN320E.pdf> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

⁶³ Το 2011, 595 ασυνόδετα παιδιά υπέβαλαν αίτηση ασύλου στη Γαλλία.

⁶⁴ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπετε: <http://www.refugiados.net/novosite/car/car.pdf> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012] και <http://www.refugiados.net/novosite/car/car.html> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁶⁵ Νόμος 27/2008, της 30ης Ιουνίου 2008, σχετικά με τη θέσπιση των προϋποθέσεων και προδιαγραφών για τη χορήγηση ασύλου και επικουρικής προστασίας, καθώς επίσης του καθεστώτος αιτούντος

5.2. Νομική συνδρομή σε ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου, τα παιδιά μπορεί να χρειαστούν την καθοδήγηση δικηγόρου για τη συμπλήρωση και την κατάθεση της αίτησης. Μερικές φορές, το κράτος παρέχει νομική βοήθεια, αλλά συνήθως οι ΜΚΟ αναλαμβάνουν το ρόλο αυτό.

5.2.1. Διαφορετικά είδη νομικής συνδρομής

Ορισμένες χώρες προβλέπουν ή/και παρέχουν **δωρεάν νομική συνδρομή** (συνήθως μέσω δικηγόρου). Είναι η περίπτωση του **Βελγίου**, της **Εσθονίας**, της **Φινλανδίας**, της **Ουγγαρίας**, της **Ιρλανδίας**, της **Λιθουανίας**, του **Λουξεμβούργου**, της **Ολλανδίας**, της **Σλοβακίας**, της **Σλοβενίας**, της **Ισπανίας**, της **Σουηδίας** και του **Ηνωμένου Βασιλείου**. Σε αυτές τις χώρες, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να προστρέξουν σε νομική βοήθεια σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.

Στη **Φινλανδία**, η ΜΚΟ Συμβουλευτικό Κέντρο Προσφύγων είναι η μεγαλύτερη υπηρεσία που παρέχει νομική υποστήριξη στους αιτούντες άσυλο⁶⁶. Στην **Ιρλανδία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο δικαιούνται δωρεάν νομική υποστήριξη από τη Νομική Υπηρεσία Προσφύγων, όπως κάθε αιτών άσυλο. Στη **Σλοβενία**, οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο δικαιούνται δωρεάν συνδρομή δικηγόρου καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, όπως όλοι οι αιτούντες άσυλο.



Στο **Βέλγιο**, ο γαλλόφωνος Δικηγορικός Σύλλογος Βρυξελλών διαθέτει γραφείο νομικής υποστήριξης με ομάδα δικηγόρων εξειδικευμένων σε ζητήματα ασυνόδευτων ανηλίκων. Η ομάδα αυτή αποτελείται από 15 δικηγόρους που συνεχώς καταρτίζονται και ανταλλάσσουν συμβουλές για όλες τις διαδικασίες που αφορούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους.

Η νομική συνδρομή δεν είναι πάντα υψηλής ποιότητας ή κατάλληλα προσαρμοσμένη στις ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο. Στην **Ουγγαρία**, για παράδειγμα, οι δικηγόροι δεν έχουν συνήθως ειδικευση στο δίκαιο ασύλου. Αντιθέτως, στο **Λουξεμβούργο**, οι δικηγόροι είναι εξειδικευμένοι σε ζητήματα ασύλου, αλλά δεν έχουν εκπαιδευτεί στη συναναστροφή με ανηλίκους. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, έρευνα του 2011 για την ποιότητα της νομικής συνδρομής που παρέχεται σε ασυνόδευτους ανηλίκους επεσήμανε

την κυμαινόμενη ποιότητα της νομικής εκπροσώπησης⁶⁷.

Υπάρχουν, ωστόσο, εξαιρετικοί νομικοί εκπρόσωποι που παρέχουν στα παιδιά υπηρεσίες υψηλής ποιότητας.

Η κατάσταση στην **Κύπρο** παρουσιάζει ιδιαιτερότητες. Σύμφωνα με το νόμο περί προσφύγων, όλοι οι ανήλικοι δικαιούνται – θεωρητικά – νομική υποστήριξη σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Στην πράξη, όμως, πρέπει να περιμένουν έως ότου κλείσουν το 18ο έτος της ηλικίας τους για να εξεταστεί η αίτησή τους, καθώς δεν παρέχεται νομική εκπροσώπηση. Στη **Σλοβακία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο δικαιούνται – θεωρητικά – δωρεάν νομική συνδρομή. Αυτό, όμως, συμβαίνει σπάνια, διότι το τοπικό γραφείο που τελεί χρέη επιτρόπου, δεν ορίζει δικηγόρο για να εκπροσωπήσει τα παιδιά στη διαδικασία ασύλου.

Στην **Ιταλία**, τη νομική υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αναλαμβάνουν τα κέντρα SPRAR και συγκεκριμένες ΜΚΟ, όταν τους το ζητήσει ο επιτρόπος των ανηλίκων. Ωστόσο, δεν έχουν όλοι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσβαση σε νομική συνδρομή, διότι τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες.

Σε άλλες χώρες, όπως η **Δανία**, η **Γαλλία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Ιταλία**, η **Λετονία**, η **Μάλτα**, η **Πορτογαλία** και η **Σλοβακία**, δωρεάν νομική συνδρομή παρέχεται **μόνο για την άσκηση έφεσης ή υπό συγκεκριμένες συνθήκες**.

Στη **Δανία**, η Δανέζικη Υπηρεσία Μετανάστευσης ορίζει δικηγόρο για την εκπροσώπηση του παιδιού, σε περίπτωση που η αίτηση ασύλου απορριφθεί. Στη **Γαλλία**, τόσο τα ασυνόδευτα παιδιά όσο και οι ενήλικοι αιτούντες άσυλο δικαιούνται δωρεάν νομική συνδρομή κατά το στάδιο της έφεσης. Στην **Πορτογαλία**, νομική υποστήριξη παρέχεται στους αιτούντες άσυλο μόνο στο στάδιο της δικαιοδοτικής κρίσης⁶⁸. Εκτός αυτού, το CPR μπορεί να προσφέρει δωρεάν νομική υποστήριξη στη διαδικαστική

⁶⁷ «Ο αριθμός των νομικών εκπροσώπων που μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, είναι περιορισμένος. Σύμφωνα με επιαιώντες, την παρούσα περίοδο στο Λονδίνο, υπάρχουν λιγότεροι από 20 νομικοί εκπρόσωποι που μπορούν να προσφέρουν το επιθυμητό επίπεδο υπηρεσιών στα παιδιά, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός σε άλλες περιοχές της Αγγλίας είναι σαφώς χαμηλότερος. Οι περισσότεροι νομικοί εκπρόσωποι έχουν περιορισμένες γνώσεις γύρω από συγκεκριμένα ζητήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα ασυνόδευτα παιδιά στη διαδικασία ασύλου, ενώ εξίσου περιορισμένη είναι η γνώση τους σχετικά με τη νομοθεσία για την πρόνοια ανηλίκων. Ελάχιστοι είναι ενημερωμένοι για το νόμο περί ασύλου, αλλά και τις διατάξεις περί πρόνοιας ανηλίκων. Επιπλέον, έχουν παρατηρηθεί κενά στη γνώση των νομικών εκπροσώπων για την κατάσταση των ανηλίκων στις χώρες καταγωγής τους, και συγκεκριμένα ζητήματα, όπως ο γυναικείος γεννητικός ακρωτηριασμός». (REFUGEE COUNCIL, *Lives in the balance, The quality of immigration legal advice given to separated children seeking asylum*, February 2011, p. 13. Βλέπετε: <http://www.refugeecouncil.org.uk/Resources/Refugee%20Council/downloads/researchreports/Lives%20in%20the%20balance.pdf> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].)

⁶⁸ Σύμφωνα με το Άρθρο 39 του Νόμου 34/2004 της 29ης Ιουλίου, όπως τροποποιήθηκε με το Νόμο 47/2007 της 28ης Αυγούστου, βλέπετε: https://queixaselectronicas.mai.gov.pt/content_images/Lei_34_2004_47_2007.pdf [ενημέρωση: 27 Ιουλίου 2012], και σύμφωνα με το Άρθρο 49, § 1.δ) του Νόμου περί Ασύλου 27/2008 της 30ης Ιουνίου, βλέπετε: <http://www.dre.pt/pdf1s/2008/06/12400/0400304018.pdf> [ενημέρωση: 27 Ιουλίου 2012].

άσυλο, πρόσφυγα και δικαιούχου επικουρικής προστασίας, μεταφέροντας στην εσωτερική έννομη τάξη την Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, και την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, [Πορτογαλία], 27/2008, 30 Ιουνίου 2008, Άρθρο 79, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48e5c13c8.html> [ενημέρωση: 15 Ιουνίου 2012].

⁶⁶ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπετε: http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lang=eng [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

διαδικασία. Στην **Ιταλία**, οι αιτούντες άσυλο μπορούν να έχουν δικηγόρο, αλλά με δικά τους έξοδα⁶⁹. Σε περίπτωση έφεσης, όλοι οι αιτούντες άσυλο (συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων) δικαιούνται δωρεάν νομική υποστήριξη⁷⁰.

Σε χώρες, όπου το κράτος δεν παρέχει δωρεάν νομική συνδρομή, το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν οι **ΜΚΟ ή νομικοί στα κέντρα φιλοξενίας**. Ενίοτε, αυτό συμβαίνει και συμπληρωματικά της κρατικής βοήθειας.

Στην **Τσεχία**, η ΜΚΟ *OPU* παρέχει δωρεάν νομική υποστήριξη σε όλα τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούνται άσυλο, όπου κι αν φιλοξενοούνται (Διαγνωστικό Κέντρο, Σπίτι για Αλλοδαπά Παιδιά, αλλά και σε όσα βρίσκονται υπό κράτηση). Στην **Εσθονία**, το Εσθονικό Ινστιτούτο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα έχει εφαρμόσει το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Νομική Συνδρομή σε Αιτούντες Άσυλο» από τον Ιανουάριο του 2011. Το πρόγραμμα αυτό που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων, παρέχει δωρεάν νομικές υπηρεσίες σε αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων. Στην **Πολωνία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν, κατά κανόνα, δωρεάν βοήθεια από νομικούς εκπροσώπους, οι οποίοι είναι συνήθως φοιτητές. Οι εκπρόσωποι αυτοί μπορούν να συμβουλευθούν δικηγόρο, κάθε φορά που το κρίνουν απαραίτητο. Στη **Ρουμανία**, οι ανήλικοι μπορούν να προστρέξουν σε pro bono δικηγόρους για την άσκηση έφεσης⁷¹. Στη **Γερμανία**, στα περισσότερα ομοσπονδιακά κρατίδια, τα κέντρα υποδοχής διαθέτουν γραφεία υποστήριξης για τη διαδικασία ασύλου.

5.2.2. Το έργο του δικηγόρου σε σχέση με τα καθήκοντα του επιτρόπου

Κατ' αρχάς, είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι σε πολλές χώρες, ο διορισμός δικηγόρου είναι προαιρετικός, σε αντίθεση με το διορισμό επιτρόπου που επιβάλλεται.

Σε ορισμένες χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Κύπρος**, η **Ελλάδα**, η **Ιρλανδία** και η **Σουηδία**, οι ρόλοι του δικηγόρου και του επιτρόπου είναι **διακριτοί**, αλλά και **αλληλοσυμπληρωμένοι**. Ενώ ο δικηγόρος χειρίζεται τη νομική ουσία της υπόθεσης, ο επιτρόπος αναλαμβάνει την κοινωνική μέριμνα του ανηλίκου. Στο **Βέλγιο**, ο επιτρόπος καλείται να ορίσει δικηγόρο για τον ασυνόδευτο ανήλικο, ενώ στη συνέχεια, δουλεύουν από κοινού. Στην **Ιρλανδία**, ο επιτρόπος δίνει οδηγίες στο νομικό σύμβουλο εκ μέρους του παιδιού. Στη **Γαλλία**, υπάρχει διαχωρισμός

των δύο ρόλων. Ο επιτρόπος αναλαμβάνει μόνο την εκπροσώπηση, καθώς οι ανήλικοι δεν έχουν ικανότητα δικαίου, ενώ το έργο του δικηγόρου είναι να υπερασπίζεται το συμφέρον των ανηλίκων. Στην **Τσεχία**, δικηγόρος και επιτρόπος μπορεί να είναι το ίδιο πρόσωπο.

Σε κάθε περίπτωση, είναι **απαραίτητη η συνεργασία** του δικηγόρου με τον επιτρόπο. Στην **Ολλανδία**, η συνεργασία είναι υποχρεωτικά στενή, καθώς ο επιτρόπος παίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία ασύλου προετοιμάζοντας τον ανήλικο για τη συνέντευξη. Στην **Πορτογαλία**, η ΜΚΟ που αναλαμβάνει την επιτροπεία (CPR) μοιράζεται με το δικηγόρο τις σχετικές πληροφορίες για την προετοιμασία της έφεσης. Στη **Σλοβακία**, ο επιτρόπος που ορίζει το δικηγόρο για την εκπροσώπηση του ανηλίκου, μπορεί να διαφωνήσει με οιαδήποτε ενέργειά του, και είτε να τον εμποδίσει να προβεί στη συγκεκριμένη ενέργεια είτε να τον παύσει από τα καθήκοντά του.

5.2.3. Παρουσία διερμηνέα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας

Μερικές φορές, τα παιδιά δικαιούνται **δωρεάν διερμηνεία για την προετοιμασία της αίτησής τους**. Στο **Βέλγιο**, για παράδειγμα, η υπηρεσία επιτροπείας μπορεί να πληρώσει διερμηνέα για να βοηθήσει στην αίτηση ασύλου. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, υπάρχει διερμηνέας σε όλες συνήθως τις συναντήσεις των ανηλίκων με τους νομικούς τους εκπροσώπους.

Στην πράξη, όταν δεν προβλέπεται διερμηνέας για να βοηθήσει τους ανηλίκους στην υποβολή της αίτησης, το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν οι **ΜΚΟ ή εθελοντές**.



Στη **Λετονία** και την **Ουγγαρία**, εάν ο ανήλικος θελήσει να προσθέσει πληροφορίες, μπορεί να καταθέσει σχετικό έγγραφο στη μητρική του γλώσσα και οι αρχές είναι υποχρεωμένες να το μεταφράσουν.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δικαιούνται διερμηνέα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Στην **Ελλάδα**, ωστόσο, οι ανήλικοι συχνά εξυπηρετούνται από μετανάστες για τη μετάφραση.

5.2.4. Ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών στην αίτηση ασύλου των ασυνόδευτων παιδιών

Οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι, κατά κανόνα, αυτοί που συναντούν συχνότερα τους ανηλίκους και γνωρίζουν καλύτερα από τον καθένα την κατάστασή τους. Ο ρόλος τους είναι, κατά βάση, η κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη των ανηλίκων. Τους φροντίζουν, τους βοηθούν να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους και κτίζουν μαζί τους μία σχέση εμπιστοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να αναφερθούμε στο ρόλο αυτών των επαγγελματιών στην υποστήριξη των ασυνόδευτων παιδιών στη διαδικασία αίτησης ασύλου.

⁶⁹ Decreto Legislativo 28 gennaio 2008, n.25 «Attuazione della direttiva 2005/85/CE recante norme minime per le procedure applicate negli Stati membri ai fini del riconoscimento e della revoca dello status di rifugiato», Art. 16-1, βλέπετε: <http://www.camera.it/parlam/leggi/deleghe/08025dl.htm> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁷⁰ Σύμφωνα με το Άρθρο 24, υποπάρτημα 3, του Ιταλικού Συντάγματος, βλέπετε: http://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf, και ΠΔ 115/2002.

⁷¹ Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Άρθρα 74-81, βλέπετε: <http://www.lexis.ro/legislatie/codprciv.pdf> [ενημέρωση: 12 Ιουλίου 2012].

Πριν ακόμη αποφασίσει ο ανήλικος εάν θα υποβάλει αίτηση ασύλου, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να συμβάλει κρίνοντας εάν πρέπει να το κάνει ή όχι. Αυτό συμβαίνει, κυρίως, στην **Ιταλία** και τη **Γαλλία**.

Σε μερικές περιπτώσεις, οι κοινωνικοί λειτουργοί παρέχουν νομική υποστήριξη ή έχουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία. Στην **Ουγγαρία**, για παράδειγμα, οι κοινωνικοί λειτουργοί δεν έχουν επίσημο ρόλο στη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος πρόσφυγα, αλλά μπορούν να βοηθήσουν τους ασυνόδευτους ανήλικους να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να μιλήσουν για τις τραυματικές εμπειρίες που έχουν βιώσει. Πολλές φορές, μάλιστα, ζητούν τη βοήθεια ψυχολόγου. Στη **Σλοβακία**, μπορεί να τους ζητηθεί από τον υπεύθυνο λήψης αποφάσεων του Γραφείου Μετανάστευσης ή το δικηγόρο να συντάξουν έκθεση για τη συμπεριφορά του παιδιού στο κέντρο φιλοξενίας και να δώσουν το επανομαζόμενο «κοινωνικό προφίλ» που ενδέχεται να βοηθήσει στη γενικότερη εκτίμηση της προσωπικότητάς του. Αυτό συμβαίνει και στη **Φινλανδία**, όπου οι κοινωνικοί λειτουργοί καλούνται να στείλουν σχετικό έγγραφο στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων της Υπηρεσίας Μετανάστευσης σχετικά με την εκτίμηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.

5.3. Ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη

Λόγω της ιδιαίτερης κατάστασής τους, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι συχνά χρειάζονται ιατρική και ψυχολογική φροντίδα που τα κράτη είναι υποχρεωμένα να παρέχουν⁷². Η απαίτηση αυτή είναι σαφώς πιο επιτακτική όταν πρόκειται για αιτούντες άσυλο, καθώς ενδέχεται να έχουν υποστεί διώξεις. Οι διώξεις μπορεί να προκαλέσουν διάφορα ψυχολογικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν καταλλήλως.

Σε ορισμένες χώρες, όπως η **Γαλλία**, η **Ιρλανδία**, η **Λιθουανία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Μάλτα**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβενία** και η **Σουηδία**, τα ασυνόδευτα παιδιά λαμβάνουν την ίδια κρατική ιατρική φροντίδα και ψυχολογική υποστήριξη με τα παιδιά πολίτες της χώρας. Στην **Ιρλανδία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι περνούν ιατρικό έλεγχο με την είσοδό τους στη χώρα, ενώ πραγματοποιείται επιπλέον ιατρική εξέταση όσο βρίσκονται σε μονάδες φροντίδας. Στη **Σλοβενία**, τα παιδιά αιτούντα άσυλο που σπουδάζουν, δικαιούνται δωρεάν βασική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη έως την ηλικία των 25.

Στη **Βουλγαρία**, την **Ολλανδία**, την **Πολωνία** και την **Πορτογαλία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο έχουν πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όπως όλοι οι αιτούντες άσυλο.

Τέλος, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ως

παιδιά ΚΑΙ ως αιτούντες άσυλο (διπλό καθεστώς). Στην **Ισπανία** για παράδειγμα, τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο δικαιούνται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επειδή είναι αιτούντες άσυλο, αλλά και επειδή είναι παιδιά⁷³.

Στη **Δανία**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γερμανία** και την **Ιταλία**, τα κέντρα υποδοχής παρέχουν ιατρικό έλεγχο στα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο, και όποτε χρειαστεί, αναλαμβάνουν τη θεραπεία τους.

Τις περισσότερες φορές, τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο επωφελούνται, επίσης, από τη **βοήθεια των ΜΚΟ**.



Στη **Φινλανδία**, η Υπηρεσία Μετανάστευσης βελτίωσε τη διαδικασία ασύλου για ασυνόδευτους ανήλικους μέσω προγράμματος που διαχειρίζεται η ΜΚΟ *Yhteiset Lapsemme* ('Όλα Παιδιά μας')⁷⁴. Η ιδέα του προγράμματος έγκειται στην ανάπτυξη μεθόδων για την εκτίμηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού στη φινλανδική διαδικασία ασύλου, αλλά και στη βελτίωση της αξιολόγησης της ψυχολογικής κατάστασης και της ευημερίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου.

Στη **Λεττονία**, τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν πρόσβαση μόνο σε έκτακτη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Στην **Ελλάδα**, έχουν επίσημη πρόσβαση, αλλά επί πληρωμή.

Όσον αφορά τη ψυχολογική υποστήριξη, αυτή δεν παρέχεται σε όλες τις χώρες.

Στη **Λιθουανία**, ψυχολογική υποστήριξη στα ασυνόδευτα παιδιά παρέχεται στο Κέντρο Υποδοχής Προσφύγων, μόνο εάν εισηγηθεί ο επίτροπος, ο οποίος μαζί με άλλους κοινωνικούς λειτουργούς του Κέντρου και τη διαχείριση, αποφασίζουν κατά πόσον υπάρχει ανάγκη βοήθειας. Στην **Ουγγαρία**, μόνο τα ασυνόδευτα παιδιά που έχουν πέσει θύματα βιολογικής βίας, δικαιούνται ψυχοκοινωνική υποστήριξη από την ΜΚΟ *Cordelia Foundation* (χρηματοδοτούμενη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων). Ωστόσο, η υπηρεσία αυτή δεν παρέχεται από το κράτος και ο αριθμός των θέσεων είναι περιορισμένος. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι τοπικές αρχές διαθέτουν δικές τους υπηρεσίες ψυχικής υγιεινής για παιδιά, όπου οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να απευθυνθούν για ψυχολογική υποστήριξη. Υπάρχουν μερικοί οργανισμοί που ειδικεύονται σε ζητήματα ψυχικής υγείας μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Όμως, η λίστα αναμονής είναι μεγάλη και δεν πληρούν όλοι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι τα απαιτούμενα κριτήρια⁷⁵. Στην **Αυστρία**, τα συμβουλευτικά κέντρα ασυνόδευτων ανηλίκων παραπονούνται ότι

⁷³ Νόμος 12/2009, της 30ης Οκτωβρίου, περί ασύλου και επικουρικής προστασίας, Άρθρο 18, βλέπετε: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/12-2009.t2.html#a18 [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

⁷⁴ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπετε: http://www.yhteisetlapsemme.fi/documents/Unaccompaniedproject2008-2011_Projectdescription.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁷⁵ Συνέντευξη με εκπρόσωπο του Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, 29/11/2011.

⁷² Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ψήφισμα 1810 (2011), σπ.π. (υποσημείωση 32).

είναι εξαιρετικά δύσκολο να βρεθεί επαρκής ψυχιατρική θεραπεία για τους εφήβους εντός των κέντρων.

5.4. Κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, «η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας»⁷⁶. Η Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εξέδωσε κατευθυντήριες οδηγίες για την κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών που ζητούν άσυλο τονίζοντας ότι «τα παιδιά αιτούντα άσυλο δεν πρέπει να τελούν υπό κράτηση, ιδίως όταν πρόκειται για ασυνόδευτα παιδιά»⁷⁷. Στο πλαίσιο αυτό, το μέτρο της κράτησης δεν πρέπει να εφαρμόζεται στα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο εξαιτίας αυτής και μόνο της ιδιότητάς τους.

Το ζήτημα της κράτησης ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο δεν αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Μερικές χώρες απαγορεύουν ρητώς την κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων, είτε πρόκειται για αιτούντες άσυλο είτε όχι. Άλλες απαγορεύουν την κράτησή τους, μόνο όταν έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου. Σε άλλες πάλι χώρες, επιτρέπεται η κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων είτε σε κάθε περίπτωση είτε μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Πρέπει, επίσης, να προσθέσουμε ότι σε διάφορες χώρες, τα παιδιά τελούν υπό κράτηση όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ηλικία τους. Στη θεωρία, οι χώρες αυτές απαγορεύουν την κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά στην πράξη, υπάρχουν παιδιά που τελούν υπό κράτηση επειδή θεωρούνται ενήλικοι. Η απαγόρευση εφαρμόζεται μόνο όταν το άτομο αναγνωρίζεται ως ανήλικο.

Είναι εξίσου σημαντικό να αναφέρουμε ότι το ζήτημα της κράτησης αντιμετωπίζεται συχνά με διαφορετικό τρόπο, εάν ο ανήλικος είναι με την οικογένειά του, ασυνόδευτος, και/ή αιτών άσυλο⁷⁸.

Ακολουθεί μία πρώτη λίστα **χωρών που απαγορεύουν την κράτηση όλων των ασυνόδευτων παιδιών στην επικράτειά τους**⁷⁹: το **Βέλγιο**, η **Κύπρος**, η **Δανία**, η **Γαλλία**, η **Ουγγαρία**, η **Ιρλανδία**, η **Ιταλία**, η **Λιθουανία**, η **Πορτογαλία**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβακία**, η **Ισπανία**, η **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**.

⁷⁶ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 20 Νοεμβρίου 1989, Ηνωμένα Έθνη, σειράς συνθηκών, τόμος 1577, σ. 3, Άρθρο 37, βλέπετε: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>

⁷⁷ Υ.Α., Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών που Ζητούν Άσυλο, σ. 2, σπ.π. (υποσημείωση 30).

⁷⁸ Για πλήρη σύγκριση, βλέπετε ECRE (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για Πρόσφυγες και Εξοριστούς), SAVE THE CHILDREN, *Comparative study in the field of return of minors*, Δεκέμβριος 2011 - http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/immigration/docs/studies/Return_of_childrent-final.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁷⁹ Σχετικά με την κράτηση στα σύνορα, βλέπετε κεφάλαιο 8.4. «κράτηση».

Στη **Γαλλία**, η κράτηση των ανηλίκων στην επικράτεια απαγορεύεται, αλλά οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ενδέχεται να τεθούν υπό κράτηση στα σύνορα (στη λεγόμενη ζώνη αναμονής «zone d'attente»).



Στην **Πορτογαλία**, οι ανήλικοι δεν κρατούνται⁸⁰ για παράτυπη είσοδο ή διαμονή στη χώρα. Στο πλαίσιο αυτό, ο νόμος προβλέπει ένα ειδικό καθεστώς που επιτρέπει τη νομιμοποίηση αυτών των ανηλίκων στη χώρα.

Μία δεύτερη λίστα **χωρών που απαγορεύουν την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο** αποτελείται από τη **Βουλγαρία** και την **Πολωνία**.

Στη **Βουλγαρία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο δεν πρέπει – θεωρητικά – να τελούν υπό κράτηση, αλλά η προθεσμία υποβολής της αίτησης ασύλου ενδέχεται να είναι μεγάλη. Κατά την περίοδο αναμονής, τα παιδιά θεωρούνται παράτυποι μετανάστες και μπορούν να τεθούν υπό κράτηση. Συνήθως, η περίοδος κράτησης δεν ξεπερνάει τους τρεις μήνες, αλλά στην πράξη, μπορεί να προστεθούν και άλλοι τρεις. Στην **Πολωνία**, επίσης, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να τεθούν υπό κράτηση πριν ζητήσουν άσυλο. Το μέγιστο χρονικό όριο κράτησης είναι ένας χρόνος, όταν το παιδί είναι παράτυπος μετανάστης που δεν έχει υποβάλει αίτηση ασύλου.

Στην **Αυστρία**, την **Τσεχία**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γερμανία**, την **Ελλάδα**, τη **Λεττονία**, τη **Μάλτα**, την **Ολλανδία** και τη **Σλοβενία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι **μπορούν να τεθούν υπό κράτηση, είτε είναι αιτούντες άσυλο είτε όχι**.

Στη **Μάλτα**, το μέτρο της κράτησης εφαρμόζεται σε όλους όσους εισέρχονται παράτυπα, συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων. Οι ανήλικοι παραμένουν υπό κράτηση έως ότου ληφθεί απόφαση για τον προσδιορισμό της ηλικίας τους και οδηγηθούν στους ξενώνες ανηλίκων. Στη **Φινλανδία**, ο αστυνομικός ή συνοριοφύλακας που εισηγείται την κράτηση του ανηλίκου, επικοινωνεί με τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας για να τους ενημερώσει και να τους συμβουλευτεί. Στην **Ολλανδία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι τελούν υπό κράτηση, αλλά έχουν επιβληθεί ιδιαίτερα αυστηροί περιορισμοί στις αποφάσεις κράτησης⁸¹. Στην **Τσεχία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους, μπορούν να τεθούν υπό κράτηση μέχρι και τρεις μήνες, όπως οι ενήλικοι, εάν αποδειχθεί ότι αποτελούν κίνδυνο για την κρατική

⁸⁰ Υπό την επιφύλαξη της ποινικής ευθύνης ανηλίκων από την ηλικία των 16.

⁸¹ Σε περίπτωση που ο ασυνόδευτος ανήλικος είναι ύποπτος ή έχει καταδικαστεί για ποινικό αδίκημα, σε περίπτωση που η επιστροφή του ανηλίκου μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα σε 14 ημέρες, και σε περίπτωση που ο ανήλικος έχει εγκαταλείψει το κέντρο υποδοχής ή έχει αγνοήσει τα περιοριστικά μέτρα που αφορούν τον τόπο διαμονής του («Kamerbrief» του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου που εκδόθηκε το Μάρτιο του 2011).

ασφάλεια, κυρίως τη διατάραξη της δημόσιας τάξης ή την παρεμπόδιση εκτέλεσης απόφασης που αφορά διοικητική απέλαση⁸².

Στην **Εσθονία**, ο νόμος επιτρέπει την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο στα κέντρα πρώτης υποδοχής για το χρονικό διάστημα που διαρκεί η ιατρική εξέταση. Στη **Γερμανία**, ο νόμος επιτρέπει την κράτηση των παιδιών μέχρι και 18 μήνες σε εξαιρετικές περιπτώσεις και πάντα προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Τα ομοσπονδιακά κρατίδια είναι υπεύθυνα για την εκτέλεση του μέτρου κράτησης, ενώ υπάρχουν κρατίδια που δεν εφαρμόζουν το μέτρο αυτό για ανηλίκους.

Σε μερικές χώρες όπου επιτρέπεται η κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων, οι συνθήκες κράτησης είναι εξαιρετικά δυσμενείς. Στην **Αυστρία**, οι έφηβοι που τελούν υπό κράτηση δεν έχουν σχεδόν καθόλου νομική υποστήριξη για να αντικρούσουν την απόφαση απέλασής τους. Οι ανήλικοι κρατούνται σε κελί μόνοι ή με άλλους ανηλίκους, αλλά δεν μπορούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους καθώς προέρχονται από διαφορετικές χώρες. Στην **Εσθονία**, επιβάλλονται αυστηροί περιορισμοί στην ελευθερία μετακίνησης των κρατούμενων. Για παράδειγμα, οι ξένοι υπήκοοι στέλνονται στην απομόνωση εάν δεν σέβονται τους κανόνες του κέντρου, ενώ οι επισκέψεις τους περιορίζονται στη μία ώρα και υπό την επίβλεψη μέλους του προσωπικού του κέντρου. Στη **Γερμανία**, δεν υπάρχει δυνατότητα εκπαίδευσης στις γενικές φυλακές μεταγωγών. Στη **Μάλτα**, ο γενικότερος προβληματισμός έγκειται στην αυθαιρέσία της πολιτικής κράτησης, τον υπερπληθυσμό, την έλλειψη συνθηκών υγιεινής και φυσικού αερισμού, τον περιορισμένο προαυλισμό (κατά μέσο όρο, 1 ώρα την ημέρα), την ανεπαρκή προμήθεια ρουχισμού, κλινοσκεπασμάτων και ειδών υγιεινής (σαμπουάν, οδοντόκρεμα, σαπούνι, κτλ.) και την απουσία δυνατότητας απασχόλησης με δημιουργικές δραστηριότητες.

Όταν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι τελούν υπό κράτηση, συνήθως **διαβιώνουν χωριστά από τους ενήλικους**. Αυτός είναι ο κανόνας στην **Αυστρία**, τη **Βουλγαρία**, την **Τσεχία**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, τη **Λεττονία**, την **Ολλανδία** και τη **Σλοβενία**. Στη **Βουλγαρία**, ωστόσο, η ιδιωτικότητα δεν είναι δεδομένη, ακόμη και σε περιπτώσεις που οι ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούνται σε ξεχωριστή μεγάλη αίθουσα με άλλα παιδιά και οικογένειες. Στην **Ελλάδα**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να τεθούν υπό κράτηση για λίγες έως και 90 ημέρες, μέχρι να εξασφαλιστεί η ασφαλής τους μεταφορά σε κατάλληλα κέντρα φιλοξενίας ανηλίκων. Ωστόσο, δεν προβλέπεται ξεχωριστή κράτηση από τους ενήλικους.

Όπως διαπιστώσαμε, η κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο δεν έχει απαγορευτεί στο σύνολο των 27 κρατών μελών της ΕΕ. Η νομολογία του

Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει επισημάνει την ιδιαίτερα ευάλωτη θέση αυτών των παιδιών όταν τελούν υπό κράτηση⁸³. Πρέπει να τονιστεί ότι το Δικαστήριο έκρινε πως η κράτηση αυτών των παιδιών παραβιάζει το Άρθρο 5 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια), ενώ συνεπάγεται και παραβίαση του άρθρου 3 (απαγόρευση βασανιστηρίων, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης). Ελπίζουμε ότι οι θετικές αυτές εξελίξεις θα συμβάλουν στο τέλος τέτοιων πρακτικών μέσα στα επόμενα χρόνια.

ΣΥΣΤΑΣΗ 5 – Υποστήριξη και στέγαση

- Στους ασυνόδευτους ανηλίκους πρέπει να παρέχεται δωρεάν νομική συνδρομή σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ασύλου.
- Στους ασυνόδευτους ανηλίκους πρέπει να παρέχεται η απαραίτητη προστασία και βασική ιατρική/ψυχολογική φροντίδα, ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος.
- Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο πρέπει να τοποθετούνται σε κέντρα φιλοξενίας ανηλίκων. Το προσωπικό αυτών των κέντρων πρέπει να είναι επαρκώς καταρτισμένο για να καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες των ανηλίκων ως αιτούντες άσυλο αλλά και ως παιδιά.
- Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν πρέπει ποτέ να τελούν υπό κράτηση, είτε πρόκειται για αιτούντες άσυλο είτε όχι.

⁸² Νόμος 326/1999 περί Διαμονής Αλλοδαπών στην Επικράτεια της Τσεχικής Δημοκρατίας, Τμήμα 124, βλέπετε: http://ec.europa.eu/ewsil/UDRW/images/items/docl_1339_966375972.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁸³ ΕΔΔΑ, Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου, Αρ. Προσφυγής 13178/03, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2006, βλέπετε, μεταξύ άλλων, παρ. 55, 101-104, και ΕΔΔΑ, Mushkhadzhiyeva και λοιποί κατά Βελγίου, Αρ. Προσφυγής 41442/07, απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2010, παρ. 63.

Σε συνέχεια της προκαταρκτικής συνέντευξης που μερικές χώρες διεξάγουν προκειμένου να διευκρινίσουν την ταυτότητα, τους οικογενειακούς δεσμούς και τις μεταναστευτικές οδούς των ανηλίκων, οι εθνικές διαδικασίες προβλέπουν την κύρια συνέντευξη που έχει ως στόχο να αποδείξει την ύπαρξη δικαιολογημένου φόβου δίωξης. Αυτή η κύρια συνέντευξη συνήθως αποτελεί το πιο σημαντικό στάδιο της διαδικασίας ασύλου. Είναι μία κρίσιμη στιγμή, όπου ο αιτών καλείται να εξηγήσει την κατάσταση του με κάθε λεπτομέρεια. Για τους υπαλλήλους της υπηρεσίας ασύλου, η συνέντευξη είναι ένας καλός τρόπος να ελέγξουν την αξιοπιστία της ιστορίας του αιτούντος υποβάλλοντας συγκεκριμένες ερωτήσεις για στοιχεία που περιέχονται στη γραπτή αίτηση.

Το 1985, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εξέδωσε κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τη διαδικασία της συνέντευξης⁸⁴. Το εγχειρίδιο «Συνέντευξη με τους Αιτούντες για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα» του 1995 περιέχει ένα κεφάλαιο για τους ασυνόδευτους ανηλίκους⁸⁵. Όπως προβλέπεται και σε Ψήφισμα του 1997 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «κατά την εξέταση της αίτησης ασύλου ασυνόδευτου ανηλίκου λαμβάνονται υπόψη, πέρα από αντικειμενικά γεγονότα και περιστάσεις, και η ωριμότητα, η ηλικία και η πνευματική ανάπτυξη του ανηλίκου, καθώς και η ενδεχομένως περιορισμένη γνώση του για την κατάσταση στη χώρα καταγωγής»⁸⁶.

Παρά την κρισιμότητα αυτού του σταδίου, μερικές χώρες προβλέπουν στις διαδικασίες ή την πρακτική τους τη δυνατότητα εξέτασης των αιτήσεων ανηλίκων χωρίς τη διεξαγωγή συνέντευξης. Όταν πραγματοποιούνται συνεντεύξεις, το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ανηλίκων. Στο πλαίσιο αυτό, η κατάρτιση και η επιμόρφωση των υπαλλήλων της υπηρεσίας ασύλου είναι πρωταρχικής σημασίας.

⁸⁴ Y.A., Κατευθυντήριες οδηγίες για Συνέντευξη Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Προετοιμασία του Κοινωνικού τους Ιστορικού, Οκτώβριος 1985, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47fdfae5d.html> [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

⁸⁵ Y.A., εγχειρίδιο «Συνέντευξη με τους Αιτούντες για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα» (RLD4), 1995, Κεφάλαιο 5 «συνέντευξη ανηλίκων», βλέπετε: <http://www.unhcr.org/publ/PUBL/3ae6bd670.pdf> [ενημέρωση: 30 Ιουλίου 2012].

⁸⁶ Ψήφισμα του Συμβουλίου 97/C 221/03, Άρθρο 4, σπ.π. (υποσημείωση 52).

6.1. Διεξαγωγή συνέντευξης

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει ότι «στο παιδί θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά»⁸⁷.

Η συνέντευξη συχνά θεωρείται δικονομική εγγύηση για το παιδί, και για το λόγο αυτό, πολλές ευρωπαϊκές χώρες δεν προχωρούν σε εξέταση της αίτησης ασύλου χωρίς συνέντευξη. Ωστόσο, η εθνική νομοθεσία προβλέπει περιθώρια εξαιρέσεων, όταν οι αρχές θεωρούν ότι μπορούν να εκδώσουν απόφαση μόνο με γραπτή αίτηση του ενδιαφερομένου. Σε άλλες περιπτώσεις, οι εξαιρέσεις μπορεί να μη συνδέονται με το περιεχόμενο της αίτησης, αλλά να βασίζονται σε προσωπικά στοιχεία (ηλικία, βαθμός ωριμότητας, τραυματική εμπειρία...).

6.1.1. Χώρες όπου το δίκαιο ή η πρακτική δεν προβλέπουν εξαιρέσεις

Σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η **Αυστρία**, η **Βουλγαρία**, η **Τσεχία**, η **Δανία**, η **Φινλανδία**, η **Ουγγαρία**, η **Λετονία**, η **Λιθουανία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Πολωνία**, η **Σλοβακία**, η **Ισπανία** και η **Σουηδία**, δεν υπάρχει η δυνατότητα εξέτασης αίτησης ασύλου χωρίς συνέντευξη, εκτός από περιπτώσεις όπου ο φάκελος του αιτούντος έχει κλείσει για συγκεκριμένους λόγους πριν από την ημερομηνία της συνέντευξης (αιτών που εξαφανίζεται λίγο μετά την έναρξη της διαδικασίας ασύλου, αιτών που αλλάζει διεύθυνση χωρίς να ενημερώσει τις μεταναστευτικές αρχές...). Στις χώρες αυτές, όλα τα παιδιά περνούν από συνέντευξη, ανεξαρτήτως ηλικίας.

Στη **Δανία**, διεξάγονται διάφορες συνεντεύξεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Η κύρια συνέντευξη διαρκεί αρκετές ώρες. Οι επόμενες συνεντεύξεις πραγματοποιούνται ανάλογα με το στάδιο της διαδικασίας ασύλου. Στην **Ουγγαρία**, εάν ο ασυνόδευτος ανήλικος είναι άνω των 14 ετών, η συνέντευξη μπορεί να αναβληθεί για αργότερα (σε περίπτωση που το παιδί υποφέρει από έντονο τραύμα ή για κάποιο λόγο δεν είναι σε θέση να συμμετάσχει στη συνέντευξη), αλλά παραμένει υποχρεωτική. Στη **Λιθουανία**, υπάρχει δυνατότητα αναβολής της συνέντευξης, σε περίπτωση που το παιδί δεν αισθάνεται ψυχολογικά έτοιμο.

⁸⁷ Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 12-2, σπ.π. (υποσημείωση 76).

6.1.2. Χώρες όπου το δίκαιο ή η πρακτική προβλέπουν εξαιρέσεις

Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Κύπρος**, η **Εσθονία**, η **Γαλλία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Ιρλανδία**, η **Ιταλία**, η **Μάλτα**, η **Ολλανδία**, η **Πορτογαλία**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβενία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, υπάρχει η δυνατότητα εξέτασης της αίτησης χωρίς συνέντευξη.

Σε γενικές γραμμές, η διαδικασία ευνοεί το συμφέρον του παιδιού προκειμένου να αποφεύγεται η συνέντευξη όταν κρίνεται ακατάλληλη.

Στο **Βέλγιο**, υπάρχει η δυνατότητα αναβολής ή ακύρωσης της συνέντευξης όταν ο ανήλικος έχει υποστεί σοβαρό τραύμα ή είναι ανίκανος να παραστεί. Η επίσημη γραμμή της Επιτροπής είναι να μην λαμβάνονται αρνητικές αποφάσεις όταν δεν είναι δυνατή η διεξαγωγή συνέντευξης. Στην **Εσθονία**, η δυνατότητα συνέντευξης δίνεται μόνο σε παιδιά άνω των 10 ετών ή μικρότερα μόνο σε περίπτωση που το επίπεδο ωριμότητας και ανάπτυξής τους το επιτρέπει. Στην **Ολλανδία**, δεν πραγματοποιούνται συνεντεύξεις σε ανηλίκους κάτω των 6 ετών. Στη **Σλοβενία**, οι αιτήσεις ασύλου μπορούν να εξεταστούν χωρίς τη διεξαγωγή προσωπικής συνέντευξης μόνο για ανηλίκους κάτω των 15 ετών. Σε περίπτωση ταχύρρυθμης διαδικασίας, οι επιπλέον προσωπικές συνεντεύξεις για όλους τους αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων, μπορούν να παραλειφθούν σε ορισμένες περιπτώσεις. Η προσωπική συνέντευξη παραλείπεται, επίσης, όταν η αποφαινόμενη αρχή μπορεί να χορηγήσει προστασία βάσει αποδεικτικών στοιχείων. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, μόνο τα παιδιά που έχουν κλείσει το 12ο έτος της ηλικίας τους περνούν από συνέντευξη για την εξακρίβωση των ουσιαστικών ισχυρισμών του αιτήματος ασύλου⁸⁸.

Στη **Γαλλία**, στην πράξη, όλοι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι περνούν από συνέντευξη. Οι μόνες γνωστές περιπτώσεις όπου δεν διεξήχθη συνέντευξη, αφορούσαν παιδιά σε προγράμματα επανεγκατάστασης (όπου είχαν ήδη εκδοθεί θετικές αποφάσεις). Παρόμοια είναι η κατάσταση στη **Μάλτα**. Στην **Πορτογαλία**, ο νόμος προβλέπει ότι η συνέντευξη μπορεί να παραλειφθεί μόνο όταν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για θετική απόφαση στο αίτημα διεθνούς προστασίας βάσει των υπαρχόντων δηλώσεων και τεκμηρίων, εάν ο αιτών άσυλο έχει ήδη δώσει με άλλο τρόπο τις απαραίτητες πληροφορίες για την κατάστασή του ή σε περίπτωση αποδεδειγμένης πλήρους ανικανότητας του αιτούντος⁸⁹. Στην **Ιταλία**, οι Περιφερειακές Επιτροπές μπορούν να παραβλέψουν τη συνέντευξη για άτομα ιδιαίτερα τραυματισμένα/άρρωστα, όπως προκύπτει από ιατρική/ψυχολογική εξέταση. Στην **Ιρλανδία**, δεν είναι δυνατή – επί του παρόντος – η εξέταση αιτήματος ασύλου χωρίς συνέντευξη. Ωστόσο, ο νόμος προβλέπει εξαίρεση, όταν «η ηλικία και η ωριμότητα του ανηλίκου δεν επιτρέπουν την ουσιαστική συνέχιση της

έρευνας»⁹⁰.

Σε μερικές χώρες, η δυνατότητα εξέτασης της αίτησης χωρίς τη διεξαγωγή συνέντευξης θα μπορούσε να επηρεάσει το δικαίωμα ασύλου του αιτούντος.

Στην **Ελλάδα**, παρά τα όσα προβλέπει ο νόμος⁹¹, η συνέντευξη δεν διαρκεί παρά μόνο λίγα λεπτά, και συνεπώς, ο ανήλικος δεν έχει τη δυνατότητα να τεκμηριώσει πλήρως τους ισχυρισμούς του. Στη **Ρουμανία**, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το επίπεδο πνευματικής ανάπτυξης και ωριμότητας του ανηλίκου⁹², αλλά στην πράξη, η αίτηση ασύλου χωρίς προσωπική συνέντευξη έχει αρνητικές επιπτώσεις στην απόφαση.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η UKBA (Υπηρεσία Συνόρων Ηνωμένου Βασιλείου) «δεν συνιστά» την εξέταση αίτησης ασύλου χωρίς τη διεξαγωγή συνέντευξης⁹³. Τα παιδιά κάτω των 12 ετών δεν περνούν από συνέντευξη και η εξέταση του φακέλου τους βασίζεται αποκλειστικά στο Έντυπο Αποδεικτικών Στοιχείων (ή και άλλων γραπτών τεκμηρίων), αλλά θεωρείται «δύσκολη η χορήγηση ασύλου» μόνο με το Έντυπο Αποδεικτικών Στοιχείων⁹⁴. Συνεπώς, στην πλειονότητα των ανηλίκων που δεν περνούν από συνέντευξη (συνήθως κάτω των 12 ετών) χορηγείται άδεια παραμονής για εξαιρετικούς λόγους.

6.2. Κατάρτιση και επιμόρφωση των υπαλλήλων υπηρεσιών ασύλου σε ζητήματα αιτήσεων ανηλίκων

6.2.1. Κατάρτιση των υπαλλήλων υπηρεσιών ασύλου

Οι υπάλληλοι υπηρεσιών ασύλου συνήθως καταρτίζονται σε διαφορετικά θέματα που αφορούν το άσυλο, όπως το περιεχόμενο των κριτηρίων επιλεξιμότητας, το νομικό πλαίσιο και το προφίλ των διαφόρων χωρών ή τη διαπολιτισμική επικοινωνία κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Ωστόσο, η εξέταση αίτησης ασυνόδευτου ανηλίκου επιβάλλει κατάρτιση σε συγκεκριμένα ζητήματα που σχετίζονται με την ευάλωτη αυτή πληθυσμιακή ομάδα.

Στις κατευθυντήριες οδηγίες του 1997, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες επεσήμανε ότι «*θα ήταν σκόπιμο όλες οι συνεντεύξεις ασυνόδευτων παιδιών (συμπεριλαμβανομένων των συνεντεύξεων για τον καθορισμό του καθεστώτος πρόσφυγα) να διεξάγονται από*

⁸⁸ Κανόνες Μετανάστευσης, §352: «κάθε ανήλικος άνω των 12 ετών που έχει υποβάλει αίτηση ασύλου, θα υποβληθεί σε συνέντευξη για την αξιοπιστία των ισχυρισμών του, εκτός εάν υπάρχουν συνθήκες ακαταλληλότητας ή ανικανότητας του ανηλίκου», βλέπετε: <http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/policyandlaw/immigrationlaw/immigrationrules/part11/> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁸⁹ Νόμος περί Ασύλου 27/2008, Άρθρο 16, οπ.π. (υποσημείωση 65).

⁹⁰ Νόμος του 2010 περί Μετανάστευσης, Διαμονής και Προστασίας, Τμήμα 83, (10) (β), βλέπετε: <http://www.oireachtas.ie/documents/bills28/bills/2010/3810/b3810d.pdf> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

⁹¹ Προεδρικό Διάταγμα 114/2010 για την καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σύμφωνα με την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (L 326/13.12.2005) [Ελλάδα], 16 Νοεμβρίου 2010, Άρθρο 10 παρ. 2 β, βλέπετε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4cfdaf22.html> [ενημέρωση: 14 Ιουνίου 2012].

⁹² Νόμος 122/2006 περί Ασύλου στη Ρουμανία [Ρουμανία], Νόμος 122/2006, 25 Αυγούστου 2006, Άρθρο 47, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/44ace1424.html> [ενημέρωση: 9 Ιουλίου 2012].

⁹³ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της UKBA, 29/11/2011.

⁹⁴ Συνέντευξη με εκπρόσωπο της UKBA, 29/11/2011.

ειδικά καταρτισμένους επαγγελματίες με επαρκή γνώση της ψυχολογικής, συναισθηματικής και σωματικής ανάπτυξης και συμπεριφοράς των παιδιών»⁹⁵. Τον ίδιο χρόνο, η Ευρωπαϊκή Ένωση δήλωσε ότι «η συνέντευξη πρέπει να γίνεται από υπαλλήλους με την απαραίτητη πείρα ή εκπαίδευση»⁹⁶. Η Οδηγία του 2005 για τις διαδικασίες ασύλου απαιτεί «εάν ένας ασυνόδευτος ανήλικος έχει κληθεί σε προσωπική συνέντευξη για την αίτησή του για άσυλο (...), η συνέντευξη αυτή πρέπει να διεξάγεται από πρόσωπο που έχει τις απαραίτητες γνώσεις για τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων»⁹⁷. Τέλος, σε σύσταση του 2011 προς όλα τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο της Ευρώπης τόνισε ότι «όλες οι συνεντεύξεις με ασυνόδευτους ανηλίκους που αφορούν προσωπικά τους στοιχεία και το παρελθόν τους, πρέπει να διεξάγονται κατ' ιδίαν από εξειδικευμένο και καλά εκπαιδευμένο προσωπικό»⁹⁸.

Παρά τους πολυάριθμους κανόνες και συστάσεις, η κατάρτιση και η επιμόρφωση των υπαλλήλων υπηρεσιών ασύλου που ασχολούνται με ασυνόδευτους ανηλίκους, δεν αποτελεί γενικό κανόνα στο σύνολο των 27 κρατών μελών της ΕΕ.

6.2.1.1. Επιμόρφωση που αποκτάται στην πράξη

Στην **Αυστρία**, στο παρελθόν, πραγματοποιήθηκαν επιμορφωτικά σεμινάρια σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Οι δικαστές του Δικαστηρίου Ασύλου δεν παρακολουθούν πλέον ειδικό πρόγραμμα κατάρτισης για την αντιμετώπιση των ανηλίκων. Στο **Βέλγιο**, οι υπάλληλοι της υπηρεσίας ασύλου επιμορφώνονται μέσω του εγχειριδίου «Συνέντευξη Ανηλίκων» του ευρωπαϊκού προγράμματος για θέματα ασύλου. Στην **Κύπρο**, οι αντίστοιχοι υπάλληλοι παρακολουθούν επιμορφωτικά σεμινάρια, αλλά από τη στιγμή που δεν παίρνουν ποτέ συνέντευξη από παιδιά, δεν έχουν πρακτική πείρα. Στην **Τσεχία**, κατάρτιση παρέχεται στους διαχειριστές των φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων. Ωστόσο, η τελική απόφαση εκδίδεται από το διευθυντή του τμήματος ασύλου του Υπουργείου Εσωτερικών και βασίζεται κυρίως σε λόγους πολιτικής ασύλου. Στην **Εσθονία**, οι κρατικοί υπάλληλοι επιμορφώθηκαν το 2010 μέσω του προγράμματος VARRE, το οποίο πραγματοποιήθηκε από το γραφείο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης στο Ταλίν.



Στην **Ιρλανδία**, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διεξάγει επιμορφωτικά σεμινάρια για τις βασικές αρχές της συνέντευξης ανηλίκων, όπου καλύπτεται όλη η διαδικασία αξιολόγησης χορήγησης προστασίας (εκτίμηση αξιοπιστίας, βάρος απόδειξης, ειδικές μορφές δίωξης ανηλίκων...). Τα σεμινάρια αυτά περιλαμβάνουν περιπτωσιολογικές μελέτες και τη συμβολή ψυχολόγου ανηλίκων για τις τεχνικές συνέντευξης. Σύμφωνα με την υπηρεσία ασύλου, όλοι οι αρμόδιοι υπάλληλοι παρακολουθούν τα συγκεκριμένα σεμινάρια⁹⁹.

Στη **Μάλτα**, όλοι οι αρμόδιοι υπάλληλοι παρακολουθούν δύο φορές το χρόνο επιμορφωτικά σεμινάρια και εξειδικευμένα μαθήματα του ευρωπαϊκού προγράμματος για θέματα ασύλου που περιλαμβάνουν και τεχνικές συνέντευξης ανηλίκων. Στην **Ουγγαρία**, ένας μικρός αριθμός υπαλλήλων της υπηρεσίας ασύλου ασχολείται με ασυνόδευτους ανηλίκους και διαθέτει σημαντική εμπειρία. Στην **Ολλανδία**, οι αιτήσεις ασύλου των ασυνόδευτων ανηλίκων εξετάζονται από συγκεκριμένη διεύθυνση (Unit Landelijke AMA-taken – Διεύθυνση Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αιτούντων Ασυλο) που ειδικεύεται σε τέτοια ζητήματα. Στην **Πολωνία**, το προσωπικό που διεξάγει τις συνεντεύξεις ασυνόδευτων παιδιών είναι υποχρεωμένο να επιμορφωθεί καταλλήλως. Στην **Πορτογαλία**, η επιμόρφωση υπαλλήλων ασύλου περιλαμβάνει κεφάλαιο για τις τεχνικές συνέντευξης ανηλίκων. Στη **Σουηδία**, διατίθεται ειδικό εγχειρίδιο για τους υπαλλήλους που διεξάγουν συνεντεύξεις ανηλίκων, ενώ στη **Φινλανδία**, επιβάλλεται η χρήση των κατευθυντήριων γραμμών βέλτιστων πρακτικών της Υπηρεσίας Μετανάστευσης¹⁰⁰. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, ο υπάλληλος που παίρνει συνέντευξη από ανήλικο «πρέπει να έχει επιμορφωθεί ειδικώς στις πρακτικές συνέντευξης ανηλίκων και να έχει πάντα υπόψη του ότι ο ανήλικος ενδέχεται να παρουσιάσει συστολές ή ανησυχίες»¹⁰¹. Ενώ ο νόμος προβλέπει ότι «η απόφαση για την αίτηση ασύλου πρέπει να λαμβάνεται από άτομο που έχει επιμορφωθεί καταλλήλως στις αιτήσεις ασύλου ανηλίκων»¹⁰², η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει επισημάνει ότι η επιμόρφωση επικεντρώνεται σε διαδικαστικά ζητήματα και όχι στη λήψη αποφάσεων.¹⁰³

6.2.1.2. Ελλιπής επιμόρφωση

Στη **Γαλλία**, το γραφείο ασύλου δηλώνει ότι οι υπάλληλοι επιμορφώνονται από τους προϊσταμένους τους ή άλλους υπαλλήλους, αλλά δεν διευκρινίζεται το περιεχόμενο της επιμόρφωσης¹⁰⁴. Στην πράξη, οι αιτήσεις εξετάζονται από υπαλλήλους που έχουν ειδικευτεί σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή (π.χ. Ασία), αλλά αυτό δεν συμβαίνει για περιοχές (π.χ. Αφρική), όπου ο αριθμός των αιτήσεων είναι ιδιαίτερα αυξημένος και δεν υπάρχει επαρκής αριθμός εξειδικευμένων υπαλλήλων για να αναλάβουν τις αιτήσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων. Στη **Γερμανία**, το Ομοσπονδιακό Γραφείο συνέστησε μία ομάδα από ειδικούς εντεταλμένους (Sonderbeauftragte). Οι μέθοδοι εξηγούνται, αλλά δεν χρησιμοποιούνται πάντα στην πράξη. Στην **Ελλάδα**, ο νόμος προβλέπει ότι οι αρμόδιοι υπάλληλοι που διεξάγουν τη συνέντευξη, πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα για να συνεκτιμήσουν τις πολιτισμικές καταβολές και την ευάλωτη θέση του αιτούντα.¹⁰⁵ Ωστόσο, στην πράξη, πολλοί αστυνομικοί

⁹⁵ Y.A., Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών που Ζητούν Ασυλο, ο.π.π. (υποσημείωση 30), Κεφάλαιο 5.

⁹⁶ Ψήφισμα του Συμβουλίου 97/C 221/03 σχετικά με τους ασυνόδευτους ανηλίκους υπηκόους τρίτων χωρών, Άρθρο 4, ο.π.π. (υποσημείωση 52).

⁹⁷ Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, Άρθρο 17 – 4α, ο.π.π. (υποσημείωση 14).

⁹⁸ Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ψήφισμα 1810 (2011), §5.7, ο.π.π. (υποσημείωση 32).

⁹⁹ Συνέντευξη με εκπροσώπους του Γραφείου Επιτρόπου για την Εξέταση Αιτήσεων Ασύλου - ORAC, 3/11/2011.

¹⁰⁰ Κατευθυντήριες Οδηγίες για Συνέντευξη Ασυνόδευτων Ανηλίκων. Διεύθυνση Μετανάστευσης, Φινλανδία, Μάρτιος 2002, βλέπετε: http://www.unhcr.org/refworld/category.LEGAL_FIN_DI_430ae8d72_0.html [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁰¹ Κανόνες Μετανάστευσης §352, ο.π.π. (υποσημείωση 88).

¹⁰² Ibid., §352 ZB.

¹⁰³ Y.A., Έρευνα για την ποιότητα των υπηρεσιών, Βασικές παρατηρήσεις και συστάσεις, 6η έκδοση Απρίλιος 2008 – Μάρτιος 2009, Απρίλιος 2009, βλέπετε: http://www.unhcr.org.uk/fileadmin/user_upload/pdf/6_QI_Key_Observations_Recommendations6.pdf, [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

¹⁰⁴ Γραπτή συνέντευξη με εκπροσώπους του Γαλλικού Γραφείου για την Προστασία των Προσφύγων και των Απάτριδων (OFPRA), 25/10/2011.

¹⁰⁵ Προεδρικό Διάταγμα 114/2010, Άρθρο 10. 9. Α, ο.π.π. (υποσημείωση 91).

υπάλληλοι δεν έχουν επιμορφωθεί καταλλήλως. Στη **Λεττονία**, έχουν διοργανωθεί διάφορα επιμορφωτικά σεμινάρια για την αντιμετώπιση ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο στη Λεττονία και το εξωτερικό, αλλά καθώς ο αριθμός των ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στη Λεττονία είναι ιδιαίτερα περιορισμένος, δεν υπάρχουν εκπαιδευμένοι υπάλληλοι σε όλες τις αρμόδιες μονάδες.

Στο **Λουξεμβούργο**¹⁰⁶, τη **Σλοβακία** και την **Ισπανία**, ο υπεύθυνος λήψης αποφάσεων για την αίτηση ασύλου ασυνόδευτων ανηλίκων πρέπει να έχει επαρκείς γνώσεις για τις ιδιαίτερες ανάγκες των ανηλίκων, κάτι που στην πράξη, δεν συμβαίνει πάντα. Στην **Ιταλία**, η τάση είναι να ορίζεται το πιο πεπειραμένο μέλος της Επιτροπής ή το μέλος που έχει την καλύτερη προσέγγιση στις ευάλωτες ομάδες, να αναλάβει τη συνέντευξη των ασυνόδευτων ανηλίκων. Στη **Βουλγαρία**, η επιμόρφωση σε θέματα ασύλου δεν επιβάλλεται από το νόμο, ενώ δεν διατίθεται καμία σχετική πληροφόρηση. Στη **Ρουμανία**, οι υπάλληλοι που αναλαμβάνουν τις συνεντεύξεις, δεν έχουν εκπαιδευτεί στην ειδική αντιμετώπιση ευάλωτων ομάδων. Οι ίδιοι προσπαθούν να ενημερώνονται από μόνοι τους, ενώ διάφορες ΜΚΟ διοργανώνουν ενίοτε εκπαιδευτικά σεμινάρια. Στη **Σλοβενία**, πραγματοποιήθηκε ένα μόνο επιμορφωτικό σεμινάριο από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, όπου αναφέρθηκε το ζήτημα, χωρίς όμως να αποτελεί το κύριο αντικείμενο του σεμιναρίου.

6.2.2. Γνώσεις για την κατάσταση των ανηλίκων στη χώρα καταγωγής τους

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει τη δυνατότητα συλλογής πληροφοριών για την κατάσταση στη χώρα καταγωγής. Το δίκτυο ECOI (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφόρησης για Χώρες Καταγωγής) είναι ένα σημαντικό εργαλείο που βοηθάει τους αρμόδιους υπαλλήλους να λύνουν ερωτήματα σχετικά με την πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική, ανθρωπιστική, αλλά και την κατάσταση ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα του αιτούντος¹⁰⁷. Επιπλέον, υπάρχει συγκεκριμένο γραφείο στις εθνικές υπηρεσίες ασύλου, όπου συνήθως διατίθενται σχετικές πηγές. Καθώς η ιδιαίτερη κατάσταση των ανηλίκων δεν συμπεριλαμβάνεται πάντα σε αυτές τις βάσεις δεδομένων, ένας μικρός αριθμός χωρών έχει προβεί σε μεθόδους συλλογής απαραίτητων πληροφοριών.

Στο **Βέλγιο**, το κέντρο τεκμηρίωσης ('*Centre de documentation des instances d'asile*') εκδίδει συγκεκριμένες εκθέσεις για επίκαιρα ζητήματα που αφορούν τους ανηλίκους (π.χ. παιδιά-μάγοι). Το κέντρο αυτό διαθέτει, επίσης, πληροφορίες για την κατάσταση των παιδιών στη χώρα καταγωγής κατά την εξέταση ατομικών φακέλων.



Στη **Γαλλία**, οι βάσεις δεδομένων για την κατάσταση στη χώρα καταγωγής συνήθως περιλαμβάνουν κεφάλαιο που αφορά τη νομοθεσία και τις πρακτικές που ενδέχεται να επηρεάσουν τα παιδιά. Το κέντρο τεκμηρίωσης ('*Division de l'Information, de la Documentation et des Recherches*') παρέχει, επίσης, πληροφορίες για μεμονωμένες περιπτώσεις. Επιπλέον, πραγματοποιείται συγκεκριμένη έρευνα, όταν κριθεί απαραίτητο (π.χ. γυναικείος γεννητικός ακρωτηριασμός στο Μάλι, 2008).

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι εκθέσεις για τις πληροφορίες των χωρών καταγωγής, αλλά και τα επιχειρησιακά καθοδηγητικά σημειώματα της Υπηρεσίας Συνόρων Ηνωμένου Βασιλείου (UKBA), πρέπει να περιλαμβάνουν συγκεκριμένες αναφορές στα παιδιά. Ωστόσο, σύμφωνα με δικηγόρους, οι πληροφορίες αυτές συχνά δεν χρησιμοποιούνται¹⁰⁸.

6.3. Προϋποθέσεις συνέντευξης

Τα ασυνόδευτα παιδιά δεν είναι σε θέση να εκφραστούν όπως οι ενήλικοι. Λόγω της ευάλωτης κατάστασής τους, χρειάζονται ειδικές συνθήκες για τη διεξαγωγή της συνέντευξης. Κάτι τέτοιο μπορεί να σημαίνει χωροταξικές ρυθμίσεις, όπως συγκεκριμένα δωμάτια, αλλά η πιο σημαντική προϋπόθεση είναι η εξασφάλιση συγκεκριμένων διαδικασιών και τεχνικών συνέντευξης που αρμόζουν στην ηλικία και την ωριμότητα των ανηλίκων.

Σύμφωνα με την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, οι συνεντεύξεις πρέπει να πραγματοποιούνται από εκπροσώπους της αποφαινόμενης αρχής για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα που λαμβάνουν υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των ασυνόδευτων ανηλίκων και συνεκτιμούν την προσωπική ιστορία, την κουλτούρα και το παρελθόν τους για να αξιολογήσουν τη χορήγηση προσφυγικού καθεστώτος¹⁰⁹. Στο εγχειρίδιο «*Συνέντευξη με τους Αιτούντες για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα*», η Ύπατη Αρμοστεία τονίζει ότι «*οι τεχνικές συνέντευξης πρέπει να προσαρμόζονται στο επίπεδο ωριμότητας και αντίληψης του ανηλίκου*»¹¹⁰.

Σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, ο ανήλικος που ζητάει άσυλο, δικαιούται τη συνδρομή διερμηνέα. Εκτός από αυτήν την προϋπόθεση που ισχύει για όλους τους αιτούντες άσυλο, οι ειδικές συνθήκες για τη συνέντευξη ανηλίκων δεν εφαρμόζονται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Η νομοθεσία και οι πρακτικές διαφέρουν από τη μία χώρα στην άλλη.

¹⁰⁶ Νόμος της 5ης Μαΐου 2006 σχετικά με άσυλο και συμπληρωματικές μορφές προστασίας [Λουξεμβούργο], 5 Μαΐου 2006, Άρθρο 12 (2), βλ. επίσης: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48ca6fa2.html> [ενημέρωση: 14 Ιουνίου 2012].

¹⁰⁷ Βλ. επίσης <http://www.ecoi.net/> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁰⁸ Συνεντεύξεις με νομικούς εκπροσώπους, 28/11/2011 και 29/11/2011.

¹⁰⁹ CRC Γενικό Σχόλιο Νο. 6 (2005): *Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και Χωρισμένων από τους Γονείς τους Παιδιών εκτός της Χώρας Καταγωγής τους*, ο.π.π. (υποσημείωση 31), Κεφάλαιο 6.

¹¹⁰ Υ.Α., εγχειρίδιο «*Συνέντευξη με τους Αιτούντες για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα*» (RLD4), 1995, Κεφάλαιο 5, ο.π.π. (υποσημείωση 85).

6.3.1. Ειδικές προϋποθέσεις που εφαρμόζονται στην πράξη



Στο **Βέλγιο**, ο υπάλληλος της υπηρεσίας ασύλου βεβαιώνεται στην αρχή της συνέντευξης ότι ο ανήλικος κατανοεί τον διερμηνέα. Η συνέντευξη των ασυνόδευτων ανηλίκων διεξάγεται σε ειδικούς χώρους. Η Επιτροπή για ζητήματα ασύλου υιοθέτησε μία συγκεκριμένη τεχνική που ονομάζεται «διαλογική μέθοδος επικοινωνίας»¹¹¹. Η τεχνική αυτή έχει σχεδιαστεί για να προσαρμόζεται ειδικά στη μνήμη των ανηλίκων. Μία ακόμη ιδιαιτερότητα της τεχνικής της συνέντευξης είναι να δίνεται στον ανήλικο η δυνατότητα να μιλήσει ελεύθερα για τις εμπειρίες του σε κάποιο ζήτημα, πριν του θέσουν συγκεκριμένα ερωτήματα.

Στη **Τσεχία**, οι συνεντεύξεις συχνά πραγματοποιούνται στο Σπίτι για Αλλοδαπά Παιδιά, όπου υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες για ασυνόδευτους ανηλίκους. Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η συνέντευξη μπορεί να πραγματοποιηθεί στο κέντρο κράτησης ή το κλειστό κέντρο υποδοχής, όπου δεν υπάρχουν ειδικές συνθήκες για ανηλίκους. Στη **Φινλανδία**, ο επίτροπος είναι πάντα παρών στη συνέντευξη, ενώ μπορεί να ζητήσει κι από το δικηγόρο να παραστεί. Ενίοτε, παρευρίσκεται ένα άτομο από το κέντρο υποδοχής με το οποίο ο ανήλικος έχει αναπτύξει στενή σχέση εμπιστοσύνης. Τέλος, υπάρχει η δυνατότητα να παραστεί και συγγενής του παιδιού, αλλά κάτι τέτοιο συμβαίνει σπάνια. Στην **Ιταλία**, η συνέντευξη διεξάγεται με τρόπο φιλικό προς τα παιδιά, ενώ προβλέπονται διάφορα διαλείμματα. Τα μέλη των Περιφερειακών Επιτροπών πρέπει να συνυπολογίσουν την ηλικία, την ωριμότητα, την οικογενειακή κατάσταση, τις ειδικές μορφές δίωξης στη χώρα καταγωγής και το γεγονός ότι οι ανήλικοι εκφράζουν τους φόβους τους διαφορετικά από τους ενήλικους. Στη **Λεττονία** και τη **Λιθουανία**, οι συνεντεύξεις πρέπει να διεξάγονται με τρόπο και σε περιβάλλον φιλικό προς τα παιδιά, αν και κάτι τέτοιο σπάνια συμβαίνει στην πράξη.

Στην **Ολλανδία**, υπάρχουν ειδικές προδιαγραφές για ανηλίκους κάτω των 12 ετών. Από το 2001, έχει τεθεί σε ισχύ ένα «Πρωτόκολλο για Συνέντευξη Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αιτούντων Άσυλο μικρότερων των 12 ετών»¹¹². Στη **Σουηδία**, το προσωπικό συμβουλευτεί ειδικά εγχειρίδια για συνέντευξη ανηλίκων. Στην **Ισπανία**, ο νόμος περί ασύλου προβλέπει ότι η διοίκηση πρέπει να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ξεχωριστή μεταχείριση ανάλογα με το φύλο του αιτούντος ή άλλες καταστάσεις, όπως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι¹¹³.

6.3.2. Ειδικές προϋποθέσεις που δεν εφαρμόζονται πλήρως στην πράξη

Στην **Ιρλανδία**, χρησιμοποιούνται αίθουσες φιλικές προς τα παιδιά. Για τα ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά ή όσα εκφράζουν ανησυχίες για το γεγονός ότι πρέπει να μεταβούν σε άγνωστο μέρος για τη συνέντευξη, δίνεται η δυνατότητα επίσκεψης εξοικείωσης με το κτίριο και την αίθουσα της συνέντευξης, λίγες μέρες πριν την καθορισμένη ημερομηνία. Φαίνεται ότι οι προσπάθειες επικεντρώνονται περισσότερο στο περιβάλλον της συνέντευξης, παρά στο ύφος και το περιεχόμενο των ερωτήσεων. Το Ιρλανδικό Συμβούλιο Προσφύγων έχει επισημάνει ότι τα παιδιά φάνηκαν αρκετά τραυματισμένα μετά τις συνεντεύξεις επί της ουσίας.

Στη **Γαλλία**, οι υπάλληλοι της υπηρεσίας ασύλου δηλώνουν ότι οι συνεντεύξεις είναι κατάλληλες για ανηλίκους, καθώς περιλαμβάνουν, εκτός των άλλων, εκτενή εισαγωγή και εξήγηση της διαδικασίας, αλλά και απλουστευμένη διατύπωση για να αισθανθούν οι ανήλικοι πιο άνετα. Παρ' όλα αυτά, οι συνοδοί των ανηλίκων στη συνέντευξη (επίτροπος, δικηγόρος ή κοινωνικός λειτουργός) θεωρούν ότι ο βαθμός προσαρμοστικότητας είναι ιδιαίτερα χαμηλός. Σε πολλές περιπτώσεις, η συνέντευξη των ανηλίκων δεν διαφέρει από την αντίστοιχη των ενηλίκων¹¹⁴. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι οδηγίες απαιτούν τη διεξαγωγή συνεντεύξεων σε κατάλληλους χώρους (για παράδειγμα, δωμάτια με παράθυρα). Οι Κανόνες Μετανάστευσης προβλέπουν ότι «στον ανήλικο επιτρέπεται να εκφραστεί με το δικό του τρόπο και στους δικούς του χρόνους»¹¹⁵. Σύμφωνα με τους συμβούλους και τους νομικούς εκπροσώπους, αυτό δεν συμβαίνει στην πράξη¹¹⁶. Στις συνεντεύξεις επί της ουσίας των ασυνόδευτων ανηλίκων δεν τηρούνται οι ειδικές προδιαγραφές.

Σύμφωνα με το Νόμο περί Ασύλου στη **Σλοβακία**, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ασύλου, ο υπεύθυνος λήψης αποφάσεων που διεξάγει τη συνέντευξη, πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ηλικία και το βαθμό πνευματικής ανάπτυξης του παιδιού. Στην πράξη, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές για τις συνεντεύξεις ανηλίκων. Η κατάσταση είναι παρόμοια στη **Σλοβενία**, όπου τα προστατευτικά μέτρα που προβλέπει η νομοθεσία¹¹⁷, συχνά δεν εφαρμόζονται στην πράξη.

Στη **Ρουμανία**, οι συνεντεύξεις συνήθως πραγματοποιούνται σε μη απειλητικό περιβάλλον, με διαλείμματα και τρόπο φιλικό προς τα παιδιά. Ωστόσο, δεν έχουν εκπαιδευτεί όλοι οι υπάλληλοι της υπηρεσίας ασύλου¹¹⁸.

¹¹¹ CGRA, Έκθεση δραστηριοτήτων 2010, βλέπετε: http://www.cgvs.be/fr/binaries/2010_Rapport-Annuel_FR_tcm126-130185.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹¹² Βελιώνοντας την προστασία των ευάλωτων αιτούντων άσυλο - EVASP 2010, βλέπετε: <http://www.evasp.eu/dutchReport.pdf> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹¹³ Νόμος 12/2009, Άρθρο 17, οπ.π. (υποσημείωση 73).

¹¹⁴ Το γραφείο ασύλου επισημαίνει ότι δεν χρειάζεται ειδικός κώδικας επικοινωνίας για παιδιά, καθώς το 95,1% των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο είναι άνω των 16 ετών.

¹¹⁵ Κανόνες Μετανάστευσης, §352, οπ.π. (υποσημείωση 88).

¹¹⁶ Συνεντεύξεις με νομικούς εκπροσώπους και σύμβουλο της Επιτροπής Ανηλίκων, 28/11/2011 και 29/11/2011.

¹¹⁷ Νόμος περί Διεθνούς Προστασίας [Σλοβενία], 4 Ιανουαρίου 2008, Άρθρο 45 (2), βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47f1dfdc2.html> [ενημέρωση: 9 Ιουλίου 2012].

¹¹⁸ Βλέπετε 6.2.1.2. «Ελληνής επιμόρφωση».

Σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες, όπως η **Αυστρία**, η **Βουλγαρία**, η **Κύπρος**, η **Δανία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Ουγγαρία**, η **Μάλτα** και η **Πορτογαλία**, η **συνέντευξη των ανηλίκων δεν διαφέρει από την αντίστοιχη των ενηλίκων**. Ως μόνη ιδιαιτερότητα παρατηρείται η παρουσία επιτρόπου, αλλά αυτό δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι πληρούνται ειδικές προϋποθέσεις για ανηλίκους.

Στην **Ουγγαρία**, οι συνθήκες δεν είναι ιδιαίτερα προσαρμοσμένες προς τα παιδιά. Ενδεχομένως να υπάρχουν πολύχρωμες ζωγραφιές στους τοίχους, αλλά κατά τα άλλα, το σκηνικό είναι παρόμοιο με αυτό των ενηλίκων. Οι υπάλληλοι εκφράζονται όπως νομίζουν ότι αρμόζει στην περίπτωση, οπότε σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τη συμπεριφορά του εκάστοτε υπαλλήλου και διερμηνέα. Στην **Πορτογαλία**, δεν υπάρχουν ειδικές προδιαγραφές για τη διεξαγωγή συνέντευξης.

ΣΥΣΤΑΣΗ 6 – Κύρια συνέντευξη

- Δεν πρέπει να εκδίδονται αρνητικές αποφάσεις χωρίς να έχει προηγηθεί συνέντευξη, εκτός εάν ο αιτών δεν μπορεί να παραστεί εξαιτίας ανικανότητας που έχει αξιολογηθεί από ανεξάρτητη αρχή.
- Οι συνεντεύξεις πρέπει να διεξάγονται σε συνθήκες φιλικές προς τα παιδιά, από ειδικά εκπαιδευμένο και καταρτισμένο προσωπικό με επαρκείς γνώσεις για τη ψυχολογική, συναισθηματική, σωματική ανάπτυξη και συμπεριφορά των παιδιών. Επιπλέον, οι κοινοτικοί και εθνικοί φορείς πρέπει να παρέχουν πληροφόρηση στους υπαλλήλους των υπηρεσιών ασύλου για την κατάσταση των παιδιών στη χώρα καταγωγής τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 – Άτομα εξουσιοδοτημένα να συνοδεύουν τον ανήλικο στη συνέντευξη, στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ

	Επίτροπος	Νομικός Σύμβουλος/ Δικηγόρος	Άλλοι
ΑΥΣΤΡΙΑ	X		
ΒΕΛΓΙΟ	X	X	Έμπιστο πρόσωπο (κοινωνικός λειτουργός...).
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	X		
ΓΑΛΛΙΑ	X	X	Έμπιστο πρόσωπο (κοινωνικός λειτουργός...).
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	X	X	Κοινωνικός λειτουργός ή μέλος της οικογένειας.
ΔΑΝΙΑ	X		
ΕΛΛΑΔΑ	X	X	
ΕΣΘΟΝΙΑ	X	X	
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ		X	«Ενήλικος-φύλακας» ανηλίκων.
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	X	X	Άλλοι ενήλικοι, όπως το Ιρλανδικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ή θετός γονέας.
ΙΣΠΑΝΙΑ	X	X	Δικηγόρος. Όταν οι περιστάσεις το απαιτούν, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι ή υπεύθυνοι για την επιτροπεία.
ΙΤΑΛΙΑ	X	X	Άλλα άτομα, όπως κοινωνικοί λειτουργοί ή ψυχολόγοι.
ΚΥΠΡΟΣ	X		Επίτροπος που έχει διοριστεί για την ευημερία του ανηλίκου.
ΛΕΤΤΟΝΙΑ	X	X	
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	X	X	
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	X		
ΜΑΛΤΑ	X	X	Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	X	X	Εκπρόσωπος από το Ολλανδικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	X	X	Εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, κοινωνικός λειτουργός (αν επιτρέπεται από την αποφαινόμενη αρχή, ανά περίπτωση).
ΠΟΛΩΝΙΑ	X		Κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, συγγενής ή κάποιος με τον οποίο ο ανήλικος έχει αναπτύξει στενή σχέση.
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	X	X	Εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ή του Πορτογαλικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες.
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	X	X	Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, ΜΚΟ.
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	X	X	Συγγενής του παιδιού.
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	X	X	Εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, δημόσιοι υπάλληλοι, υπάλληλοι της αρμόδιας υπηρεσίας, επιστημονικό προσωπικό, φοιτητές, εργαζόμενοι σε δημόσιο φορέα εάν η παρουσία τους έχει σημασία για το επιστημονικό έργο ή το φορέα.
ΣΟΥΗΔΙΑ	X	X	Έμπιστο πρόσωπο.
ΤΣΕΧΙΑ	X		Ο επίτροπος μπορεί να εξουσιοδοτηθεί ένα τρίτο πρόσωπο.
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	X	X	Έμπιστο πρόσωπο (κοινωνικός λειτουργός...).

7 ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ

Η ιδιαίτερη κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο προαπαιτεί μια διαδικασία επίδοσης αποφάσεων που συνυπολογίζει την ευάλωτη και μειονοτική θέση των αιτούντων. Ως εκ τούτου, το καθεστώς του πρόσφυγα πρέπει να χορηγείται βάσει μορφών δίκυξης που αφορούν ειδικά τα παιδιά, ενώ οι αποφάσεις πρέπει να ανακοινώνονται με τρόπο κατανοητό προς αυτά. Τα επόμενα στάδια (έφεση, αποτελέσματα της διαδικασίας, οικογενειακή επανένωση) πρέπει να διέπονται από τους ίδιους κανόνες.

7.1. Πτυχές των αποφάσεων που αφορούν ειδικά τα παιδιά

Οι θέσεις που ανέπτυξε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην άσκηση της εποπτικής της ιδιότητας στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, επικεντρώνονται στο γεγονός ότι ο ορισμός του πρόσφυγα πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο που λαμβάνει υπόψη την ηλικία του ενδιαφερομένου¹¹⁹. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού επανέλαβε αυτήν την προϋπόθεση¹²⁰. Αυτό συνεπάγεται ότι «η απόφαση για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα σε ανήλικο απαιτεί την ελεύθερη εφαρμογή της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας»¹²¹.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι δεν είναι εύκολη η ανάλυση των αποφάσεων ασύλου λόγω του περιορισμένου αριθμού δεδομένων που παρείχαν οι αρχές όσον αφορά το περιεχόμενο αυτών των αποφάσεων¹²².

7.1.1. Σύγκριση του ποσοστού αναγνώρισης μεταξύ ενηλίκων και ασυνόδευτων παιδιών

Προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον τα ασυνόδευτα παιδιά χαίρουν ιδιαίτερης μεταχείρισης, είναι σημαντικό να συγκρίνουμε το ποσοστό αναγνώρισης μεταξύ ενηλίκων και ασυνόδευτων ανηλίκων. Ωστόσο, η προσέγγιση

αυτή είναι ανέφικτη στις περισσότερες χώρες, διότι δεν διατίθενται λεπτομερείς στατιστικές (Αυστρία, Βουλγαρία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πολωνία, Ρουμανία και Ισπανία), δεν εκδίδονται ποτέ αποφάσεις για τους ανηλίκους (Κύπρος) ή ο ιδιαίτερα χαμηλός αριθμός αιτήσεων ασυνόδευτων ανηλίκων δεν βοηθάει για μία τέτοια σύγκριση (Τσεχία, Εσθονία...).

Στο Βέλγιο, το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης προσφυγικού καθεστώτος και επικουρικής προστασίας σε πρώτο βαθμό για το έτος 2010 ήταν 51%, πάνω από το διπλάσιο του αντίστοιχου των ενηλίκων (21,4%)¹²³. Στη Γαλλία, το συνολικό ποσοστό σε πρώτο και δεύτερο βαθμό (έφεση) για το 2010 ήταν πιο υψηλό για τα παιδιά (38,5 %) σε σχέση με τους ενηλίκους (27,5%)¹²⁴. Επιπλέον, το ποσοστό χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα (ΚΠ) σε σύγκριση με την επικουρική προστασία (ΕΠ) είναι πιο σημαντικό για τους ασυνόδευτους ανηλίκους (ΚΠ=87% / ΕΠ= 13%) απ' ό,τι για τους ενηλίκους (ΚΠ= 80% / ΕΠ= 20%) στις θετικές αποφάσεις σε πρώτο βαθμό. Σύμφωνα με τις στατιστικές στην Ουγγαρία, στα παιδιά χορηγείται σχετικά συχνότερα προστασία απ' ό,τι στους ενηλίκους, αν και «το ποσοστό αποχής» είναι εξίσου εξαιρετικά υψηλό¹²⁵. Στη Λιθουανία, το ποσοστό θετικών απαντήσεων για ασυνόδευτους ανηλίκους είναι τελείως διαφορετικό από το αντίστοιχο των ενηλίκων. Όλοι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι λαμβάνουν θετική απάντηση, αν και συχνότερα τους χορηγείται επικουρική προστασία αντί για καθεστώς πρόσφυγα. Στην Πορτογαλία και τη Σλοβενία, οι περισσότερες αποφάσεις ασυνόδευτων ανηλίκων είναι θετικές και χορηγείται επικουρική προστασία. Στην Ιρλανδία, το ποσοστό αναγνώρισης για ασυνόδευτους ανηλίκους είναι υψηλότερο από το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης, αλλά η χώρα αυτή έχει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά αναγνώρισης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹²⁶, οπότε το ποσοστό παραμένει χαμηλό (8,8% η χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα το 2010¹²⁷).

¹²³ CGRA, Έκθεση δραστηριοτήτων 2010, σπ.π. (υποσημείωση 111), και CCE, Ετήσια Έκθεση 2009-2010, για την περίοδο από 1η Σεπτεμβρίου 2009 έως 31η Αυγούστου 2010.

¹²⁴ Το ποσοστό αυτό υπολογίζεται ως εξής: αντιστοιχεί στο σύνολο των θετικών αποφάσεων σε πρώτο και δεύτερο βαθμό (έφεση) το 2010, σε σύγκριση με το σύνολο των αποφάσεων του ίδιου έτους. Ωστόσο, οι αποφάσεις δεύτερου βαθμού συνήθως δεν αφορούν τις αποφάσεις πρώτου βαθμού του ίδιου έτους.

¹²⁵ Το 2010, υπήρξαν μόνο 3 απορριπτικές αποφάσεις σε σύνολο 270 αιτήσεων ασύλου. Σε 25 χορηγήθηκε προστασία, ενώ πολλοί απεχώρησαν πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία.

¹²⁶ «Asylum lottery in the EU in 2010», βλέπετε: <http://www.ecre.org/component/content/article/56-ecre-actions/246-asylum-lottery-in-the-eu-in-2010.html> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹²⁷ ORAC, Ετήσια Έκθεση 2010, βλέπετε: <http://www.orac.ie/pdf/PDFCustService/AnnualReports/Office%20of%20the%20Refugee%20Applications%20Commissioner%20-%20Annual%20Report%20-%202010.pdf> [ενημέρωση: 18 Ιουλίου 2012].

¹¹⁹ Βλέπετε για παράδειγμα: Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών που Ζητούν Άσυλο, §8.6., σπ.π. (υποσημείωση 30). Υ.Α., Πόρισμα για τα Παιδιά σε Κίνδυνο, 5 Οκτωβρίου 2007, Νο. 107 (LVIII) – 2007, (ζ) viii. Βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/471897232.html> [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

¹²⁰ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), CRC Γενικό Σχόλιο Νο. 6 (2005): Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και Χωρισμένων από τους Γονείς τους Παιδιών εκτός της Χώρας Καταγωγής τους, § 74, σπ.π. (υποσημείωση 31).

¹²¹ Υ.Α., Κατευθυντήριες Οδηγίες για την προστασία και τη φροντίδα των ανηλίκων, 1994, Κεφάλαιο 8 (σ. 99-102), σπ.π. (υποσημείωση 30).

¹²² Βλέπετε κεφάλαιο 2 «Στατιστικές και προφίλ».

Οι αριθμοί αυτοί δηλώνουν ότι οι αιτήσεις των ανηλίκων εξετάζονται με μεγαλύτερη εύνοια.

Σύμφωνα με τις αρχές ασύλου της **Γερμανίας**, οι ασυνόδετοι ανήλικοι λαμβάνουν περισσότερες θετικές απαντήσεις σε πρώτο βαθμό (32% έναντι 23%). Ωστόσο, το καθεστώς πρόσφυγα χορηγείται πιο σπάνια, διότι οι διώξεις που αφορούν τα παιδιά συχνά δεν αναγνωρίζονται. Αντιφατική είναι και η κατάσταση στο **Ηνωμένο Βασίλειο**. Αν λάβουμε υπόψη τόσο τη διεθνή προστασία (καθεστώς πρόσφυγα ή ανθρωπιστική προστασία), όσο και την άδεια παραμονής για εξαιρετικούς λόγους, οι ασυνόδετοι ανήλικοι έχουν περισσότερες ελπίδες να τους χορηγηθεί δικαίωμα παραμονής στη χώρα απ' ό,τι οι ενήλικοι. Αν, όμως, λάβουμε υπόψη μόνο τη χορήγηση διεθνούς προστασίας, οι αρχικές αποφάσεις είναι πιο ευνοϊκές για τους ενήλικους. Ενώ στο 16,9% του συνόλου των αιτούντων χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα το 2010, αυτό αφορούσε μόνο το 13,7% των ασυνόδετων ανηλίκων. Το ποσοστό προστασίας των ανηλίκων είναι παρόμοιο με το αντίστοιχο των ενηλίκων στην **Ελλάδα**, τη **Λετονία**, τη **Μάλτα** και τη **Σλοβακία**. Στη **Φινλανδία**, το ποσοστό θετικών απαντήσεων είναι παρόμοιο ή χαμηλότερο στους ανηλίκους απ' ό,τι στους ενήλικους, αλλά οι ασυνόδετοι ανήλικοι δεν επιστρέφονται στη χώρα καταγωγής τους όπως οι ενήλικοι, διότι τους χορηγείται κάποιο είδος θετικής απόφασης.

7.1.2. Λαμβάνοντας υπόψη ειδικές μορφές διώξης ανηλίκων στη διαδικασία επίδοσης αποφάσεων

Μερικές μορφές διώξης αφορούν αποκλειστικά τα παιδιά και μπορούν να συνδυαστούν με τους νομικούς κανόνες που διέπουν τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας. Για παράδειγμα, η στρατολόγηση παιδιών (συμπεριλαμβανομένων κοριτσιών για σεξουαλική εκμετάλλευση ή καταναγκαστικό γάμο με τους στρατιώτες) και η άμεση ή έμμεση συμμετοχή σε εχθροπραξίες συνιστούν σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, και συνεπώς, διώξη που πρέπει να οδηγήσει στη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα¹²⁸. Ο γυναικείος γεννητικός ακρωτηριασμός θεωρείται, επίσης, μορφή διώξης που αφορά τους ανηλίκους, πιο συγκεκριμένα τα κορίτσια¹²⁹. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες δίνει και άλλα παραδείγματα, όπως η εξαναγκαστική εργασία¹³⁰ ή η εμπορία των παιδιών για πορνεία και σεξουαλική εκμετάλλευση¹³¹. Επιπλέον, τα παιδιά ενδέχεται να φοβούνται ή να έχουν επηρεαστεί

από διακριτική μεταχείριση ή μέτρα δίωξης εις βάρος της οικογένειάς τους¹³².

Σε πολλές χώρες, όπως η **Βουλγαρία**, η **Κύπρος**, η **Ελλάδα**, και η **Πορτογαλία**, οι ειδικές μορφές διώξης ανηλίκων δεν αναφέρονται στην εθνική νομοθεσία ή τις κατευθυντήριες οδηγίες. Στην πράξη, δεν υπάρχουν υποθέσεις παιδιών που τους χορηγήθηκε προστασία λόγω αυτών των μορφών διώξης.

Στο **Βέλγιο**, σύμφωνα με νόμο του 1980, είναι υποχρεωτικό να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές μορφές διώξης ανηλίκων¹³³. Τα τελευταία χρόνια, έχουν εκδοθεί θετικές αποφάσεις σχετικά με παιδιά στρατιώτες, παιδιά «μάγους» ή παιδιά που υπέστησαν κακομεταχείριση σε κορανικά σχολεία της Δυτικής Αφρικής¹³⁴. Ο καταναγκαστικός γάμος και ο γυναικείος γεννητικός ακρωτηριασμός λαμβάνονται εξίσου υπόψη, αλλά δεν αφορούν αποκλειστικά τους ανηλίκους. Στη **Γαλλία**, το γραφείο ασύλου αναφέρει παραδείγματα, όπου χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα σε παιδιά «μάγους» από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και επικουρική προστασία σε νεαρά κορίτσια που διέτρεχαν κίνδυνο γυναικείου ακρωτηριασμού¹³⁵. Υπάρχουν, επίσης, περιπτώσεις όπου εξετάζονται ειδικές μορφές διώξης ανηλίκων όταν γίνεται λόγος για καταναγκαστικό γάμο ή γυναικείο γεννητικό ακρωτηριασμό¹³⁶, ή ακόμη και κίνδυνο εξαναγκαστικής στρατολόγησης¹³⁷. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, δεν χορηγείται καθεστώς πρόσφυγα ή ανθρωπιστική προστασία σε πρώτο βαθμό λόγω ειδικών μορφών διώξης ανηλίκων¹³⁸. Σε δεύτερο βαθμό (έφεση), λαμβάνονται συχνότερα υπόψη οι ειδικές μορφές διώξης ανηλίκων. Στην **Ουγγαρία**, οι ειδικές μορφές διώξης ανηλίκων αναγνωρίζονται από το Γραφείο Μετανάστευσης και Εθνικότητας, αν και στην πράξη, συχνά καταχωρούνται ως «οικογενειακή διαμάχη» χωρίς να θεωρείται ότι τα παιδιά θα μπορούσαν να υποστούν διώξη.

Στην **Αυστρία**, θετικές αποφάσεις ασύλου εξαιτίας ειδικών μορφών διώξης ανηλίκων συναντώνται μόνο σε κορίτσια (καταναγκαστικός γάμος ή γυναικείος γεννητικός ακρωτηριασμός). Στην **Τσεχία**, έχει καταγραφεί μία μόνο υπόθεση όπου χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα σε ανήλικη εξαιτίας γυναικείου γεννητικού ακρωτηριασμού και καταναγκαστικού γάμου. Στη **Γερμανία**, ορισμένες μόνο μορφές διώξης ανηλίκων εξετάζονται στις αιτήσεις ασύλου: χορηγείται προστασία κυρίως σε περιπτώσεις γυναικείου γεννητικού ακρωτηριασμού. Σε ελάχιστα παιδιά στρατιώτες έχει χορηγηθεί προστασία.

¹²⁸ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), CRC Γενικό Σχόλιο Νο. 6 (2005): *Μεταχείριση των Ασυνόδετων και Χωρισμένων από τους Γονείς τους Παιδιών εκτός της Χώρας Καταγωγής τους*, § 59, σπ.π. (υποσημείωση 31).

¹²⁹ Υ.Α., *Οδηγίες για το Χειρισμό των Αιτημάτων Ασύλου στις Περιπτώσεις Ακρωτηριασμού των Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων*, Μάιος 2009, §9. <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a0c28492.html> [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

¹³⁰ Βλέπετε *Σύμβαση ILO αρ. 182 Χειρότερες Μορφές Παιδικής Εργασίας*, βλέπετε: <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convede.pl?C182> [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

¹³¹ Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδετων Παιδιών που Ζητούν Άσυλο, §8.7, σπ.π. (υποσημείωση 30).

¹³² *Ibid.*, §8.8.

¹³³ *Νόμος της 15ης Δεκεμβρίου 1980 σχετικά με την πρόσβαση στην επικράτεια, τη διαμονή, την εγκατάσταση και την επιστροφή των αλλοδαπών*, [Βέλγιο], 22 Σεπτεμβρίου 2011, Άρθρο 48/3, §2, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e803ea82.html> [ενημέρωση: 9 Ιουλίου 2012].

¹³⁴ Συνεντεύξεις με τον συντονιστή του Βελγικού Γραφείου Ασύλου (CGRA) και με δικηγόρο της ομάδας ασυνόδετων ανηλίκων, 18/10/2011.

¹³⁵ Γραπτή συνέντευξη με το Γαλλικό Γραφείο για την Προστασία των Προσφύγων και των Απάτριδων (OFPRA), 25/10/2011.

¹³⁶ Βλέπετε για παράδειγμα: CNDA, 28 Ιουλίου 2009, 636210/08016675, Mille D.

¹³⁷ Βλέπετε για παράδειγμα: CNDA, απόφαση αριθ. 10016190 της 20ης Δεκεμβρίου 2010.

¹³⁸ Συνεντεύξεις με νομικούς εκπροσώπους, 28/11/2011 και 29/11/2011.

ΧΩΡΑ	ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ (Η/Μ/Ε)	ΘΕΜΑ	ΣΧΟΛΙΑ
ΒΕΛΓΙΟ	CCE, απόφαση αριθ. 13.854 CCE, απόφαση αριθ. 11.831, υπόθεση αριθ. 21.870	07/08/2008 27/05/2008	Απόφαση που λαμβάνει υπόψη την ηλικία του αιτούντα.	Το Δικαστήριο έκρινε ότι στη διαδικασία και την απόφαση ασύλου, υπάρχει ανάγκη προσέγγισης προσαρμοσμένης στις ανάγκες της ηλικίας. Η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας πρέπει να εφαρμόζεται περισσότερο.
	CCE, απόφαση αριθ. 64.557	06/09/2011	Διώξεις που αφορούν την ηλικία ή το φύλο.	
ΓΑΛΛΙΑ	CNDA, απόφαση αριθ. 636210/08016675	28/07/2009	Φόβος γυναικείου γεννητικού ακρωτηριασμού.	Χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα για δίωξη λόγω φύλου.
	CNDA, απόφαση αριθ. 10016190	20/12/2010	Φόβος εξαναγκαστικής στρατολόγησης, Αφγανιστάν.	Χορηγήθηκε επικουρική προστασία.
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Υπόθεση αριθ. 6K34223/2009/10. Μ.Α. κατά Γραφείου Μετανάστευσης και Εθνικότητας	2009	Ύπαρξη δικαιολογημένου φόβου.	Το Δικαστήριο έκρινε ότι ο φόβος του ανηλίκου πρέπει να εξεταστεί σύμφωνα με την ηλικία και προσωπικά χαρακτηριστικά (αναλφάβητος και ευάλωτος).
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	Αφγανιστάν / Δικαστήριο της Suceava / απόφαση αριθ. 584 – αναφορά στην απόφαση αριθ. C465/07 El Gafaji του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης	06/04/2011	Χορηγήθηκε επικουρική προστασία λόγω της γενικότερης κατάστασης στο Αφγανιστάν.	
	Σουδάν / Βουκουρέστι, Δικαστήριο, τμήμα 4 / Απόφαση αριθ. 4207	28/05/2010	Χορηγήθηκε επικουρική προστασία λόγω της κρίσιμης κατάστασης των παιδιών στο Νταρφούρ.	
	Nigeria - / Bucharest, Court sector 4 / decision no. 7269	11/12/2009	Χορηγήθηκε επικουρική προστασία λόγω της κατάστασης εμπορείας νεαρών κοριτσιών στη Νιγηρία.	
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	Γκάνα / Ανώτατο Δικαστήριο / Απόφαση αριθ. 466/2009	12/11/2009	Αξιοπιστία, αντιφατικοί ισχυρισμοί του αιτούντα άσυλο.	Το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι η αποφαινόμενη αρχή πρέπει να θέσει συμπληρωματικές ερωτήσεις στον ανήλικο αιτούντα άσυλο για να του δώσει την ευκαιρία να δώσει πιο σαφείς απαντήσεις (αντιφατικοί ισχυρισμοί) σχετικά με τους λόγους που εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του.

Οι βάσεις δεδομένων νομολογίας δεν είναι εύκολα προσβάσιμες. Ακολουθούν κάποιες αποφάσεις, όπου εξετάστηκαν ειδικές μορφές δίωξης ανηλίκων:

7.1.3. Επιπτώσεις της απόφασης που εκδίδεται μετά την ηλικία των 18

Στις περισσότερες χώρες, η κύρια επίπτωση της ενηλικίωσης πριν το τέλος της διαδικασίας είναι ότι παύει ο ρόλος του επιτρόπου. Επιπλέον, μπορεί να επηρεάσει την οικογενειακή επανένωση. Σε γενικές γραμμές, όσοι κάνουν αίτηση ασύλου ως ανήλικοι αντιμετωπίζονται ως ενήλικοι όταν η απόφαση εκδοθεί μετά το 18ο έτος της ηλικίας τους. Μία μεγάλη αλλαγή αφορά τη διαμονή τους, καθώς αναγκάζονται να μετακινηθούν σε κέντρα φιλοξενίας ανηλίκων. Τέλος, στις χώρες όπου χορηγείται διεθνής προστασία στους ανηλίκους, η ενηλικίωση θα μπορούσε να επηρεάσει άμεσα την απόφαση.

Στο **Βέλγιο**, την αίτηση εξετάζει υπάλληλος της υπηρεσίας ασύλου που ειδικεύεται στους ασυνόδευτους ανηλίκους, ακόμη κι αν η διαδικασία λήξει μετά την ηλικία των 18. Στη **Σλοβενία**, το παιδί που ενηλικιώνεται έχει τη δυνατότητα να ζητήσει παράταση της θητείας του επιτρόπου. Στη **Σουηδία**, ακόμη κι αν το παιδί ενηλικιωθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναμένοντας την απόφαση, οι αιτήσεις που υπεβλήθησαν από ασυνόδευτους ανηλίκους εξετάζονται σαν να πρόκειται για ανηλίκους.

Στη **Γαλλία**, οι υπηρεσίες ασύλου ισχυρίζονται ότι ακόμη και στην περίπτωση που η αίτηση εξεταστεί μετά την ηλικία των 18, λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ο αιτών υπέφερε από διωγμούς ως ανήλικος. Στην πράξη, ωστόσο, αυτό δεν φαίνεται να ισχύει. Στην **Κύπρο**, οι αιτήσεις δεν εξετάζονται μέχρι την ενηλικίωση του αιτούντα, διότι δεν υπάρχει νομική εκπροσώπηση. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι αποφάσεις που λαμβάνονται για τους 18χρονους είναι λιγότερο ευνοϊκές από αυτές των ανηλίκων αλλά και τις αντίστοιχες των ενηλίκων. Ένας σημαντικός λόγος είναι ότι μετά την ηλικία των 17 ½, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν δικαιούνται πλέον άδεια παραμονής για εξαιρετικούς λόγους σύμφωνα με την πολιτική για τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο.

7.2. Ανακοίνωση των αποφάσεων

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες επισημαίνει ότι «οι ανήλικοι που είναι αρκετά μεγάλοι για να καταλάβουν τι σημαίνει προσδιορισμός καθεστώτος, πρέπει να ενημερώνονται για τη διαδικασία, σε ποιο στάδιο βρίσκονται, τι αποφάσεις έχουν ληφθεί και ποιες είναι οι πιθανές επιπτώσεις»¹³⁹. Για να αναλυθεί το ζήτημα της ανακοίνωσης των αποφάσεων ασύλου στις χώρες της ΕΕ, πρέπει να μελετηθούν δύο παράμετροι: το άτομο στο οποίο ανακοινώνεται η απόφαση και ο τρόπος με τον οποίο ανακοινώνεται.

¹³⁹ Υ.Α., Παιδιά Πρόσφυγες: Κατευθυντήριες Οδηγίες για την προστασία και τη φροντίδα των ανηλίκων, σ.102, οπ.π. (υποσημείωση 30).

7.2.1. Άτομο στο οποίο ανακοινώνεται η απόφαση

Σε αρκετές χώρες, η απόφαση ανακοινώνεται κυρίως στον επίτροπο.

Στην **Αυστρία**, ο τρόπος με τον οποίο ο νομικός εκπρόσωπος ενημερώνει τον ανήλικο διαφέρει ανά περίπτωση, καθώς μερικοί επιλέγουν «να μην ενημερώνουν καθόλου τον ανήλικο» ενώ άλλοι «τον ενημερώνουν και του εξηγούν την απόφαση παρουσία επόπτη και μεταφραστή». Στη **Λιθουανία**, η απόφαση κοινοποιείται στον επίτροπο που έχει την ευθύνη να ενημερώσει το παιδί με τον καταλληλότερο τρόπο και να βεβαιωθεί ότι θα δοθεί κάθε απαραίτητη εξήγηση.

Σε άλλες χώρες, η απόφαση ανακοινώνεται και στο παιδί και τον επίτροπο.



Στην **Τσεχία**, το παιδί και ο επίτροπός του ενημερώνονται για την ημερομηνία ανακοίνωσης της απόφασης ασύλου. Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών μεταβαίνει στο κέντρο φιλοξενίας την προκαθορισμένη ημερομηνία για να ανακοινώσει την απόφαση. Ο επίτροπος πρέπει να είναι παρών για να συνοδεύσει το παιδί.

Στη **Δανία**, η απόφαση ταχυδρομείται στον αιτούντα άσυλο. Αν το παιδί δεν μπορεί να διαβάσει και/ή να κατανοήσει την απόφαση, το περιεχόμενο της επιστολής κοινοποιείται στο παιδί από τον επίτροπο.

Τέλος, η απόφαση μπορεί να ανακοινωθεί σε διάφορα άτομα ανάλογα με την περίπτωση.

Στην **Πορτογαλία**, η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Συνόρων (SEF) κοινοποιεί την απόφαση στον ασυνόδευτο ανήλικο, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και την ΜΚΟ *CPR*¹⁴⁰. Στη **Ρουμανία**, η απόφαση ανακοινώνεται προσωπικά στον ανήλικο εάν έχει κλείσει το 16ο έτος (μπορεί να ασκήσει έφεση χωρίς τη συνδρομή επιτρόπου).

7.2.2. Τρόπος με τον οποίο ανακοινώνεται η απόφαση

Στις περισσότερες χώρες, δεν χρησιμοποιείται ειδική γλώσσα ή μέθοδοι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των παιδιών για την ανακοίνωση της απόφασης. Είναι η ίδια διαδικασία με αυτή των ενηλίκων, χωρίς να διατίθενται ειδικά μέσα. Μερικές φορές θεωρείται ότι είναι καθήκον του επιτρόπου να εξηγήσει την απόφαση, αλλά γενικά δεν παρέχονται εγγυήσεις.

Στο **Βέλγιο**, η μόνη διαφορά από τους ενηλίκους είναι η προσφώνηση σε ενικό αριθμό για μεγαλύτερη οικειότητα. Στην **Ιρλανδία**, η διατύπωση της απόφασης είναι ίδια για παιδιά και ενηλίκους, ενώ ο Συνήγορος

¹⁴⁰ Νόμος 27/2008 της 30ης Ιουνίου 2008, Άρθρο 29, σπ.π. (υποσημείωση 65).

του Παιδιού έχει επισημάνει ότι οι επιστολές αυτές «έχουν χαρακτηριστεί από τα ασυνόδευτα παιδιά ως 'τρομακτικές και εχθρικές'»¹⁴¹. Στην **Εσθονία**, εάν η απόφαση είναι αρνητική, ταχυδρομείται στο παιδί σε γλώσσα που κατανοεί. Σε περίπτωση θετικής απόφασης, η επιστολή συντάσσεται στα εσθονικά και μεταφράζεται προφορικά στον ανήλικο. Στη **Βουλγαρία**, την **Τσεχία**, τη **Φινλανδία**, την **Ελλάδα**, την **Ουγγαρία**, την **Πορτογαλία** και τη **Σουηδία**, προβλέπεται διερμηνέας τη στιγμή της ανακοίνωσης (εάν κριθεί απαραίτητο). Στην **Πορτογαλία**, η απόφαση πρώτα κοινοποιείται στον ανήλικο από υπάλληλο της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Συνόρων (SEF) στα γραφεία της υπηρεσίας. Στη συνέχεια, προσωπικό της ΜΚΟ *CPR* μιλάει με τον ανήλικο για να βεβαιωθεί ότι έχει κατανοήσει πλήρως το έγγραφο και να απαντήσει σε τυχόν ερωτήσεις και αμφιβολίες.

7.3. Έφεση

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, οι ελάχιστες διαδικαστικές εγγυήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν «τη δυνατότητα έφεσης για επίσημη επανεξέταση της απόφασης»¹⁴². Εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τους ασυνόδευτους ανήλικους στην άσκηση έφεσης κατά πρώτης αρνητικής απάντησης στην τακτική διαδικασία.

7.3.1. Ειδικές διατάξεις ή πρακτικές που αφορούν ανηλίκους στη διαδικασία έφεσης

Όπως και στον πρώτο βαθμό, ο επίτροπος συνήθως συμμετέχει στη διαδικασία. Σε ορισμένες χώρες, όπως η **Αυστρία**, το **Βέλγιο**, η **Γαλλία**, η **Ουγγαρία** και η **Ιταλία**, ο επίτροπος πρέπει να ασκήσει την έφεση ή τουλάχιστον να δώσει την έγκρισή του. Σε γενικές γραμμές, δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά στην πράξη μεταξύ πρώτου και δεύτερου βαθμού (έφεση). Στη **Φινλανδία**, το Δικαστήριο δεν εξασφαλίζει πάντα ακρόαση στα ασυνόδευτα παιδιά. Στη **Γερμανία**, η έφεση ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου είναι μία κοινή δίκη χωρίς ειδικές προδιαγραφές για παιδιά. Στη **Λεττονία**, παρέχεται δωρεάν νομική συνδρομή στα ασυνόδευτα παιδιά για τη διαδικασία έφεσης. Στη **Σουηδία**, τα παιδιά έχουν στη διάθεσή τους δικηγόρο που διορίζεται από τη Σουηδική Επιτροπή Μετανάστευσης.

Σε πολλές άλλες χώρες, υπάρχει διαφορά μεταξύ πρώτου βαθμού και έφεσης, αλλά χωρίς ειδικές προδιαγραφές για παιδιά. Στη **Βουλγαρία** και τη **Γαλλία**, ο αναιρεσείων έχει το δικαίωμα να ζητήσει δικηγόρο

¹⁴¹ Γραφείο Συνηγόρου του Παιδιού, Χωρισμένα από τους Γονείς τους Παιδιά που ζουν στην Ιρλανδία (Νοέμβριος 2009), σ. 31, βλέπετε: http://www.oco.ie/assets/files/publications/separated_children/Separated-ChildrenProjectReport.pdf [ενημέρωση: 18 Ιουνίου 2012].

¹⁴² Υ.Α., Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών που Ζητούν Άσυλο, σπ.π. (υποσημείωση 30).

βάσει του Νόμου περί Νομικής Αρωγής. Στην **Κύπρο**, σε περίπτωση έφεσης ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων, ο νόμος προβλέπει ότι ο αιτών μπορεί να συνοδεύεται από δικηγόρο ή νομικό σύμβουλο, επίτροπο για ασυνόδευτα παιδιά και διερμηνέα, εκτός εάν ο ίδιος ο αιτών ζητήσει διαφορετικά. Στο **Βέλγιο**, τόσο οι ενήλικοι όσο και οι ανήλικοι δεν περνούν από συνέντευξη στο στάδιο της έφεσης.

Σε ορισμένες χώρες, το **δικαίωμα άσκησης έφεσης φαίνεται να απειλείται**. Στην **Αυστρία**, μέχρι σήμερα, κάποια γραφεία κοινωνικής πρόνοιας ανηλίκων δεν ασκούν – από πεποίθηση – έφεση κατά αρνητικής απόφασης πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Στη **Σλοβακία**, ο επίτροπος δεν ασκεί ποτέ έφεση κατά αρνητικής διοικητικής απόφασης του Γραφείου Μετανάστευσης. Παρόμοιες αδυναμίες και ανεπάρκειες καταγράφονται στην **Ουγγαρία** όσον αφορά την απουσία άσκησης έφεσης σε ορισμένες περιπτώσεις. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, ένας σημαντικός λόγος ανησυχίας είναι ότι ορισμένοι ασυνόδευτοι ανήλικοι **δεν έχουν δικαίωμα άσκησης έφεσης**. Αυτή είναι η περίπτωση παιδιών που αναγνωρίστηκαν ως περιπτώσεις Δουβλίνο II, αλλά και παιδιών στα οποία χορηγήθηκε άδεια παραμονής για εξαιρετικούς λόγους για λιγότερο από 12 μήνες. Ένας επιπρόσθετος λόγος ανησυχίας είναι ότι ορισμένοι νομικοί εκπρόσωποι συμβουλεύουν τα παιδιά να μην ασκήσουν έφεση κατά της αρχικής απόφασης¹⁴³.

7.3.2. Επιπτώσεις αρνητικής απόφασης στο στάδιο της έφεσης

Σε μερικές χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Βουλγαρία**, η **Κύπρος**, η **Τσεχία**, η **Εσθονία**, η **Φινλανδία**, η **Γαλλία**, η **Γερμανία**, η **Ιρλανδία**, η **Ιταλία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Λιθουανία**, η **Ολλανδία**, η **Πολωνία**, η **Πορτογαλία**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβακία**, η **Σλοβενία**, η **Ισπανία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, η απόφαση του εφετείου μπορεί να εφεσιβληθεί ενώπιον δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Σε μερικές χώρες, όπως η **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, υπάρχουν περισσότερες από δύο δυνατότητες άσκησης έφεσης. Στη **Γαλλία** και τη **Ρουμανία**, από τη στιγμή που έχουν εξαντληθεί όλα τα ένδικα μέσα, ο αιτών άσυλο μπορεί να ζητήσει επανεξέταση υπό ορισμένους όρους.

Σε μερικές χώρες, όταν ανακοινωθεί η τελική απόφαση, ο **ασυνόδευτος ανήλικος αιτών άσυλο που έχει λάβει απορριπτική απάντηση πρέπει να εγκαταλείψει τη χώρα** και εκδίδεται εντολή απομάκρυνσης. Αυτό συμβαίνει στη **Βουλγαρία**, την **Κύπρο**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γερμανία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Ολλανδία**, την **Πολωνία**, τη **Σλοβενία**, την **Ισπανία** και τη **Σουηδία**. Σε ορισμένες χώρες, οι **ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν στη χώρα έως την ενηλικίωσή τους**. Στη **Γαλλία**, ο ασυνόδευτος ανήλικος που έχει λάβει απορριπτική απόφαση δεν απομακρύνεται από τη χώρα, καθώς οι ανήλικοι δεν

χρειάζονται άδεια παραμονής για να παραμείνουν στη χώρα έως ότου κλείσουν το 18ο έτος της ηλικίας τους. Στη **Σλοβακία**, επίσης, για τους ασυνόδευτους ανήλικους που λαμβάνουν απορριπτική απάντηση, προβλέπεται υπό ανοχή παραμονή, *ex officio*, μέχρι την ενηλικίωσή τους. Στο **Λουξεμβούργο**, υπάρχει δυνατότητα αναβολής της απέλασης («sursis à l'éloignement»), αλλά μόνο για ιατρικούς λόγους. Στο **Βέλγιο**, την **Τσεχία**, την **Ιταλία** και την **Πορτογαλία**, εκδίδεται **άδεια παραμονής** υπό ορισμένους όρους. Στο **Βέλγιο**, το Γραφείο Αλλοδαπών («Office des Etrangers») δίνει το δικαίωμα παραμονής σε περιπτώσεις που η επιστροφή ή η οικογενειακή επανένωση δεν είναι εφικτές. Στην **Ιταλία**, οι ανήλικοι έχουν δικαίωμα παραμονής λόγω του νεαρού της ηλικίας. Ο νόμος επιτρέπει παράταση αυτής της άδειας παραμονής ακόμη και μετά την ενηλικίωση, εάν ο ενδιαφερόμενος βρισκόταν ήδη στην Ιταλία τουλάχιστον τρία χρόνια τη στιγμή που υπέβαλε την αίτηση και παρακολούθησε πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης για τουλάχιστον δύο χρόνια. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο** και τη **Σουηδία**, δεν υπάρχει δυνατότητα χορήγησης άλλου καθεστώτος για τους ασυνόδευτους ανήλικους, καθώς όλα τα πιθανά καθεστώτα εξετάστηκαν κατά τις διαδικασίες ασύλου και έφεσης, και κανένα δεν χορηγήθηκε.

7.4. Πιθανά αποτελέσματα της διαδικασίας

Τα αποτελέσματα της διαδικασίας ασύλου ποικίλουν σημαντικά από τη μία χώρα στην άλλη. Σε ορισμένες χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Βουλγαρία**, η **Τσεχία**, η **Γαλλία**, η **Ιρλανδία**, η **Πορτογαλία**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβενία** και η **Ισπανία**, τα **πιθανά αποτελέσματα** αυτής της **διαδικασίας** είναι απλά και σύμφωνα με το διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για το άσυλο: **απόρριψη, καθεστώς πρόσφυγα, επικουρική προστασία**. Σε άλλες χώρες, όπως η **Αυστρία**, η **Κύπρος**, η **Δανία**, η **Φινλανδία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Ουγγαρία**, η **Ιταλία**, η **Μάλτα**, η **Ολλανδία**, η **Πολωνία**, η **Σλοβακία**, η **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, η διαδικασία ασύλου είναι ο κύριος, και σε πολλές περιπτώσεις, ο **μόνος τρόπος για να αποκτήσει κάποιος το δικαίωμα παραμονής στη χώρα**. Αυτό σημαίνει ότι η **διαδικασία αυτή μπορεί να οδηγήσει σε καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρική προστασία, αλλά και σε άλλο είδος άδειας παραμονής**.

Στην **Κύπρο**, παρά την απορριπτική απόφαση, μπορεί να χορηγηθεί άδεια παραμονής στη χώρα για κάποιο διάστημα, συνήθως για ανθρωπιστικούς λόγους. Στη **Φινλανδία**, οι ενδιαφερόμενοι κάνουν ταυτόχρονα αίτηση για όλες τις μορφές διεθνούς προστασίας και μπορεί να τους χορηγηθεί ένα κατώτερο καθεστώς, δηλαδή στην πράξη, καθεστώς μετανάστη. Στη **Γερμανία**, είναι πολλοί αυτοί που έχουν «*Duldung*»¹⁴⁴ μετά τη διαδικασία. «*Duldung*» σημαίνει ότι η απέλαση αναστέλλεται προσωρινά,

¹⁴⁴ Νόμος περί Διαμονής (Aufenthaltsgesetz, AufenthG), Τμήμα 60a, βλέπετε: <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/AufenthG.htm> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁴³ Συνέντευξη με νομικούς εκπροσώπους, 28/11/2011 και 29/11/2011.

οπότε δεν είναι ούτε άδεια παραμονής ούτε νομικό καθεστώς.

Στην **Ελλάδα**, η αρμόδια αποφαινόμενη αρχή μπορεί να χορηγήσει άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στους αιτούντες των οποίων η αίτηση για διεθνή προστασία απορρίφθηκε¹⁴⁵. Στην **Ουγγαρία**, σε περίπτωση απόρριψης του αιτήματος για άσυλο, το Γραφείο Μετανάστευσης και Εθνικότητας μπορεί να χορηγήσει καθεστώς παραμονής υπό ανοχή στον ασυνόδευτο ανήλικο, το οποίο ισοδυναμεί με προσωρινή άδεια παραμονής και απαγόρευση απομάκρυνσης (απέλασης) για ένα χρόνο. Στην **Ιταλία**, οι Περιφερειακές Επιτροπές για την Αναγνώριση Διεθνούς Προστασίας λαμβάνουν μία από τις τέσσερις ακόλουθες αποφάσεις: καθεστώς πρόσφυγα, επικουρική προστασία, ανθρωπιστικό καθεστώς ή απόρριψη. Στη **Μάλτα**, παράλληλα με το καθεστώς πρόσφυγα και την επικουρική προστασία, το Γραφείο Επιτρόπου για την Εξέταση Αιτήσεων Ασύλου μπορεί να χορηγήσει προστασία βάσει ανθρωπιστικών λόγων, όπως ηλικία, αναπηρία ή ιατρικά προβλήματα.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, τα πιθανά αποτελέσματα της διαδικασίας ασύλου είναι: καθολική άρνηση (για ουσιαστικούς λόγους) ή άρνηση για μη συμμόρφωση (για διαδικαστικούς λόγους), χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα, ανθρωπιστική προστασία (=επικουρική προστασία) ή άδεια παραμονής για εξαιρετικούς λόγους, δηλαδή άδεια παραμονής σύμφωνα με το νόμο περί μετανάστευσης. Αυτή είναι σημαντική παράμετρος της πολιτικής του Ηνωμένου Βασιλείου όσον αφορά τους ασυνόδευτους ανήλικους, διότι οι περισσότερες αιτήσεις ασύλου ασυνόδευτων ανηλίκων καταλήγουν στη χορήγηση άδειας παραμονής για εξαιρετικούς λόγους. Μετά τον Απρίλιο του 2007, η ανωτέρω άδεια χορηγείται, είτε μέχρι ο αιτών να συμπληρώσει την ηλικία των 17 ½ ετών, είτε με τριετή διάρκεια. Αν συντρέχουν και οι δύο περιπτώσεις, τότε χορηγείται η άδεια με τη μικρότερη διάρκεια¹⁴⁶. Διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς θεωρούν ότι συχνά χορηγείται άδεια παραμονής για εξαιρετικούς λόγους στους ασυνόδευτους ανήλικους χωρίς να εξεταστεί σωστά η ανάγκη τους για προστασία.

7.5. Οικογενειακή επανένωση

Καθώς ο ανήλικος στον οποίο έχει χορηγηθεί καθεστώς προστασίας, δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, τα κράτη πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στην οικογένειά του να πάει να ζήσει μαζί του. Πρόκειται για το ζήτημα της οικογενειακής επανένωσης που συνδυάζεται με το δικαίωμα κάθε παιδιού να ζει με τους γονείς του και το οποίο προβλέπεται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού¹⁴⁷.

¹⁴⁵ Προεδρικό Διάταγμα 114/2010, Άρθρο 28, *οπ.π.* (υποσημείωση 91).

¹⁴⁶ Αυτή η αλλαγή πολιτικής έχει ως στόχο «να διασφαλίσει ότι η διαδικασία της έφεσης θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι την ενηλικίωση του αιτούντα έτσι ώστε να μπορούν να κινηθούν οι αναγκαίες διαδικασίες για επιστροφή στη χώρα καταγωγής του μόλις αυτό κριθεί ασφαλές». Η πολιτική αυτή είναι λιγότερο γενναϊόδωρη από την προηγούμενη. Υπόθεση: R (on the application of AO) v Secretary of State for the Home Department [2011] EWHC 110 (Admin) (28 Ιανουαρίου 2011).

¹⁴⁷ Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 22, *οπ.π.* (υποσημείωση 76).

Σύμφωνα με την οδηγία της ΕΕ για την οικογενειακή επανένωση, «εάν ο πρόσφυγας είναι μη συνοδευόμενος ανήλικος, τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, για λόγους οικογενειακής επανένωσης, των εξ αίματος πρώτου βαθμού ανιόντων του (...) [και] μπορούν να επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, για λόγους οικογενειακής επανένωσης, του νόμιμου επιτρόπου του ή άλλου μέλους της οικογένειας, εφόσον ο πρόσφυγας δεν έχει εξ αίματος ανιόντες ή αυτοί δεν μπορούν να εντοπισθούν»¹⁴⁸.

Σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου, η σχετική οδηγία του 2004, προβλέπει ότι «τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας, που δεν πληρούν ατομικώς τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση των καθεστώτων αυτών, να δικαιούνται να αιτηθούν τα ευεργετήματα των άρθρων 24 έως 34, σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες και καθόσον αυτό συμβιβάζεται με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας»¹⁴⁹. Η καίνουρια οδηγία που υιοθετήθηκε το 2011 και πρέπει να μεταφερθεί στις εθνικές νομοθεσίες μέχρι το τέλος του 2013, περιέχει την ίδια διάταξη¹⁵⁰.

7.5.1. Ορισμός της οικογένειας στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης

Ο ορισμός των «μελών της οικογένειας» στην οδηγία του 2004 δεν συμπεριελάμβανε την οικογένεια του ανηλίκου δικαιούχου καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας¹⁵¹. Αυτό συμπληρώθηκε στην καίνουρια οδηγία του 2011, όπου ως μέλη της οικογένειας ορίζονται «ο πατέρας, η μητέρα ή άλλος ενήλικος υπεύθυνος για τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας βάσει νόμου ή της πρακτικής του οικείου κράτους μέλους, αν ο εν λόγω δικαιούχος είναι ανήλικος και άγαμος»¹⁵².

Ο ορισμός της οικογένειας στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης διαφέρει από τη μία χώρα στην άλλη. Κατά πρώτον, σε μερικές χώρες, ο όρος αυτός αφορά μόνο την οικογένεια του ενήλικου πρόσφυγα.

Στις περισσότερες χώρες (**Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Σλοβακία, Ισπανία και Σουηδία**), ως οικογένεια του ανηλίκου πρόσφυγα νοούνται μόνο οι γονείς του ασυνόδευτου ανηλίκου αιτούντα άσυλο.

¹⁴⁸ Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, Άρθρο 10(3), βλέπετε: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0086:EN:NOT> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁴⁹ Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρο 23-2, *οπ.π.* (υποσημείωση 3).

¹⁵⁰ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, Άρθρο 23-2, βλέπετε: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:337:0009:0026:EN:PDF> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁵¹ Η Οδηγία αναφέρει μόνο σύζυγο ή τέκνα του δικαιούχου.

¹⁵² Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Συμβουλίου, Άρθρο 2(ι), *οπ.π.* (υποσημείωση 150).

Στην **Τσεχία**, τη **Φινλανδία**, την **Ουγγαρία**, τη **Λεττονία** και τη **Σλοβενία**, ο αυστηρός αυτός **ορισμός περιλαμβάνει και το νομικό εκπρόσωπο**. Σε άλλες χώρες, όπως η **Βουλγαρία**, η **Εσθονία** και η **Πορτογαλία**, θα μπορούσε να αναφέρεται **είτε στους γονείς είτε στον επίτροπο, ή άλλο ενήλικο από την οικογένεια του ασυνόδευτου ανηλίκου**. Σε χώρες, όπως η **Δανία**, η **Γερμανία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Ολλανδία** και η **Πολωνία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες μπορούν να συνεννοηθούν με τους γονείς, **αλλά και τα αδέλφια τους**. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η οικογενειακή επανένωση για πρόσφυγες αφορά τα συντηρούμενα τέκνα και τον (την) σύζυγο του πρόσφυγα, όχι τους γονείς. Συνεπώς, είναι σχεδόν αδύνατο για ένα ασυνόδευτο παιδί να ζητήσει οικογενειακή επανένωση.

7.5.2. Ενδεχόμενη νομιμοποίηση της οικογένειας που βρίσκεται ήδη στη χώρα υποδοχής

Όταν η οικογένεια βρίσκεται ήδη στη χώρα υποδοχής ή σε περίπτωση που η οικογένεια φτάνει με δικά της μέσα, το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον μπορεί να χορηγηθεί άδεια παραμονής. Γενικά, υπάρχει ελλιπής πληροφόρηση ως προς το ζήτημα αυτό, ενώ δεν προβλέπεται πάντα από τις εθνικές νομοθεσίες.

Σε πολλές χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Εσθονία**, η **Ελλάδα**, η **Ιρλανδία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Μάλτα**, η **Πολωνία**, η **Πορτογαλία** και η **Σλοβενία**, διατίθενται ελάχιστες πληροφορίες. Σε άλλες χώρες, όπως η **Κύπρος**, η **Τσεχία**, η **Δανία**, η **Ουγγαρία** και η **Σλοβακία**, στην οικογένεια μπορεί να χορηγηθεί **καθεστώς πρόσφυγα**.

Στην **Κύπρο**, ο νόμος προβλέπει ότι μπορεί να χορηγηθεί άσυλο στα μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα που εισέρχονται στην επικράτεια της χώρας είτε την ίδια χρονική στιγμή με τον πρόσφυγα είτε αργότερα¹⁵³. Δεν υπάρχει αντίστοιχη διάταξη για αιτούντες που έχουν λάβει επικουρική προστασία. Σύμφωνα με το νόμο στην **Τσεχία**, ο γονέας πρέπει να ζητήσει άσυλο και θα λάβει πολύ γρήγορα την ίδια – θετική – απάντηση¹⁵⁴. Θεωρητικά, δεν υπάρχει διαφορά εάν στο παιδί έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία.

Σε άλλες χώρες, όπως η **Γαλλία**, το **Βέλγιο**, η **Γερμανία**, η **Ιρλανδία**, η **Ιταλία**, η **Λεττονία**, η **Λιθουανία** και η **Σουηδία**, στην οικογένεια μπορεί να χορηγηθεί **άδεια παραμονής**. Στο **Βέλγιο**, οι γονείς του ανηλίκου έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν νομιμοποίηση σε εξαιρετικές περιπτώσεις, εάν διαμένουν ήδη νόμιμα στη χώρα¹⁵⁵. Στη **Γαλλία**, οι γονείς μπορούν να αποκτήσουν άδεια παραμονής διάρκειας 10 ετών, μόνο εάν ζούσαν ήδη

νόμιμα στη Γαλλία¹⁵⁶. Στη **Γερμανία**, στους γονείς ανηλίκου αλλοδαπού υπηκόου χορηγείται άδεια παραμονής, από τη στιγμή που δεν υπάρχει συγγενής, ο οποίος διαμένει στη Γερμανία και δικαιούται να αναλάβει τη φροντίδα και επιμέλεια του ανηλίκου¹⁵⁷. Άδεια παραμονής με σκοπό την οικογενειακή επανένωση μπορεί να εκδοθεί και για άλλα μέλη της οικογένειας του ανηλίκου, υπό τον όρο ότι κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο για την «αποφυγή ιδιαίτερων δυσχερειών». Στη **Λιθουανία**, σε περίπτωση που ο ανήλικος έχει λάβει καθεστώς πρόσφυγα, τα μέλη της οικογένειάς του πρέπει να κάνουν αίτηση για άδεια παραμονής μέσα σε διάστημα τριών μηνών από τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα. Σε περίπτωση που έχει λάβει επικουρική προστασία, τα μέλη της οικογένειάς του δικαιούνται άδεια παραμονής για τουλάχιστον δύο χρόνια, ενώ στη συνέχεια έχουν τη δυνατότητα να κάνουν αίτηση για άδεια μόνιμης διαμονής λόγω οικογενειακής επανένωσης. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η οικογενειακή επανένωση είναι σχεδόν ανέφικτη για τους ασυνόδευτους ανήλικους.

7.5.3. Επανένωση με την οικογένεια που ζει σε τρίτη χώρα

7.5.3.1. Αναζήτηση της οικογένειας των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η οικογενειακή επανένωση, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να γνωρίζουν πού βρίσκεται η οικογένεια του παιδιού. Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν μέτρα για την «*αναζήτηση των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και τη συλλογή πληροφοριών αναγκαίων για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του*»¹⁵⁸. Συνεπώς, η αναζήτηση της οικογένειας προβλέπεται από διεθνή κείμενα. Στην **Αυστρία**¹⁵⁹, το **Βέλγιο**¹⁶⁰, τη **Βουλγαρία**¹⁶¹, την **Κύπρο**¹⁶², την **Τσεχία**, την **Ελλάδα**¹⁶³, την **Ιρλανδία**¹⁶⁴, τη **Λεττονία**, τη **Λιθουανία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Πολωνία**¹⁶⁵, την **Πορτογαλία**¹⁶⁶, τη

¹⁵³ Περί Προσφύγων Νόμος του 2000, Άρθρο 25(1), *οπ.π.* (υποσημείωση 33).

¹⁵⁴ Νόμος 325/1999 (Νόμος περί Ασύλου), Άρθρο 13, βλέπετε: <http://www.mvcr.cz/mvcren/article/procedure-for-granting-international-protection-in-the-czech-republic.aspx> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁵⁵ Άρθρο 9bis του Νόμου περί Αλλοδαπών, όπως αναφέρεται στο βιβλίο του VAN ZEEBROECK C., PLATE-FORME MINEURS EN EXIL, *Aspects législatifs de la situation des mineurs étrangers non-accompagnés en Belgique*, Μάρτιος 2008, σ. 419-444.

¹⁵⁶ Άρθρο L 314-11-8° του Κώδικα εισόδου και διαμονής αλλοδαπών και του δικαιώματος ασύλου, βλέπετε: http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?sessionId=AA49BE3DFAE817CB6C55AE4D2F65C222.tpdjo08v_3?idArticle=LEGIARTI000006335113&cidTexte=LEGITEXT000006070158&dateTexte=20120709 [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

¹⁵⁷ Νόμος περί Διαμονής, Τμήμα 36 (1), *οπ.π.* (υποσημείωση 144).

¹⁵⁸ Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 22, *οπ.π.* (υποσημείωση 76).

¹⁵⁹ Αυστριακός Νόμος περί Ασύλου (AsylG § 35 παρ.1 & παρ. 2).

¹⁶⁰ Νόμος-πλαίσιο (Loi-programme), της 24ης Δεκεμβρίου 2002, *Επιτροπεία των ασυνόδευτων παιδιών*, *οπ.π.* (υποσημείωση 42).

¹⁶¹ Νόμος περί Ασύλου και Προσφύγων (όπως τροποποιήθηκε το 2007) [Βουλγαρία], 16 Μαΐου 2002, Άρθρο 34, παρ. 9, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47f1faca2.html> [ενημέρωση: 15 Ιουνίου 2012].

¹⁶² Περί Προσφύγων Νόμος του 2000, Άρθρο 25 (Α)(3), *οπ.π.* (υποσημείωση 33).

¹⁶³ Προεδρικό Διάταγμα 168/2008.

¹⁶⁴ Νόμος περί Φροντίδας Παιδιών, Τμήμα 4, 1991, βλέπετε: <http://www.irishstatutebook.ie/1991/en/act/pub/0017/index.html> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

¹⁶⁵ Νόμος περί Αλλοδαπών, της 13ης Ιουνίου 2003 [Πολωνία], 1 Σεπτεμβρίου 2003, Άρθρο 61 (3), βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f9fd9a94.html> [ενημέρωση: 15 Ιουνίου 2012].

¹⁶⁶ Νόμος 27/2008, της 30ης Ιουνίου 2008, Άρθρο 79, *οπ.π.* (υποσημείωση 65).

Σλοβενία¹⁶⁷ και τη **Σουηδία**, η αναζήτηση της οικογένειας προβλέπεται, επίσης, από τις οικείες εθνικές νομοθεσίες.

Υπεύθυνοι για την αναζήτηση της οικογένειας μπορεί να είναι διάφοροι οργανισμοί ή φορείς. Μερικές φορές, είναι οι **υπηρεσίες μετανάστευσης**, όπως στη **Δανία**, τη **Φινλανδία**, τη **Λιθουανία**, την **Πολωνία**, την **Πορτογαλία** και τη **Σουηδία**. Στην **Τσεχία**, ο νόμος προβλέπει ότι αρμόδιος φορέας για την αναζήτηση των μελών της οικογένειας είναι το Διεθνές Γραφείο Προστασίας Παιδιού που εδρεύει στην πόλη Βrno. Στην πράξη, ωστόσο, το Γραφείο αυτό δεν καταβάλλει ουσιαστικές προσπάθειες. Στο **Βέλγιο**, η αναζήτηση της οικογένειας είναι, θεωρητικά, μία από τις **αρμοδιότητες του επιτρόπου**.

Στη **Ρουμανία**, το Υπουργείο Εσωτερικών επικοινωνεί με το Υπουργείο Εξωτερικών. Μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών, υπάρχει επαφή με τις Ρουμανικές Πρεσβείες στις χώρες καταγωγής των παιδιών για αναζήτηση της οικογένειάς τους.

Στη **Βουλγαρία**, την **Τσεχία**, την **Εσθονία**, τη **Γαλλία**, το **Ηνωμένο Βασίλειο**, την **Ουγγαρία**, την **Ιρλανδία**, τη **Λεττονία**, τη **Λιθουανία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Πολωνία**, την **Πορτογαλία** και τη **Σουηδία**, την αναζήτηση της οικογένειας των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων αναλαμβάνει ο **Ερυθρός Σταυρός**, συχνά σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες. Στη **Γαλλία**, το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν κοινωνικές υπηρεσίες, οργανώσεις (όπως ο Ερυθρός Σταυρός) ή κοινωνικοί λειτουργοί που έχουν επαφή με τον ανήλικο, αλλά δεν πραγματοποιείται συστηματική έρευνα.

Πολλά ερωτήματα ανακύπτουν, κυρίως το **ζήτημα της εχεμύθειας που συνδέεται με το καθεστώς αιτούντα άσυλο ή πρόσφυγα**.

7.5.3.2. Διαδικασία οικογενειακής επανένωσης

Ως οικογενειακή επανένωση, νοείται η είσοδος και διαμονή της οικογένειας του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας στη χώρα που του έχει χορηγήσει διεθνή προστασία.

Σε ορισμένες χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Κύπρος**, η **Γαλλία**¹⁶⁸ και η **Ιταλία**, η διαδικασία οικογενειακής επανένωσης ισχύει μόνο για πρόσφυγες, όχι για δικαιούχους επικουρικής προστασίας. Σε άλλες χώρες, όπως η **Αυστρία**, η **Φινλανδία**, η **Γαλλία**, η **Ουγγαρία** και το **Λουξεμβούργο**, η **διαδικασία μπορεί να είναι δύσκολη ή χρονοβόρα**.

Στην **Αυστρία**, οι αρχές μπορούν να ζητήσουν έγγραφα διαπίστευσης, ανάλυση DNA και εξέταση προσδιορισμού ηλικίας των μελών της οικογένειας. Στη **Φινλανδία**, ζητείται από τα μέλη της οικογένειας να επισκεπτούν αρκετές φορές τη Φινλανδική πρεσβεία στη χώρα προέλευσης (ενίοτε, αναγκάζονται να μεταβούν σε άλλη χώρα, καθώς

ενδέχεται να μην υπάρχει πρεσβεία στη χώρα τους). Το ταξίδι αυτό, πέρα από δαπανηρό, είναι και επικίνδυνο¹⁶⁹. Στην αρχή, ταξιδεύουν απλά για να κάνουν αίτηση οικογενειακής επανένωσης, στη συνέχεια, για συνέντευξη, και σε μετέπειτα στάδιο, για εξέταση DNA.

Αντιθέτως, στην **Τσεχία**, η διαδικασία είναι ευκολότερη. Αν ο γονέας δεν βρίσκεται στην Τσεχία, κάνει χρήση των ευνοϊκών διατάξεων για οικογενειακή επανένωση, σύμφωνα με το Νόμο περί Αλλοδαπών¹⁷⁰. Στη **Λιθουανία**, στην οικογένεια δίνεται θεώρηση εισόδου (visa) για λόγους οικογενειακής επανένωσης, προκειμένου να μεταβούν στη χώρα και να παραλάβουν την άδεια παραμονής. Εάν στο παιδί έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα, οι γονείς του μπορούν να κάνουν αίτηση για άδεια παραμονής διάρκειας ενός έτους. Μετά το χρόνο αυτό, χρειάζεται να υποβάλουν εκ νέου αίτηση για άδεια παραμονής. Μετά από πέντε χρόνια, μπορούν να λάβουν άδεια μόνιμης διαμονής.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, σύμφωνα με τους κανόνες οικογενειακής επανένωσης, οι γονείς του παιδιού πρόσφυγα δεν μπορούν να μεταβούν στη χώρα που διαμένει για να ζήσουν μαζί του. Ωστόσο, κάποιοι νέοι μεταναστευτικοί κανόνες δίνουν τη δυνατότητα να ζητήσουν επανένωση με άλλα μέλη της οικογένειάς τους (αδελφούς, αδελφές...), πληρώνοντας για την αίτηση και αποδεικνύοντας ότι μπορούν να στηρίξουν οικονομικά τους συγγενείς τους¹⁷¹. Στη **Ρουμανία**, το Ρουμανικό Γραφείο Μετανάστευσης ξεκινάει αυτόματα τη διαδικασία οικογενειακής επανένωσης.

ΣΥΣΤΑΣΗ 7 – Αποφάσεις και οι συνέπειές τους

- Λαμβάνοντας υπόψη την ευάλωτη θέση και τις ειδικές ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλίκων, οι αποφάσεις για το άσυλο πρέπει να λαμβάνονται άμεσα και δίκαια.
- Στις αποφάσεις που αφορούν ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να εφαρμόζεται ελεύθερα η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας. Πρέπει, επίσης, να λαμβάνονται υπόψη ειδικές μορφές δίωξης που αφορούν τα παιδιά.
- Δεν πρέπει ποτέ να αποθαρρύνονται οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να ασκήσουν έφεση κατά αρνητικής απόφασης.
- Πρέπει να χορηγείται άδεια παραμονής στην οικογένεια των ασυνόδευτων παιδιών με καθεστώς διεθνούς προστασίας. Η αρχή της οικογενειακής επανένωσης πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλες τις οικογένειες ανηλίκων με καθεστώς διεθνούς προστασίας, μέσω απλής και ταχείας διαδικασίας.

¹⁶⁷ Νόμος περί Διεθνούς Προστασίας [Σλοβενία], 4 Ιανουαρίου 2008, Άρθρο 16 (1), βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47f1f1fc2.html> [ενημέρωση: 15 Ιουνίου 2012].

¹⁶⁸ Ωστόσο, το Εφετείο (CNDA) έκρινε, το Μάρτιο του 2009, ότι ο ανήλικος στον οποίο έχει χορηγηθεί επικουρική προστασία, πρέπει να καλέσει τους γονείς του στους οποίους θα χορηγηθεί άδεια παραμονής ενός έτους ή επικουρική προστασία.

¹⁶⁹ Σύμφωνα με το νέο Νόμο περί Ένταξης που τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του Σεπτεμβρίου 2011.

¹⁷⁰ Νόμος 326/1999, *οπ.π.* (υποσημείωση 82).

¹⁷¹ Κανόνες Μετανάστευσης, §319, βλέπετε: <http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/policyandlaw/immigrationlaw/immigrationrules/part8/> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

Η αρχή της «μη επαναπροώθησης»¹⁷² απαγορεύει την επιστροφή των προσφύγων και απαιτεί από τα κράτη να εξετάζουν τις αιτήσεις ασύλου πριν προβούν σε οποιαδήποτε απέλαση. Αυτό σημαίνει ότι στα σύνορα, τα κράτη πρέπει να εξασφαλίζουν στους ενδιαφερόμενους την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Όσον αφορά τους ασυνόδευτους ανηλίκους, το πρόσφατο πρόγραμμα δράσης της ΕΕ τονίζει ότι «από τη στιγμή που ένας ασυνόδευτος ανήλικος εντοπίζεται στα εξωτερικά σύνορα ή στο έδαφος της ΕΕ, θα πρέπει να ισχύουν μέτρα υποδοχής και να παρέχεται πρόσβαση στις σχετικές διαδικαστικές εγγυήσεις μέχρι την εξεύρεση βιώσιμης λύσης [...]»¹⁷³. Η γενική αυτή παρατήρηση εγείρει ερωτήματα για την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, την επιτροπεία, τη συνέντευξη και την κράτηση στα σύνορα για ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο.

8.1. Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου στα σύνορα

Δεν διαθέτουν όλα τα ευρωπαϊκά κράτη διαδικασίες στα σύνορα. Στη **Μάλτα**, όλοι όσοι περνούν τα θαλάσσια σύνορα, μπαίνουν αυτόματα στην τακτική διαδικασία και οδηγούνται σε κέντρα κράτησης. Στη **Ρουμανία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο δεν υπόκεινται στη διαδικασία των συνόρων¹⁷⁴. Στη **Δανία**, δεν υπάρχουν παραδοσιακά σύνορα με έλεγχο κυκλοφορίας. Στην **Αυστρία**, δεν υπάρχει διαδικασία συνόρων, εκτός από τη λεγόμενη «ειδική διέλευση» στο αεροδρόμιο της Βιέννης.

Η **Βουλγαρία**, η **Κύπρος**, το **Ηνωμένο Βασίλειο**, η **Ιρλανδία** και η **Ρουμανία** δεν ανήκουν στη ζώνη Σένγκεν. Άλλες χώρες συνορεύουν με μη ευρωπαϊκά κράτη ή μέλη της συμφωνίας Σένγκεν, όπως η **Λιθουανία** (συνορεύει με τη Λευκορωσία και τη Ρωσική Ομοσπονδία) και η **Πολωνία** (συνορεύει με τη Ρωσική Ομοσπονδία, τη Λιθουανία, τη Λευκορωσία και την Ουκρανία). Λόγω της ελλιπούς κοινωνικής στήριξης στους αιτούντες άσυλο και της ανεπαρκούς πολιτικής ένταξης, η Πολωνία θεωρείται από πολλούς αιτούντες άσυλο χώρα διέλευσης παρά τελικός

προορισμός. Το ίδιο ισχύει για την **Ουγγαρία** και τη **Σλοβακία** (συνορεύει με μη ευρωπαϊκά κράτη, όπως η Σερβία και η Ουκρανία). Η επανεισδοχή ασυνόδευτων ανηλίκων από την Ουγγαρία στη Σερβία αυξήθηκε δραματικά το 2011. Εντοπίστηκαν τουλάχιστον 75 περιπτώσεις, όπου ασυνόδευτα παιδιά εστάλησαν από την Ουγγαρία στη Σερβία χωρίς αξιολόγηση της προσωπικής τους κατάστασης και της φροντίδας που επρόκειτο να λάβουν στη Σερβία¹⁷⁵.

Στη **Φινλανδία**, μόνο 4 αιτήσεις για διεθνή προστασία υπεβλήθησαν από ασυνόδευτους ανηλίκους στα αεροδρόμια το 2008, ενώ οι υπόλοιπες 702 συμπληρώθηκαν από την τοπική αστυνομία¹⁷⁶. Σύμφωνα με την πολιτική της **Ιρλανδίας**, σε κανένα ασυνόδευτο ανήλικο δεν πρέπει να αρνείται η είσοδος στη χώρα από τη στιγμή που αναγνωριστεί ότι πρόκειται για ασυνόδευτο ανήλικο. Η **Κύπρος** είναι νησί κοντά στην Τουρκία, τη Συρία και την Αίγυπτο. Εξαιτίας του μικρού της μεγέθους, κανένα στάδιο της διαδικασίας ασύλου δεν πραγματοποιείται στα σύνορα. Παρ' όλα αυτά, επιτρέπεται στους αιτούντες άσυλο η υποβολή του αιτήματός τους σε αστυνομικό υπάλληλο στα σύνορα. Στη **Γαλλία**, το 2011, 44 ασυνόδευτα παιδιά ζήτησαν άσυλο στις λεγόμενες ζώνες αναμονής («zones d'attente») (99 το 2010)¹⁷⁷. Σε 9 από αυτούς επετράπη η είσοδος στην επικράτεια για την υποβολή αίτησης ασύλου.

8.2. Επιτροπεία στα σύνορα

Στην **Αυστρία**, τη **Βουλγαρία**, τη **Δανία**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, την **Ιταλία**, τη **Λετονία**, τη **Λιθουανία**, την **Πολωνία**, την **Πορτογαλία**, τη **Σλοβενία**, τη **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, δεν διορίζεται απευθείας επίτροπος για τα ασυνόδευτα παιδιά που εντοπίζονται στα σύνορα.

Στο **Βέλγιο**, οι συνοριακές αρχές οφείλουν να ειδοποιήσουν την Υπηρεσία Επιτροπειών ('Service des tutelles'), αμέσως μόλις εντοπίσουν ασυνόδευτο ανήλικο. Το πρόβλημα είναι ότι η διαδικασία αυτή μπορεί να πάρει κάποιο χρόνο, το οποίο σημαίνει ότι δεν μπορεί να διοριστεί επίτροπος ενώ ο ανήλικος βρίσκεται ακόμη στο σημείο εισόδου. Στη **Λιθουανία**, κατά την αρχική ανάκριση στα σύνορα, είναι παρόντες

¹⁷² Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, *Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων*, Άρθρο 33, *οπ.π.* (υποσημείωση 2). Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρο 21, *οπ.π.* (υποσημείωση 3).

¹⁷³ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Πρόγραμμα δράσης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους (2010 – 2014), βλέπετε: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:EN:PDF> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012], Κεφάλαιο 4, σ. 10-12.

¹⁷⁴ Νόμος 122/2006, Άρθρο 84(1), *οπ.π.* (υποσημείωση 92).

¹⁷⁵ Σύμφωνα με την εμπειρία της Ουγγρικής Επιτροπής Ελσίνκι στον έλεγχο των συνόρων το 2011. Ο ουγγρικός νόμος προβλέπει ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να απελαθούν μόνο εάν διασφαλιστεί οικογενειακή επανένωση ή επαρκής ιδρυματική φροντίδα στη χώρα προορισμού. Τμήμα 45 (5) του Νόμου περί Υπηκόων Τρίτων Χωρών.

¹⁷⁶ Parsons, Annika (2010). The best interests of the child in asylum and refugee procedures in Finland. Γραφείο Φινλανδού Συνηγούρου για τις Μειονότητες, σ. 33, βλέπετε: http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0009/contributions/public_authorities/042_ombudsman_for_minorities_finland_report.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁷⁷ OFPRA, Έκθεση Δραστηριοτήτων 2011, σ. 34, βλέπετε: http://www.nouvellecour.com/espace_client/ofpra2/ [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

ένας δικηγόρος που παρέχει νομικές υπηρεσίες στους αιτούντες άσυλο και εκπροσωπεί τα συμφέροντα των ασυνόδευτων παιδιών και ένας εκπρόσωπος της Υπηρεσίας Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού. Τα πρόσωπα αυτά δεν διορίζονται επισήμως επίτροποι, αλλά έχουν την υποχρέωση να εκπροσωπούν το συμφέρον των ανηλίκων. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, δεν υπάρχει πραγματικό σύστημα επιτροπείας, είτε στα σύνορα είτε στο εσωτερικό της χώρας.

Στην **Τσεχία**, τη **Γαλλία**, τη **Γερμανία**, την **Ουγγαρία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Ολλανδία** και τη **Σλοβακία**, **διορίζεται επίτροπος για τους ανηλίκους που φτάνουν στα σύνορα**.

Στη **Γαλλία**, ο νόμος προβλέπει το διορισμό επιτρόπου στα σύνορα. Αυτός ο «*ad hoc διαχειριστής*» πρέπει να διορίζεται χωρίς καθυστέρηση. Στην πράξη, όμως, υπάρχουν διάφορα προβλήματα. Για παράδειγμα, το 2009, δεν διορίστηκε επίτροπος για 53 από 637 ασυνόδευτους ανηλίκους που βρέθηκαν στη ζώνη αναμονής («zone d'attente»)¹⁷⁸. Στο **Λουξεμβούργο**, στους ασυνόδευτους ανηλίκους που αρνείται η πρόσβαση στην επικράτεια, πρέπει να προβλέπεται *ad hoc* διαχειριστής το συντομότερο δυνατόν. Στην **Ουγγαρία**, ο νόμος προβλέπει ότι πρέπει να διορίζεται αμέσως επίτροπος για όλες τις διαδικασίες που καλούνται να περάσουν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, από τη στιγμή που η αστυνομία εντοπίσει έναν ασυνόδευτο ανήλικο και δεν αμφισβητήσει την ηλικία του. Ωστόσο, η πολιτική αυτή είναι τελείως τυπική, καθώς ο επίτροπος δεν έχει ενεργό ρόλο. Στη **Σλοβακία**, όταν η αστυνομία εντοπίσει ανήλικο αλλοδαπό, πρέπει να σταματήσει οποιαδήποτε άλλη ενέργεια και να επικοινωνήσει αμέσως με το Γραφείο Εργασίας, Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικογένειας, το οποίο, με τη σειρά του, αναλαμβάνει να διορίσει επίτροπο. Στη **Γερμανία**, διορίζεται επίτροπος και δικηγόρος για όλους τους ανηλίκους μέχρι 18 ετών, αλλά αυτό ισχύει μόνο κατά τη διαδικασία συνόρων στο αεροδρόμιο.

8.3. Συνέντευξη στα σύνορα

Όταν ένα παιδί φτάσει στα σύνορα και ζητήσει άσυλο, συνήθως περνά από συνέντευξη για να εξακριβωθούν οι ισχυρισμοί του και να εξεταστεί κατά πόσον δικαιούται καθεστώς πρόσφυγα και την είσοδο στην επικράτεια. Οι συνθήκες της συνέντευξης είναι σημαντικές για να καθοριστεί εάν ο ανήλικος τελικά θα στερηθεί την ελευθερία του ή θα έχει τραυματικές εμπειρίες από την άφιξη στη νέα χώρα. Στο πλαίσιο αυτό, τα κύρια σημεία που πρέπει να εξεταστούν είναι η παρουσία διερμηνέων και άλλων υπηρεσιών, η ευσυνειδησία των αρμόδιων υπαλλήλων όσον αφορά τα δικαιώματα των ανηλίκων και το περιεχόμενο της συνέντευξης.

8.3.1. Διερμηνείες

Μερικές φορές, **προβλέπεται η παρουσία διερμηνέων στα σύνορα** για την υποβολή ερωτήσεων στους ανηλίκους ή την ανακοίνωση πληροφοριών.

Διερμηνείς προβλέπονται σε πολλές χώρες, όπως η **Αυστρία**, το **Βέλγιο**, η **Κύπρος**, η **Τσεχία**, η **Εσθονία**, η **Φινλανδία**, η **Γαλλία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Ουγγαρία**, η **Ιρλανδία**, η **Ιταλία**, η **Λεττονία**, η **Λιθουανία**, η **Πορτογαλία**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβενία**, η **Ισπανία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**.

Στη **Γερμανία**, γίνεται η εξής διάκριση: στα εξωτερικά σύνορα, δεν υπάρχει πάντα διερμηνέας, ενώ η διαδικασία του αεροδρομίου γίνεται πάντα παρουσία διερμηνέα. Στη **Ρουμανία**, οι αστυνομικές αρχές στα σύνορα αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση διερμηνείας για σπάνιες γλώσσες, όπως τα σομαλικά, την παστό ή τη γλώσσα των Χαζάρα. Στην **Ιταλία**, κατόπιν μεμονωμένων συμφωνιών που υπογράφονται κάθε χρόνο μεταξύ Νομαρχιών και ΜΚΟ, έχουν στηθεί «σημεία πληροφόρησης» σε λιμάνια, αεροδρόμια και χερσαία σύνορα¹⁷⁹, που παρέχουν διάφορες υπηρεσίες, όπως διερμηνεία.

Ακόμη κι αν η νομοθεσία σε πολλές χώρες, όπως η **Αυστρία** και η **Κύπρος**, προβλέπει διερμηνεία, υπάρχει **έλλειψη πληροφόρησης**, οπότε **δεν γνωρίζουμε κατά πόσον αυτή παρέχεται συστηματικά**. Στη **Βουλγαρία**, έχει καταγραφεί έλλειψη διερμηνείας. Στην **Εσθονία**, ενώ προβλέπεται παρουσία διερμηνέων, σημειώνεται έλλειψη στις πιο σπάνιες γλώσσες. Στη **Φινλανδία**, η αίτηση ασύλου ενδέχεται να συμπληρωθεί με τη βοήθεια αστυνομικού και την ανεπαρκή γνώση αγγλικών του αιτούντα¹⁸⁰.

Στη **Μάλτα** και την **Πολωνία**, **δεν διατίθενται διερμηνείες στα σύνορα**.

8.3.2. Άλλες διαθέσιμες υπηρεσίες στα σύνορα

Μερικές χώρες, **προβλέπουν επιπλέον υπηρεσίες στα σύνορα για τη βοήθεια των ανηλίκων**.

Στην **Αυστρία**, η οργάνωση Caritas έχει αναλάβει την εποπτεία των ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά και ενηλίκων αιτούντων άσυλο, στην «ειδική ζώνη διέλευσης» του αεροδρομίου της Βιέννης. Στο **Βέλγιο**, επιτρέπεται σε λίγες ΜΚΟ να εισέρχονται ως «επισκέπτες» στα κλειστά κέντρα των συνόρων. Εκεί, μπορούν να βοηθήσουν ανηλίκους που βρίσκονται υπό κράτηση, όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ηλικία τους. Στη **Γαλλία**, ο γαλλικός Ερυθρός Σταυρός και μία ακόμη ΜΚΟ («Famille Assistance») που ενεργεί ως νόμιμος επίτροπος, είναι παρόντες στο χώρο αναμονής. Η ΜΚΟ «Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers (Anafé)» είναι, επίσης, παρούσα στα αεροδρόμια και παρέχει νομική συνδρομή σε ανηλίκους και ενηλίκους. Το 2010, η οργάνωση αυτή ήρθε σε επαφή με 53 ασυνόδευτους ανηλίκους¹⁸¹. Στην **Ισπανία**, υπάρχουν διάφορες ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στα σύνορα (Ερυθρός Σταυρός, Comisión Española de Ayuda al Refugiado...).

¹⁷⁹ Το άρθρο 11, υποπαράγραφος 6, του Νόμου 286/98 περί Μετανάστευσης, όπως τροποποιήθηκε με το Νόμο 189/02, προβλέπει τέτοιες υπηρεσίες στα σύνορα.

¹⁸⁰ Parsons, Annika, σ. 34, σ.π.π. (υποσημείωση 176).

¹⁸¹ ANAFE, Έκθεση Δραστηριοτήτων 2010, βλέπετε: <http://www.anafe.org/download/rappports/rapport%20activit%20Anaf%202010.pdf> [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012], σ. 18.

¹⁷⁸ ANAFE, Έκθεση Δραστηριοτήτων 2009, σ. 20, βλέπετε: http://www.anafe.org/download/rappports/_Rapport%20Activit%20Anaf%202009.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

Στην **Ιταλία**, κατόπιν μεμονωμένων συμφωνιών που υπογράφονται κάθε χρόνο μεταξύ Νομαρχιών και ΜΚΟ, έχουν στηθεί «σημεία πληροφόρησης» σε λιμάνια, αεροδρόμια και χερσαία σύνορα¹⁸². Δικαιούχοι αυτών των υπηρεσιών είναι όσοι υποβάλλουν αίτηση ασύλου και αλλοδαποί που σκοπεύουν να παραμείνουν στην Ιταλία για διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών. Με διάταγμα που εξέδωσε το Υπουργείο Εσωτερικών στις 2 Μαΐου 2001, ο κύριος σκοπός αυτών των υπηρεσιών στα σύνορα είναι η παροχή βοήθειας στα πιο ευάλωτα άτομα, όπως θύματα βασανιστηρίων, θύματα βίας, άτομα που χρήζουν ανάγκης και ασυνόδευτοι ανήλικοι¹⁸³. Στους δικαιούχους αυτών των υπηρεσιών παρέχεται νομική και κοινωνική συμβουλευτική, διερμηνεία, βοήθεια για εύρεση διαμονής, επαφή με τοπικές αρχές/υπηρεσίες, διάθεση ενημερωτικών εντύπων για συγκεκριμένα ζητήματα ασύλου που προορίζονται τόσο για τους αιτούντες άσυλο όσο και τους συνοριοφύλακες.

8.3.3. Ευσυνειδησία των υπαλλήλων στα σύνορα όσον αφορά τα δικαιώματα των παιδιών και το δικαίωμα σε άσυλο

Καθώς οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο έχουν συγκεκριμένες ανάγκες, **οι υπάλληλοι των υπηρεσιών μετανάστευσης πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι ως προς ζητήματα που αφορούν τα δικαιώματα των παιδιών και το δικαίωμά τους για άσυλο.**

Πολλές χώρες αναγνωρίζουν ότι οι αρμόδιοι υπάλληλοι πρέπει να εκπαιδεύονται καταλλήλως, αλλά σημειώνουν ότι στην πράξη, συχνά δεν υπάρχει σεβασμός των δικαιωμάτων των παιδιών.

Πολλές χώρες **δεν καταρτίζουν καταλλήλως τους υπαλλήλους των υπηρεσιών μετανάστευσης.** Συνεπώς, οι αρχές αντιμετωπίζουν τα ασυνόδευτα παιδιά ως ενηλίκους. Σε ορισμένες χώρες, **οι υπάλληλοι στα σύνορα παρακολουθούν επιμορφωτικά σεμινάρια ή τουλάχιστον ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες που αφορούν τα παιδιά.** Στην **Εσθονία**, η Αστυνομία και η Συνοριοφυλακή έχουν εσωτερικό κανονισμό – κώδικα δεοντολογίας για την αντιμετώπιση ανηλίκων. Στη **Γαλλία**, προβλέπεται επιμόρφωση όλων των αστυνομικών στην αντιμετώπιση ανηλίκων. Ωστόσο, ο Ερυθρός Σταυρός, έχει επισημάνει ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, καθώς έχουν σημειωθεί διάφορα περιστατικά ανάρμοστης μεταχείρισης. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι υπάλληλοι της υπηρεσίας μετανάστευσης στα σύνορα πρέπει, θεωρητικά, να είναι ευαισθητοποιημένοι ως προς τα δικαιώματα των παιδιών, ή τουλάχιστον την ευημερία τους. Έχει εκδοθεί και επίσημη οδηγία¹⁸⁴, αλλά

στην πράξη, έχει παρατηρηθεί έλλειψη σεβασμού των δικαιωμάτων των ανηλίκων. Στην **Πορτογαλία**, ο νόμος¹⁸⁵ προβλέπει επιμορφωτικά σεμινάρια για το προσωπικό που ασχολείται με ασυνόδευτους ανηλίκους. Πρόσφατα, τον Ιούνιο του 2010, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διοργάνωσε σεμινάριο για τους υπαλλήλους της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Συνόρων – SEF (συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων στα σύνορα) και τους νομικούς της ΜΚΟ *CPR*. Το σεμινάριο συμπεριελάμβανε κεφάλαιο για τεχνικές συνέντευξης ανηλίκων.

8.3.4. Περιεχόμενο της συνέντευξης στα σύνορα

Στις περισσότερες χώρες, οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο περνούν από συνέντευξη στα σύνορα για την εξακρίβωση των ουσιαστικών ισχυρισμών του αιτήματος ασύλου. Οι ερωτήσεις προς **τους ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο αφορούν τους λόγους για τους οποίους εγκατέλειψαν τη χώρα τους και ζητούν άσυλο.** Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια, κατά την εξέταση της αίτησής τους. Στην **Ελλάδα**, η συνέντευξη είναι πολύ σύντομη, διάρκειας 15 λεπτών. Συνεπώς, ο ανήλικος δεν έχει τη δυνατότητα να εξηγήσει τους λόγους που οδήγησαν στον εκτοπισμό του.

Στη **Σλοβενία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι εξηγούν γιατί μετέβησαν από τη χώρα τους στη Σλοβενία και πολύ σύντομα, γιατί ζητούν προστασία. Όλα όσα λέγονται καταγράφονται και στέλνονται στην υπηρεσία ασύλου. Κατά την υποβολή της επίσημης αίτησης ασύλου, βρίσκονται αντιμέτωποι με τις αρχικές τους δηλώσεις.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, όταν εντοπίζονται ασυνόδευτοι ανήλικοι στα σύνορα, περνούν από «Συνέντευξη Παράτυπου Εισερχόμενου Αλλοδαπού» που έχει σκοπό να προσδιορίσει την ταυτότητά τους και τη μεταναστευτική οδό που ακολούθησαν για να φτάσουν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Εκφράζονται ανησυχίες ότι το περιεχόμενο της συνέντευξης μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην κύρια εξέταση της αίτησης ασύλου (συνέντευξη επί της ουσίας)¹⁸⁶.

Στη **Γαλλία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν ανακρίνονται για τους ουσιαστικούς λόγους του αιτήματος ασύλου, αλλά η ΜΚΟ «Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers (Anafé)» ανησυχεί, καθώς έχει παρατηρήσει ότι υπάλληλοι του Γραφείου για την Προστασία των Προσφύγων και των Απάτριδων (OFPRA)

¹⁸² Άρθρο 11, υποπλήμα 6, του Νόμου 286/98 περί Μετανάστευσης, όπως τροποποιήθηκε με το Νόμο 189/02.

¹⁸³ CIR e Commissione Europea, Progetto S.A.B. Servizi alle frontiere: cooperazione pratica. Rapporto finale, 2008, σ. 22, βλέπετε: http://www.cir-onlus.org/SAB_CIR_servizi_alle_frontiere_italiano.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁸⁴ United Kingdom: Home Office, *Every Child Matters: Change for Children*, Νοέμβριος 2009, βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2a23462.html> [ενημέρωση: 11 July 2012].

¹⁸⁵ Άρθρο 79 του Νόμου 27/2008, της 30ης Ιουνίου, που ορίζει ότι οι υπάλληλοι που έρχονται σε επαφή με ασυνόδευτους ανηλίκους, πρέπει να εκπαιδεύονται καταλλήλως έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες των ανηλίκων και να διατηρείται εχεμύθεια ως προς τις πληροφορίες που συλλέγουν οι υπάλληλοι κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

¹⁸⁶ REFUGEE AND MIGRANT JUSTICE, ο.π., 2010, για έναν 15χρονο ασυνόδευτο ανήλικο του οποίου η αίτηση απορρίφθηκε: «Στους λόγους της απόρριψης, η Υπηρεσία Συνόρων Ηνωμένου Βασιλείου (UKBA) ανέφερε λεπτομέρειες που ο ανήλικος είχε δώσει στη Συνέντευξη Παράτυπου Εισερχόμενου Αλλοδαπού προκειμένου να αναιρέσει το αίτημά του για άσυλο, ενώ η αρχική αυτή συνέντευξη στα σύνορα δεν αναφερόταν καν στην κύρια εξέταση της αίτησης ασύλου (συνέντευξη επί της ουσίας). Η UKBA αρνήθηκε να δώσει αντίγραφο της Συνέντευξης Παράτυπου Εισερχόμενου Αλλοδαπού στον επίτροπο ή νομικό εκπρόσωπό του».

στα σύνορα ρωτούν πολύ συγκεκριμένες ερωτήσεις.

Στο **Βέλγιο**, τη **Βουλγαρία**, την **Κύπρο**, την **Τσεχία**, τη **Δανία**, την **Εσθονία**, τη **Γερμανία**, την **Ιρλανδία**, την **Ιταλία**, τη **Λιθουανία**, τη **Ρουμανία** και τη **Σουηδία**, οι αρχές στα σύνορα δεν ρωτούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους για τους ουσιαστικούς λόγους του αιτήματός τους.

Στο **Βέλγιο**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο πρέπει να συμπληρώσουν ένα έντυπο στα σύνορα, ενώ υπάρχει ερώτηση που αφορά τους λόγους μετανάστευσης. Αυτή η ερώτηση ενδέχεται να χρησιμοποιείται για να αξιολογηθούν οι φόβοι του αιτούντα άσυλο σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του, αλλά στην πράξη, το έντυπο αυτό δεν στέλνεται ποτέ στη Γενική Επιτροπή για τους Προσφύγες και τους Απάτριδες (CGRA), και συνεπώς, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά την εξέταση της αίτησης ασύλου.

Στη **Λεττονία**, οι λεπτομέρειες της αρχικής συνέντευξης στα σύνορα χρησιμοποιούνται κατά την κύρια εξέταση της αίτησης ασύλου (συνέντευξη επί της ουσίας) και παίζουν σημαντικό ρόλο, καθώς ο εκπρόσωπος του Γραφείου Μετανάστευσης και Εθνικότητας συγκρίνει τις απαντήσεις του αιτούντα άσυλο από τις δύο συνεντεύξεις προκειμένου να εντοπίσει τυχόν διαφορές και αντικρουόμενες πληροφορίες.

8.4. Κράτηση στα σύνορα

Ορισμένες χώρες απαγορεύουν την κράτηση των ανηλίκων στα σύνορα. Μερικές φορές, ενώ απαγορεύεται η κράτησή τους, αυτό παραβλέπεται εάν υπάρχουν αμφιβολίες για την ηλικία τους. Άλλες χώρες επιτρέπουν την κράτηση.

Στην **Αυστρία**, την **Τσεχία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γαλλία**, τη **Γερμανία**, την **Ελλάδα**, τη **Λεττονία** και τη **Μάλτα**, επιτρέπεται η κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων στα σύνορα.

Στην **Αυστρία**, η κράτηση μπορεί να διαρκέσει έως έξι εβδομάδες. Στη **Γαλλία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούνται στα σύνορα, στη λεγόμενη ζώνη αναμονής («zone d'attente»), μέχρι και 20 ημέρες.

Στην **Ελλάδα**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούνται για μέρες έως και μήνες. Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, τον περασμένο χρόνο κρατήθηκαν τουλάχιστον 572 ασυνόδευτοι ανήλικοι σε ένα μόνο κέντρο κράτησης (Φυλακίου Ορεστιάδας, στα σύνορα με την Τουρκία). Σε καλή δύναμικότητα 40 ατόμων, βρισκόνταν καθημερινά 55 με 130 παιδιά. Τον Σεπτέμβριο του 2011, επετράπη για πρώτη φορά προαυλισμός, για τουλάχιστον 15 λεπτά καθημερινά. Πιο πριν, οι ανήλικοι κρατούμενοι είχαν δει σπάνια το φως της ημέρας επί ένα μήνα κράτησης¹⁸⁷.

¹⁸⁷ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Έκθεση: *Ασυνόδευτοι ανήλικοι στα Ελληνοτουρκικά σύνορα*, Μάρτιος 2011 – Μάρτιος 2012, <http://www.gcr.gr/sites/default/files/evros.pdf> [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

Σε άλλες χώρες, όπως η **Δανία**, η **Εσθονία**, η **Ουγγαρία**, η **Λεττονία** ή το **Ηνωμένο Βασίλειο**, η κράτηση επιτρέπεται και εφαρμόζεται αλλά μόνο για λίγες ώρες και υπό συγκεκριμένες συνθήκες.

Στη **Δανία**, επιτρέπεται η κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά για μικρό χρονικό διάστημα πριν μεταφερθούν στο κέντρο ανηλίκων του Ερυθρού Σταυρού. Στην **Ουγγαρία**, οι ανήλικοι κρατούνται στα σύνορα μέχρι να μεταφερθούν στους ειδικούς ξενώνες (εάν πρόκειται για αιτούντες άσυλο), ενώ η κράτηση στα σύνορα δεν διαρκεί παρά μόνο λίγες ώρες σε κέντρα βραχυπρόθεσμης κράτησης. Στην **Πολωνία**, οι ανήλικοι κρατούνται προσωρινά από τους συνοριοφύλακες έως ότου βρεθεί κατάλληλη στέγαση και διοριστεί επίτροπος¹⁸⁸.

Σε μερικές χώρες, όπως η **Τσεχία** και η **Πορτογαλία**, η κράτηση επιτρέπεται, αλλά σπάνια εφαρμόζεται.

Στο **Βέλγιο**, την **Κύπρο**, την **Ιρλανδία**, τη **Λιθουανία**, τη **Ρουμανία** και τη **Σλοβακία**, η κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων στα σύνορα απαγορεύεται.



Στην **Ιρλανδία**, όταν οι μεταναστευτικές υπηρεσίες εντοπίζουν ασυνόδευτους ανηλίκους, τους παραπέμπουν στην Κεντρική Υπηρεσία Υγείας (HSE), δηλαδή μεταφέρονται αμέσως στο μοναδικό φορέα που αναλαμβάνει τη φροντίδα και εκπροσώπησή τους.

Στη **Βουλγαρία**, επικρατεί ιδιαίτερη κατάσταση. Η αρχή είναι ότι κανένας αιτών άσυλο (συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανηλίκων) δεν κρατείται¹⁸⁹. Ωστόσο, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που δεν ζητούν άσυλο, κρατούνται. Οπότε, εάν το παιδί δεν έχει πληροφορηθεί για τη δυνατότητα να ζητήσει άσυλο ή εάν η αίτησή του δεν καταχωρηθεί σωστά, διατρέχει κίνδυνο κράτησης.

ΣΥΣΤΑΣΗ 8 – Άσυλο στα σύνορα

- Στα ασυνόδευτα παιδιά που φτάνουν στα σύνορα, πρέπει να επιτρέπεται η είσοδος στην επικράτεια για να έχουν πρόσβαση σε διαμονή και φροντίδα, όπως συμβαίνει με τα υπόλοιπα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο. Δεν πρέπει να κρατούνται ποτέ στα σύνορα.

¹⁸⁸ Η απάντηση δόθηκε σε γραπτή μορφή από Πολωνό συνοριοφύλακα στη Διεθνή Ανθρωπιστική Πρωτοβουλία.

¹⁸⁹ Στις 09 Νοεμβρίου 2011, το Συμβούλιο Υπουργών υιοθέτησε τροποποιήσεις στο Διάταγμα για την Ευθύνη και το Συντονισμό των κρατικών φορέων που εφαρμόζουν τον Κανονισμό αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, τον Κανονισμό αριθ. 1560/2003 της Επιτροπής, της 2ας Σεπτεμβρίου 2003, τον Κανονισμό αριθ. 2725/2000 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2000, και τον Κανονισμό αριθ. 407/2002 του Συμβουλίου της 28ης Φεβρουαρίου 2002.

Επίλογος

Η ανάλυση διαφόρων ζητημάτων που αφορούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο, φέρνει στο προσκήνιο πολλές ανησυχίες. Ένα από τα κυριότερα συμπεράσματα της παρούσας έκθεσης αφορά την ανομοιογένεια στη νομοθεσία και τις πρακτικές των κρατών μελών της ΕΕ, παρά την πρόθεση εναρμόνισης της εφαρμογής του δικαιώματος ασύλου στο σύνολο των ευρωπαϊκών κρατών. Σε γενικές γραμμές, σε σχέση με τις απαιτήσεις των ευρωπαϊκών και διεθνών κανόνων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου (κυρίως, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού), στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες της ηλικιακής αυτής κατηγορίας αιτούντων άσυλο κατά την εφαρμογή του θεμελιωδούς δικαιώματος ασύλου. Τα στατιστικά δεδομένα είναι συχνά ελλιπή, το εύρος και το περιεχόμενο της νομικής εκπροσώπησης ποικίλει σημαντικά από τη μία χώρα στην άλλη, ο κανονισμός Δουβλίνο II δεν εφαρμόζεται πάντα προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, η υποστήριξη και στέγαση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας είναι συνήθως ανεπαρκείς (μερικές χώρες, μάλιστα, επιτρέπουν την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο), ενώ η εξέταση της αίτησης και η διαδικασία της απόφασης δεν ακολουθούν παρά ελάχιστες προδιαγραφές ειδικά σχεδιασμένες για τους ανηλίκους.

Συνεπώς, η συνολική εικόνα δεν είναι θετική. Σύμφωνα, όμως, με την παρούσα μελέτη, υπάρχουν διάφοροι πιθανοί τρόποι βελτίωσης. Παρατηρήσαμε καλές πρακτικές σε κάθε ζήτημα που άπτεται του δικαιώματος ασύλου των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η σύγκριση των θετικών αυτών παραδειγμάτων θα μπορούσε να οδηγήσει τους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς και τα ευρωπαϊκά όργανα στη βελτίωση της κατάστασης αυτών των νέων ατόμων που έχουν υποφέρει και χρειάζονται τώρα σεβασμό των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων για να κτίσουν τη ζωή τους στην Ευρώπη.

Η εφαρμογή ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου πρέπει να λάβει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι το ζήτημα αυτό έχει απασχολήσει δεόντως τα ευρωπαϊκά όργανα και υπηρεσίες, όπως την Επιτροπή¹⁹⁰, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Frontex¹⁹¹, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο¹⁹² και τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ¹⁹³. Το ζήτημα αυτό πρέπει να τεθεί συνολικά και συστηματικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να εφαρμοστούν σχετικά μέτρα στα κράτη μέλη με τη βοήθεια της κοινωνίας των πολιτών. Μολονότι εκπροσωπούν ένα μόλις μικρό ποσοστό των αιτούντων άσυλο, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που φτάνουν στην Ευρώπη για να αποφύγουν διώξεις στη χώρα καταγωγής τους, είναι το μέλλον αυτής της ηπείρου που οφείλει να τους διασφαλίσει υψηλά πρότυπα προστασίας, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις και τις παραδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹⁹⁰ Πρόγραμμα δράσης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους (2010 – 2014), *οπ.π.* (υποσημείωση 173).

¹⁹¹ Frontex, *Ασυνόδευτα παιδιά στη διαδικασία μετανάστευσης*, Δεκέμβριος 2010, βλέπετε: http://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Unaccompanied_Minors_in_Migration_Process.pdf [ενημέρωση: 30 Ιουλίου 2012].

¹⁹² Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, *Πρόγραμμα Εργασίας 2012*, Σεπτέμβριος 2011, βλέπετε: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/asylum/docs/easo/EASO_2011_00110000_EN_TRA.pdf [ενημέρωση: 11 Ιουλίου 2012].

¹⁹³ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, *Ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο στα κράτη μέλη της ΕΕ*, Δεκέμβριος 2010. Βλέπετε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e539f1c2.html> [ενημέρωση: 30 Ιουλίου 2012].

Παράρτημα 1 - ΣΥΝΟΨΗ

Περίληψη των κύριων συμπερασμάτων της έρευνας

Την ώρα που τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν δεσμευτεί να δημιουργήσουν ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, η προσαρμογή των διαδικασιών και πρακτικών για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο, παραμένει σημαντικό ζήτημα. Στην πραγματικότητα, αυτή η ιδιαίτερα ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα χρειάζεται προδιαγραφές ειδικά προσαρμοσμένες στις ανάγκες της. Η επιτροπεία, η υποστήριξη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και οι συνθήκες της συνέντευξης είναι ζητήματα πρωταρχικής σημασίας για την αποτελεσματική προστασία αυτών των παιδιών.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα μελέτη στοχεύει να αναλύσει τη νομοθεσία και τις πρακτικές που εφαρμόζονται στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ προκειμένου να εντοπιστούν οι καλές πρακτικές, οι ελλείψεις και οι τρόποι βελτίωσης της εφαρμογής του δικαιώματος ασύλου για ασυνόδευτα παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1. Γενική επισκόπηση της διαδικασίας ασύλου για τα ασυνόδευτα παιδιά

Έχει παρατηρηθεί ότι στα σύνορα, πολλές χώρες πραγματοποιούν **επιστροφές** χωρίς να προβούν σε συνολική εκτίμηση της κατάστασης του παιδιού όσον αφορά το άσυλο, σε αντίθεση με την αρχή της μη επαναπροώθησης.



Στην **Αυστρία**, κατά τη διαδικασία ελέγχου των συνόρων στο αεροδρόμιο της Βιέννης, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει τη δυνατότητα να ασκήσει βέτο στις απορριφθείσες αιτήσεις ασύλου ασυνόδευτων παιδιών και να τους επιτρέψει την είσοδο στη χώρα.

Μερικές όψεις της διαδικασίας ασύλου ενδέχεται να αποτρέψουν τους ανηλίκους από το να ζητήσουν άσυλο. Υπάρχουν χώρες, όπου οι **άτυπες πρακτικές των αρχών** (δυσκολίες στην απόσυρση της αίτησης ασύλου...) μπορεί να αποτρέψουν τους ανηλίκους από το να υποβάλουν το αίτημά τους. Η έλλειψη αξιοπιστίας και η διάρκεια της **εξέτασης για τον προσδιορισμό της ηλικίας** είναι επιπρόσθετοι παράγοντες που δεν επιτρέπουν σε ορισμένους να θεωρηθούν «ασυνόδευτοι ανήλικοι», και ως εκ τούτου, να ωφεληθούν από τις συγκεκριμένες διαδικασίες. Σε όλα σχεδόν **τα κράτη μέλη της ΕΕ** υπάρχει έντονη ανησυχία, καθώς η μέθοδος της ιατρικής εξέτασης είναι η πλέον διαδεδομένη τακτική, παρά την αναποτελεσματικότητά της.

Σε όλα σχεδόν **τα κράτη μέλη της ΕΕ**, η αστυνομία υποχρεούται από το νόμο να ενημερώνει όλους τους μετανάστες για το δικαίωμά τους να ζητήσουν άσυλο, κυρίως όταν τους συλλαμβάνει. Σε γενικές γραμμές, η πληροφόρηση αυτή είναι η ίδια, ανεξαρτήτως ηλικίας. Χωρίς ειδικές προβλέψεις για τους ανηλίκους, πολλά παιδιά δεν κατανοούν την επίσημη αυτή ειδοποίηση.



Στη **Σουηδία**, η Επιτροπή Μετανάστευσης προσφέρει στα παιδιά ένα ειδικό έντυπο με διάφορες γενικές πληροφορίες σχετικά με την υποβολή αίτησης ασύλου. Επιπλέον, ο Σουηδικός Ερυθρός Σταυρός οργανώνει «ομάδες πληροφόρησης για το άσυλο» σε κέντρα νέων, όπου φιλοξενούνται ασυνόδευτοι ανήλικοι. Αυτή η δραστηριότητα είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και οι νέοι θέτουν πολλές ερωτήσεις σχετικά με τη διαδικασία.

ΣΥΣΤΑΣΗ 1 -

Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου

- Τα παιδιά πρέπει να έχουν πάντα πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, ανεξαρτήτως ηλικίας.
- Οι δημόσιες αρχές πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, έτσι ώστε τα ασυνόδευτα παιδιά να ενημερώνονται πάντα για το δικαίωμά τους να ζητήσουν άσυλο και τις λεπτομέρειες αυτής της διαδικασίας, με τρόπο φιλικό προς αυτά και προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.

2. Στατιστικές και προφίλ

Σε μερικές χώρες, οι στατιστικές είναι ασαφείς ή ελλιπείς. Συνολικά, υπολογίζουμε 10.295 αιτήσεις ασύλου για ασυνόδευτους ανηλίκους στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2010. Η **Σουηδία** (2.393), η **Γερμανία** (1.948) και το **Ηνωμένο Βασίλειο** (1.595) είναι οι χώρες με το μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων. Εκτός από την **Τσεχία**, δεν υπάρχουν στοιχεία για περιπτώσεις έφεσης ασυνόδευτων παιδιών.

Το Αφγανιστάν ήταν η πρώτη χώρα καταγωγής το 2010, σε 13 από τις 21 χώρες, όπου υπάρχει κατανομή ανά εθνικότητα. Σε κάθε σχεδόν περίπτωση, τα παιδιά αιτούντα άσυλο ήταν άνω των 15 ετών. Στις χώρες με διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, το 82% - κατά μέσο όρο - των ανηλίκων αιτούντων άσυλο ήταν άρρενες το 2010.

Οι περισσότερες χώρες δεν διαθέτουν αναλυτικά στοιχεία έτσι ώστε να προκύπτει σαφής αριθμός αποφάσεων για αιτήσεις ασύλου ασυνόδευτων παιδιών. Σε περιπτώσεις που υπάρχουν τέτοια στοιχεία, το ποσοστό θετικών απαντήσεων κυμαίνεται από 8% (στην **Ιρλανδία**) έως 61% (στο **Ηνωμένο Βασίλειο**), αλλά τα πιθανά αποτελέσματα της διαδικασίας δεν είναι τα ίδια σε όλες τις χώρες (μπορεί να εκδοθεί μία «θετική» απόφαση, αλλά με καθεστώς λιγότερο προνομιακό από αυτό του πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας).

ΣΥΣΤΑΣΗ 2 – Στατιστικές

- Κάθε κράτος πρέπει να συλλέγει και να διαθέτει στοιχεία για τις αιτήσεις ασύλου και τις αποφάσεις που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά, με κατανομή ανά φύλο, εθνικότητα και ηλικία, προκειμένου να υπάρχει πληρέστερη ενημέρωση και να σχεδιαστούν οι κατάλληλες πολιτικές.

3. Επιτροπεία

Τα ευρωπαϊκά κράτη εφαρμόζουν διαφορετικά μοντέλα επιτροπείας. Αρκετές χώρες της ΕΕ έχουν εφαρμόσει σύστημα επιτροπείας ειδικά σχεδιασμένο για ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο (**Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία και Σουηδία**).

Σε άλλες χώρες, τα ασυνόδευτα παιδιά εκπροσωπούνται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας από νομικούς εκπροσώπους που δεν έχουν διοριστεί ειδικά για αυτή τη διαδικασία (**Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λεττονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ολλανδία, Σλοβακία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο**).

Οι προϋποθέσεις διορισμού επιτρόπου ποικίλουν από τη μία χώρα στην άλλη. Στην **Αυστρία**, τη **Βουλγαρία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γαλλία**, τη **Γερμανία**, την **Ελλάδα**, την **Ουγγαρία**, την **Ιρλανδία**, την **Ιταλία**, τη **Λεττονία**, τη **Λιθουανία**, τη **Ρουμανία**, τη **Σλοβακία**, την **Ισπανία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, δεν υπάρχουν επίσημες προϋποθέσεις για την κατάρτιση ή την επιμόρφωση των επιτρόπων στον τομέα του δικαίου ασύλου. Συγκεκριμένη εμπειρογνωμοσύνη απαιτείται σε λίγες χώρες, όπως η **Κύπρος**, η **Δανία**, η **Εσθονία** και η **Ολλανδία**.



Για να γίνει κάποιος επίτροπος στην **Ολλανδία**, χρειάζεται πτυχίο κοινωνικής εργασίας. Το NI-DOS διοργανώνει ομάδες εργασίας και μαθήματα για την υποστήριξη των επιτρόπων. Όταν προσλαμβάνονται στην υπηρεσία, παρακολουθούν ένα τετραήμερο εισαγωγικό σεμινάριο. Οι επιτροπικοί στο αεροδρόμιο Schiphol του Αμστερνταμ ενημερώνονται για τις διάφορες χώρες καταγωγής μέσω συνεδρίων και πολιτιστικών διαμεσολαβητών.

Το ζήτημα της επιτροπείας αντιμετωπίζεται ποικιλοτρόπως στην ΕΕ. Μερικές χώρες αντιλαμβάνονται το ρόλο του επιτρόπου, ως κάποιου που φροντίζει όλες τις πτυχές της ζωής του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας ασύλου. Η επιλογή αυτή φαίνεται καλή, εάν ο επίτροπος έχει επαρκή κατάρτιση στο δίκαιο ασύλου. Η πρακτική διορισμού ειδικού επιτρόπου που αφοσιώνεται στη διαδικασία ασύλου, φαίνεται εξίσου ενδιαφέρουσα, αλλά προϋποθέτει καλή σχέση μεταξύ ειδικού και γενικού επιτρόπου. Επίσης, συνεπάγεται ότι ο ρόλος του ειδικού επιτρόπου που έχει επιμορφωθεί σε ζητήματα ασύλου, επεκτείνεται σε όλες τις παραμέτρους της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας στη συμπλήρωση της αίτησης και της προετοιμασίας για τη συνέντευξη.

ΣΥΣΤΑΣΗ 3 – Επιτροπεία

- Πρέπει να διορίζεται επίτροπος για όλα τα ασυνόδευτα παιδιά καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου.
- Ο επίτροπος πρέπει να κατέχει ειδικές γνώσεις στον τομέα δικαίου και διαδικασιών ασύλου, ενώ απαιτείται εμπειρία στον τομέα δικαιωμάτων και προστασίας του παιδιού. Επιπλέον, πρέπει να ενεργεί ανεξάρτητα από τις δημόσιες αρχές.
- Χρειάζεται η εφαρμογή ενός συστήματος εποπτείας για την αξιολόγηση του έργου των επιτρόπων. Σύμφωνα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού, πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εισακούεται στο διορισμό και το έργο του επιτρόπου.

4. Κανονισμός Δουβλίνο II

Σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003, γνωστό ως «Δουβλίνο II», «εάν ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται νομίμως ένα μέλος της οικογένειάς του, εφόσον αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανήλικου. Εάν δεν υπάρχει μέλος της οικογένειάς, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος μέλος στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε την αίτηση ασύλου». Η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων επιτρέπεται μόνο σε παιδιά άνω των 14 ετών. Συνεπώς, οι ανήλικοι κάτω των 14 ετών δεν μπορούν να μεταφερθούν βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II, εκτός εάν κάποιο μέλος της οικογένειάς τους βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος.

Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες επιτρέπουν τη μεταφορά των ασυνόδευτων παιδιών βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II: **Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λεττονία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο**. Ωστόσο, οι περισσότερες από αυτές τις χώρες που επιτρέπουν τη μεταφορά βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II, **ανέστειλαν τις επιστροφές στην Ελλάδα**.

Μερικές χώρες επιτρέπουν τη μεταφορά, αλλά στην πράξη, σπάνια την υλοποιούν. Είναι η περίπτωση του **Λουξεμβούργου**, της **Ρουμανίας** και της **Σλοβακίας**, όπου ο νόμος επιτρέπει τις μεταφορές βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II, αλλά στην πράξη, δεν έχει πραγματοποιηθεί σχεδόν καμία μεταφορά.



Στην **Ιταλία**, τα ασυνόδευτα παιδιά δεν μεταφέρονται σε άλλη χώρα, εκτός εάν ο ανήλικος και κάποιο μέλος της οικογένειάς του εκφράσουν την επιθυμία τους για οικογενειακή επανένωση, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Η διαδικασία της μεταφοράς ποικίλει από μία χώρα σε άλλη. Σε μερικές χώρες, τα παιδιά κρατούνται εν αναμονή της απέλασής τους. Ενίοτε, τους γνωστοποιείται η επικείμενη μεταφορά τους λίγες μόνο μέρες πριν, ενώ παράλληλα ενημερώνονται για τη σχετική διαδικασία. Άλλες φορές, τους δίνονται ελάχιστες πληροφορίες. Σε ορισμένες χώρες, τα παιδιά είτε συνοδεύονται στη χώρα μεταφοράς είτε ταξιδεύουν μόνο τους. Σε άλλες πάλι χώρες, τα παιδιά συνοδεύονται πάντα στη χώρα μεταφοράς. Ένα σημαντικό ερώτημα είναι η παρακολούθηση των παιδιών αφού επιστραφούν, κάτι που δεν φαίνεται να συμβαίνει.

ΣΥΣΤΑΣΗ 4 – Δουβλίνο II

- Ο Κανονισμός Δουβλίνο II δεν πρέπει να εφαρμόζεται σε ασυνόδευτους ανηλίκους, εκτός εάν πρόκειται για οικογενειακή επανένωση και πάντα προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Σε αυτήν την περίπτωση, οι ανήλικοι πρέπει να ενημερώνονται επαρκώς και να συνοδεύονται κατά τη μεταφορά τους.

5. Υποστήριξη και στέγαση κατά τη διαδικασία

Τα ασυνόδευτα παιδιά που έχουν υποβάλει αίτηση χορήγησης άσυλου, αναγκάζονται να περιμένουν πολλές βδομάδες ή και μήνες πριν την κύρια συνέντευξη και την τελική απόφαση. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, χρειάζονται βασικές υποδομές στέγασης, αλλά και ειδική στήριξη, ως παιδιά αιτούντα άσυλο, που πρέπει να καλύπτει ιατρικές, ψυχολογικές και νομικές παραμέτρους.

ΣΤΕΓΑΣΗ

Η επιλογή **ανάδοξης οικογένειας** για ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο συναντάται σε ορισμένες χώρες, αν και δεν είναι ευρέως διαδεδομένη. Σε μερικές χώρες, εξαρτάται από την ηλικία του ανηλίκου. Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορούν να φιλοξενηθούν σε **κέντρα υποδοχής ανηλίκων**, μαζί με τους πολίτες της χώρας, ή σε κέντρα ειδικά σχεδιασμένα για ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους. Ενίοτε, το καθεστώς αιτούντος άσυλο προηγείται έναντι του καθεστώτος ανηλίκου στην επιλογή στέγασης. Συνεπώς, ενδέχεται να τοποθετηθούν σε **κέντρα υποδοχής αιτούντων άσυλο με ενηλίκους**, όπως επιτρέπει η κοινοτική νομοθεσία για παιδιά άνω των 16 ετών. Εκεί παρέχεται νομική υποστήριξη, αλλά δεν καλύπτονται πάντα οι ειδικές τους ανάγκες ως παιδιά. Τέλος, τα παιδιά μπορούν να φιλοξενηθούν σε **ειδικά κέντρα για ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο**.



Στη **Γαλλία**, υπάρχει ένα τέτοιο κέντρο, σε εθνικό επίπεδο, που εκτός από νομική και εκπαιδευτική υποστήριξη, προσφέρει και συνεχή παρακολούθηση. Αυτό το κέντρο υποδοχής ανηλίκων αιτούντων άσυλο λέγεται CAO-MIDA και βρίσκεται κοντά στο Παρίσι. Απασχολεί ένα ψυχολόγο και ένα νομικό, οι οποίοι βοηθούν τα παιδιά στην αίτηση ασύλου. Διαθέτει μόνο 33 θέσεις, οπότε μεγάλος αριθμός ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο δεν καταφέρνουν να φιλοξενηθούν εκεί.⁶³

ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ορισμένες χώρες προβλέπουν ή/και παρέχουν **δωρεάν νομική συνδρομή** (συνήθως μέσω δικηγόρου). Σε άλλες χώρες, όπως η **Δανία**, η **Γαλλία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Ιταλία**, η **Λεττονία**, η **Μάλτα**, η **Πορτογαλία** και η **Σλοβακία**, **δωρεάν νομική συνδρομή παρέχεται μόνο για την άσκηση έφεσης ή υπό συγκεκριμένες συνθήκες**. Σε χώρες, όπου το κράτος δεν παρέχει δωρεάν νομική συνδρομή, το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν οι **ΜΚΟ ή νομικοί στα κέντρα φιλοξενίας**. Ενίοτε, αυτό συμβαίνει και συμπληρωματικά της κρατικής βοήθειας.



Στο **Βέλγιο**, ο γαλλόφωνος Δικηγορικός Σύλλογος Βρυξελλών διαθέτει γραφείο νομικής υποστήριξης με ομάδα δικηγόρων εξειδικευμένων σε ζητήματα ασυνόδευτων ανηλίκων. Η ομάδα αυτή αποτελείται από 15 δικηγόρους που συνεχώς καταρτίζονται και ανταλλάσσουν συμβουλές για όλες τις διαδικασίες που αφορούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους.

Μερικές φορές, τα παιδιά δικαιούνται **δωρεάν διερμηνεία για την προετοιμασία της αίτησής τους**. Στην πράξη, όταν δεν προβλέπεται διερμηνεία για να βοηθήσει τους ανηλίκους στην υποβολή της αίτησης, **το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν οι ΜΚΟ ή εθελοντές**.



Στη **Λεττονία** και την **Ουγγαρία**, εάν ο ανήλικος θελήσει να προσθέσει πληροφορίες, μπορεί να καταθέσει σχετικό έγγραφο στη μητρική του γλώσσα και οι αρχές είναι υποχρεωμένες να το μεταφράσουν.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Σε ορισμένες χώρες, τα ασυνόδευτα παιδιά λαμβάνουν την ίδια κρατική ιατρική φροντίδα και ψυχολογική υποστήριξη με τα παιδιά πολίτες της χώρας. Σε άλλες χώρες, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο έχουν πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όπως όλοι οι αιτούντες άσυλο. Τέλος, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να έχουν

πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ως παιδιά ΚΑΙ ως αιτούντες άσυλο (διπλό καθεστώς). Επιπλέον, τις περισσότερες φορές, τα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο επωφελούνται από τη βοήθεια των ΜΚΟ. Όσον αφορά τη ψυχολογική υποστήριξη, αυτή δεν παρέχεται σε όλες τις χώρες.



Στη **Φινλανδία**, η Υπηρεσία Μετανάστευσης βελτίωσε τη διαδικασία ασύλου για ασυνόδευτους ανηλίκους μέσω προγράμματος που διαχειρίζεται η ΜΚΟ *Yhteiset Lapsetme* (Όλα Παιδιά μας). Η ιδέα του προγράμματος έγκειται στην ανάπτυξη μεθόδων για την εκτίμηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού στη φινλανδική διαδικασία ασύλου, αλλά και στη βελτίωση της αξιολόγησης της ψυχολογικής κατάστασης και της ευημερίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου.

ΚΡΑΤΗΣΗ

Μία πρώτη λίστα χωρών που απαγορεύουν την κράτηση όλων των ασυνόδευτων παιδιών στην επικράτειά τους αποτελείται από: το **Βέλγιο**, την **Κύπρο**, τη **Δανία**, τη **Γαλλία**, την **Ουγγαρία**, την **Ιρλανδία**, την **Ιταλία**, τη **Λιθουανία**, την **Πορτογαλία**, τη **Ρουμανία**, τη **Σλοβακία**, την **Ισπανία**, τη **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**. Μία δεύτερη λίστα χωρών που απαγορεύουν την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο αποτελείται από τη **Βουλγαρία** και την **Πολωνία**. Στην **Αυστρία**, την **Τσεχία**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γερμανία**, την **Ελλάδα**, τη **Λεττονία**, τη **Μάλτα**, την **Ολλανδία** και τη **Σλοβενία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να τεθούν υπό κράτηση, είτε είναι αιτούντες άσυλο είτε όχι.



Στην **Πορτογαλία**, οι ανήλικοι δεν κρατούνται για παράτυπη είσοδο ή διαμονή στη χώρα. Στο πλαίσιο αυτό, ο νόμος προβλέπει ένα ειδικό καθεστώς που επιτρέπει τη νομιμοποίηση αυτών των ανηλίκων στη χώρα.

Σε μερικές χώρες όπου επιτρέπεται η κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων, οι συνθήκες κράτησης είναι εξαιρετικά δυσμενείς. Ωστόσο, όταν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι τελούν υπό κράτηση, συνήθως διαβιώνουν χωριστά από τους ενήλικους.

Συνεπώς, η κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο δεν έχει απαγορευτεί στο σύνολο των 27 κρατών μελών της ΕΕ. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει επισημάνει την ιδιαίτερα ευάλωτη θέση αυτών των παιδιών όταν τελούν υπό κράτηση. Ελπίζουμε ότι οι θετικές αυτές εξελίξεις θα συμβάλουν στο τέλος τέτοιων πρακτικών μέσα στα επόμενα χρόνια.

ΣΥΣΤΑΣΗ 5 – Υποστήριξη και στέγαση

- Στους ασυνόδευτους ανηλίκους πρέπει να παρέχεται δωρεάν νομική συνδρομή σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ασύλου.
- Στους ασυνόδευτους ανηλίκους πρέπει να παρέχεται η απαραίτητη προστασία και βασική ιατρική/ψυχολογική φροντίδα, ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος.
- Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο πρέπει να τοποθετούνται σε κέντρα φιλοξενίας ανηλίκων. Το προσωπικό αυτών των κέντρων πρέπει να είναι επαρκώς καταρτισμένο για να καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες των ανηλίκων ως αιτούντες άσυλο αλλά και ως παιδιά.
- Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν πρέπει ποτέ να τελούν υπό κράτηση, είτε πρόκειται για αιτούντες άσυλο είτε όχι.

6. Κύρια συνέντευξη

Η κύρια συνέντευξη συνήθως αποτελεί το πιο σημαντικό στάδιο της διαδικασίας ασύλου. Είναι μία κρίσιμη στιγμή, όπου ο αιτών καλείται να εξηγήσει την κατάστασή του με κάθε λεπτομέρεια. Για τους υπαλλήλους της υπηρεσίας ασύλου, η συνέντευξη είναι ένας καλός τρόπος να ελέγξουν την αξιοπιστία της ιστορίας του αιτούντος υποβάλλοντας συγκεκριμένες ερωτήσεις για στοιχεία που περιέχονται στη γραπτή αίτηση.

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΣΥΛΟΥ

Οι υπάλληλοι υπηρεσιών ασύλου συνήθως καταρτίζονται σε διαφορετικά θέματα που αφορούν το άσυλο, όπως το περιεχόμενο των κριτηρίων επιλεξιμότητας, το νομικό πλαίσιο και το προφίλ των διαφόρων χωρών ή τη διαπολιτισμική επικοινωνία κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Ωστόσο, η εξέταση αίτησης ασυνόδευτου ανηλίκου επιβάλλει κατάρτιση σε συγκεκριμένα ζητήματα που σχετίζονται με την ευάλωτη αυτή πληθυσμιακή ομάδα. Παρά τους πολυάριθμους κανόνες και συστάσεις, η κατάρτιση και η επιμόρφωση των υπαλλήλων υπηρεσιών ασύλου που ασχολούνται με ασυνόδευτους ανηλίκους, δεν αποτελεί γενικό κανόνα στο σύνολο των 27 κρατών μελών της ΕΕ.



Στην **Ιρλανδία**, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διεξάγει επιμορφωτικά σεμινάρια για τις βασικές αρχές της συνέντευξης ανηλίκων, όπου καλύπτεται όλη η διαδικασία αξιολόγησης χορήγησης προστασίας (εκτίμηση αξιοπιστίας, βάρος απόδειξης, ειδικές μορφές δίωξης ανηλίκων...). Τα σεμινάρια αυτά περιλαμβάνουν περιπτώσιολογικές μελέτες και τη συμβολή ψυχολόγου ανηλίκων για τις τεχνικές συνέντευξης. Σύμφωνα με την υπηρεσία ασύλου, όλοι οι αρμόδιοι υπάλληλοι παρακολουθούν τα συγκεκριμένα σεμινάρια.

ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Τα ασυνόδευτα παιδιά δεν είναι σε θέση να εκφραστούν όπως οι ενήλικοι. Λόγω της ευάλωτης κατάστασής τους, χρειάζονται ειδικές συνθήκες για τη διεξαγωγή της συνέντευξης. Κάτι τέτοιο μπορεί να σημαίνει χωροταξικές ρυθμίσεις, όπως συγκεκριμένα δωμάτια, αλλά η πιο σημαντική προϋπόθεση είναι η εξασφάλιση συγκεκριμένων διαδικασιών και τεχνικών συνέντευξης που αρμόζουν στην ηλικία και την ωριμότητα των ανηλίκων. Η νομοθεσία και οι πρακτικές διαφέρουν από τη μία χώρα στην άλλη.



Στο **Βέλγιο**, ο υπάλληλος της υπηρεσίας ασύλου βεβαιώνεται στην αρχή της συνέντευξης ότι ο ανήλικος κατανοεί τον διερμηνέα. Η συνέντευξη των ασυνόδευτων ανηλίκων διεξάγεται σε ειδικούς χώρους. Η Επιτροπή για ζητήματα ασύλου υιοθέτησε μία συγκεκριμένη τεχνική που ονομάζεται «διαλογική μέθοδος επικοινωνίας». Η τεχνική αυτή έχει σχεδιαστεί για να προσαρμόζεται ειδικά στη μνήμη των ανηλίκων. Μία ακόμη ιδιαιτερότητα της τεχνικής της συνέντευξης είναι να δίνεται στον ανήλικο η δυνατότητα να μιλήσει ελεύθερα για τις εμπειρίες του σε κάποιο ζήτημα, πριν του θέσουν συγκεκριμένα ερωτήματα.

ΣΥΣΤΑΣΗ 6 – Κύρια συνέντευξη

- Δεν πρέπει να εκδίδονται αρνητικές αποφάσεις χωρίς να έχει προηγηθεί συνέντευξη, εκτός εάν ο αιτών δεν μπορεί να παραστεί εξαιτίας ανικανότητας που έχει αξιολογηθεί από ανεξάρτητη αρχή.
- Οι συνεντεύξεις πρέπει να διεξάγονται σε συνθήκες φιλικές προς τα παιδιά, από ειδικά εκπαιδευμένο και καταρτισμένο προσωπικό με επαρκείς γνώσεις για τη ψυχολογική, συναισθηματική, σωματική ανάπτυξη και συμπεριφορά των παιδιών. Επιπλέον, οι κοινοτικοί και εθνικοί φορείς πρέπει να παρέχουν πληροφόρηση στους υπαλλήλους των υπηρεσιών ασύλου για την κατάσταση των παιδιών στη χώρα καταγωγής τους.

7. Αποφάσεις και οι συνέπειές τους

Η ιδιαίτερη κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο προαπαιτεί μια διαδικασία επίδοσης αποφάσεων που συνυπολογίζει την ευάλωτη και μειονοτική θέση των αιτούντων.

ΠΤΥΧΕΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΕΙΔΙΚΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον τα ασυνόδευτα παιδιά χαίρουν ιδιαίτερης μεταχείρισης, είναι σημαντικό να

συγκρίνουμε το ποσοστό αναγνώρισης μεταξύ ενηλίκων και ασυνόδευτων ανηλίκων. Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία στο **Βέλγιο**, τη **Γαλλία**, την **Ουγγαρία**, τη **Λιθουανία**, την **Πορτογαλία**, τη **Σλοβενία** και την **Ιρλανδία** δηλώνουν ότι οι αιτήσεις των ανηλίκων εξετάζονται με μεγαλύτερη εύνοια. Το ποσοστό προστασίας των ανηλίκων είναι παρόμοιο με το αντίστοιχο των ενηλίκων στην **Ελλάδα**, τη **Λετονία**, τη **Μάλτα** και τη **Σλοβακία**.

Μερικές μορφές δίωξης αφορούν αποκλειστικά τα παιδιά και μπορούν να συνδυαστούν με τους νομικούς κανόνες που διέπουν τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες, όπως η **Βουλγαρία**, η **Κύπρος**, η **Ελλάδα**, και η **Πορτογαλία**, οι ειδικές μορφές δίωξης ανηλίκων δεν αναφέρονται στην εθνική νομοθεσία ή τις κατευθυντήριες οδηγίες, και στην πράξη, δεν υπάρχουν υποθέσεις παιδιών που τους χορηγήθηκε προστασία λόγω αυτών των μορφών δίωξης.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Σε αρκετές χώρες, η απόφαση ανακοινώνεται κυρίως στον επίτροπο. Σε άλλες χώρες, ανακοινώνεται και στο παιδί και στον επίτροπο. Τέλος, η απόφαση μπορεί να ανακοινωθεί σε διάφορα άτομα ανάλογα με την περίπτωση. Στις περισσότερες χώρες, δεν χρησιμοποιείται ειδική γλώσσα ή μέθοδο προσαρμοσμένες στις ανάγκες των παιδιών για την ανακοίνωση της απόφασης.



Στην **Τσεχία**, το παιδί και ο επίτροπός του ενημερώνονται για την ημερομηνία ανακοίνωσης της απόφασης ασύλου. Υπάλληλος του Υπουργείου Εσωτερικών μεταβαίνει στο κέντρο φιλοξενίας την προκαθορισμένη ημερομηνία για να ανακοινώσει την απόφαση. Ο επίτροπος πρέπει να είναι παρών για να συνοδεύσει το παιδί.

ΕΦΕΣΗ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Σε ορισμένες χώρες, όπως η **Αυστρία**, το **Βέλγιο**, η **Γαλλία**, η **Ουγγαρία** και η **Ιταλία**, ο επίτροπος πρέπει να ασκήσει την έφεση ή τουλάχιστον να δώσει την έγκρισή του. Σε πολλές άλλες χώρες, υπάρχει διαφορά μεταξύ πρώτου βαθμού και έφεσης, αλλά χωρίς ειδικές προδιαγραφές για παιδιά. Σε ορισμένες χώρες, το δικαίωμα άσκησης έφεσης φαίνεται να απειλείται.

Τα αποτελέσματα της διαδικασίας ασύλου ποικίλουν σημαντικά από τη μία χώρα στην άλλη. Σε ορισμένες χώρες, όπως το **Βέλγιο**, η **Βουλγαρία**, η **Τσεχία**, η **Γαλλία**, η **Ιρλανδία**, η **Πορτογαλία**, η **Ρουμανία**, η **Σλοβενία** και η **Ισπανία**, τα πιθανά αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας είναι απλά και σύμφωνα με το διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για το άσυλο: **απόρριψη**, **καθεστώς πρόσφυγα**, **επικουρική προστασία**.

Σε άλλες χώρες, όπως η **Αυστρία**, η **Κύπρος**, η **Δανία**, η **Φινλανδία**, η **Γερμανία**, η **Ελλάδα**, η **Ουγγαρία**, η **Ιταλία**, η **Μάλτα**, η **Ολλανδία**, η **Πολωνία**, η **Σλοβακία**, η **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, η διαδικασία ασύλου είναι ο κύριος, και σε πολλές περιπτώσεις, ο μόνος τρόπος για να αποκτήσει κάποιος το δικαίωμα παραμονής στη χώρα. Αυτό σημαίνει ότι η **διαδικασία αυτή μπορεί να οδηγήσει σε καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρική προστασία, αλλά και σε άλλο είδος άδειας παραμονής.**

Σε μερικές χώρες, όταν ανακοινωθεί η τελική απόφαση, ο ασυνόδευτος ανήλικος αιτών άσυλο που έχει λάβει απορριπτική απάντηση πρέπει να εγκαταλείψει τη χώρα και εκδίδεται εντολή απομάκρυνσης. Αυτό συμβαίνει στη **Βουλγαρία**, την **Κύπρο**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γερμανία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Ολλανδία**, την **Πολωνία**, τη **Σλοβενία**, την **Ισπανία** και τη **Σουηδία**. Σε άλλες χώρες, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν στη χώρα έως την ενηλικίωσή τους. Στο **Βέλγιο**, την **Τσεχία**, την **Ιταλία** και την **Πορτογαλία**, εκδίδεται άδεια παραμονής υπό ορισμένους όρους.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ

Το ζήτημα της οικογενειακής επανένωσης συνδυάζεται με το δικαίωμα κάθε παιδιού να ζει με τους γονείς του και το οποίο προβλέπεται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρθρο 22).

Ο ορισμός της οικογένειας στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης διαφέρει από τη μία χώρα στην άλλη. Στις περισσότερες χώρες (**Αυστρία**, **Βέλγιο**, **Κύπρος**, **Γαλλία**, **Ελλάδα**, **Ιρλανδία**, **Ιταλία**, **Λιθουανία**, **Σλοβακία**, **Ισπανία** και **Σουηδία**), ως οικογένεια του ανήλικου πρόσφυγα νοούνται μόνο **οι γονείς του ασυνόδευτου ανήλικου αιτούντα άσυλο**. Στην **Τσεχία**, τη **Φινλανδία**, την **Ουγγαρία**, τη **Λεττονία** και τη **Σλοβενία**, ο αυστηρός αυτός ορισμός περιλαμβάνει και **το νομικό εκπρόσωπο**. Σε άλλες χώρες, όπως η **Βουλγαρία**, η **Εσθονία** και η **Πορτογαλία**, θα μπορούσε να αναφέρεται είτε στους γονείς είτε στον επίτροπο, ή άλλο ενήλικο από την οικογένεια του ασυνόδευτου ανήλικου. Σε χώρες, όπως η **Δανία**, η **Γερμανία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Ολλανδία** και η **Πολωνία**, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες μπορούν να συνενωθούν με τους γονείς, **αλλά και τα αδέρφια τους**. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η οικογενειακή επανένωση για πρόσφυγες αφορά τα συντηρούμενα τέκνα και τον (την) σύζυγο του πρόσφυγα, όχι τους γονείς.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η οικογενειακή επανένωση, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να γνωρίζουν πού βρίσκεται η οικογένεια του παιδιού. Η αναζήτηση της οικογένειας προβλέπεται από διεθνή κείμενα. Στην **Αυστρία**, το **Βέλγιο**, τη **Βουλγαρία**, την **Κύπρο**, την **Τσεχία**, την **Ελλάδα**, την **Ιρλανδία**, τη **Λεττονία**, τη **Λιθουανία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Πολωνία**, την

Πορτογαλία, τη **Σλοβενία** και τη **Σουηδία**, η αναζήτηση της οικογένειας προβλέπεται, επίσης, από τις οικείες εθνικές νομοθεσίες. Υπεύθυνοι για την αναζήτηση της οικογένειας μπορεί να είναι διάφοροι οργανισμοί ή φορείς. Μερικές φορές, είναι οι **υπηρεσίες μετανάστευσης**, όπως στη **Δανία**, τη **Φινλανδία**, τη **Λιθουανία**, την **Πολωνία**, την **Πορτογαλία** και τη **Σουηδία**. Σε πολλές χώρες, την αναζήτηση της οικογένειας των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων αναλαμβάνει ο **Ερυθρός Σταυρός**, συχνά σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες. Πολλά ερωτήματα ανακύπτουν, κυρίως το **ζήτημα της εχεμύθειας που συνδέεται με το καθεστώς αιτούντα άσυλο ή πρόσφυγα**.

Σε ορισμένες χώρες, η διαδικασία οικογενειακής επανένωσης ισχύει μόνο για πρόσφυγες, όχι για δικαιούχους επικουρικής προστασίας. Σε άλλες χώρες, η **διαδικασία μπορεί να είναι δύσκολη ή χρονοβόρα**.

ΣΥΣΤΑΣΗ 7 – Αποφάσεις και οι συνέπειές τους

- Λαμβάνοντας υπόψη την ευάλωτη θέση και τις ειδικές ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλίκων, οι αποφάσεις για το άσυλο πρέπει να λαμβάνονται άμεσα και δίκαια.
- Στις αποφάσεις που αφορούν ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να εφαρμόζεται ελεύθερα η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας. Πρέπει, επίσης, να λαμβάνονται υπόψη ειδικές μορφές δίωξης που αφορούν τα παιδιά.
- Δεν πρέπει ποτέ να αποθαρρύνονται οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να ασκήσουν έφεση κατά αρνητικής απόφασης.
- Πρέπει να χορηγείται άδεια παραμονής στην οικογένεια των ασυνόδευτων παιδιών με καθεστώς διεθνούς προστασίας. Η αρχή της οικογενειακής επανένωσης πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλες τις οικογένειες ανηλίκων με καθεστώς διεθνούς προστασίας, μέσω απλής και ταχείας διαδικασίας.

8. Συγκεκριμένες όψεις του ασύλου στα σύνορα

Η αρχή της «μη επαναπροώθησης» απαγορεύει την επιστροφή των προσφύγων και απαιτεί από τα κράτη να εξετάζουν τις αιτήσεις ασύλου πριν προβούν σε οποιαδήποτε απέλαση. Αυτό σημαίνει ότι στα σύνορα, τα κράτη πρέπει να εξασφαλίζουν στους ενδιαφερόμενους την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.

Στην **Αυστρία**, τη **Βουλγαρία**, τη **Δανία**, την **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, την **Ιταλία**, τη **Λεττονία**, τη **Λιθουανία**, την **Πολωνία**, την **Πορτογαλία**, τη **Σλοβενία**, τη **Σουηδία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο**, **δεν διορίζεται απευθείας επίτροπος για τα ασυνόδευτα παιδιά που εντοπίζονται στα σύνορα**. Στην **Τσεχία**, τη **Γαλλία**, τη **Γερμανία**, την **Ουγγαρία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Ολλανδία** και τη

Σλοβακία, διορίζεται επιτρόπος για τους ανηλίκους που φτάνουν στα σύνορα.

Καθώς οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο έχουν συγκεκριμένες ανάγκες, **οι υπάλληλοι των υπηρεσιών μετανάστευσης πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι ως προς ζητήματα που αφορούν τα δικαιώματα των παιδιών και το δικαίωμά τους για άσυλο**. Πολλές χώρες αναγνωρίζουν ότι οι αρμόδιοι υπάλληλοι πρέπει να εκπαιδεύονται καταλλήλως, αλλά σημειώνουν ότι στην πράξη, συχνά δεν υπάρχει σεβασμός των δικαιωμάτων των παιδιών. Στις περισσότερες χώρες, οι ανήλικοι αιτούντες άσυλο περνούν από συνέντευξη στα σύνορα για την εξακρίβωση των ουσιαστικών ισχυρισμών του αιτήματος ασύλου. Οι ερωτήσεις προς τους ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο αφορούν τους λόγους για **τους οποίους εγκατέλειψαν τη χώρα τους και ζητούν άσυλο**. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια, κατά την εξέταση της αίτησής τους.

Στην **Αυστρία**, την **Τσεχία**, τη **Φινλανδία**, τη **Γαλλία**, τη **Γερμανία**, την **Ελλάδα**, τη **Λεττονία** και τη **Μάλτα**, επιτρέπεται η κράτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων στα σύνορα. Σε άλλες χώρες, όπως η **Δανία**, η **Εσθονία**, η **Ουγγαρία**, η **Λεττονία** ή το **Ηνωμένο Βασίλειο**, η κράτηση επιτρέπεται και εφαρμόζεται αλλά μόνο για λίγες ώρες και υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Σε μερικές χώρες, όπως η **Τσεχία** και η **Πορτογαλία**, η κράτηση επιτρέπεται, αλλά σπάνια εφαρμόζεται. Στο **Βέλγιο**, την **Κύπρο**, την **Ιρλανδία**, τη **Λιθουανία**, τη **Ρουμανία** και τη **Σλοβακία**, η κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων στα σύνορα απαγορεύεται.



Στην **Ιρλανδία**, όταν οι μεταναστευτικές υπηρεσίες εντοπίζουν ασυνόδευτους ανηλίκους, τους παραπέμπουν στην Κεντρική Υπηρεσία Υγείας (HSE), δηλαδή μεταφέρονται αμέσως στο μοναδικό φορέα που αναλαμβάνει τη φροντίδα και εκπροσώπησή τους.

ΣΥΣΤΑΣΗ 8 – Άσυλο στα σύνορα

- Στα ασυνόδευτα παιδιά που φτάνουν στα σύνορα, πρέπει να επιτρέπεται η είσοδος στην επικράτεια για να έχουν πρόσβαση σε διαμονή και φροντίδα, όπως συμβαίνει με τα υπόλοιπα ασυνόδευτα παιδιά αιτούντα άσυλο. Δεν πρέπει να κρατούνται ποτέ στα σύνορα.

Επίλογος

Η ανάλυση διαφόρων ζητημάτων που αφορούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους αιτούντες άσυλο, φέρνει στο προσκήνιο πολλές ανησυχίες. Ένα από τα κυριότερα συμπεράσματα της παρούσας έκθεσης αφορά την ανομοιογένεια στη νομοθεσία και τις πρακτικές των κρατών μελών της ΕΕ, παρά την πρόθεση εναρμόνισης της εφαρμογής του δικαιώματος ασύλου στο σύνολο των ευρωπαϊκών κρατών. Σε γενικές γραμμές, σε σχέση με τις απαιτήσεις των ευρωπαϊκών και διεθνών κανόνων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου (κυρίως, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού), στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες της ηλικιακής αυτής κατηγορίας αιτούντων άσυλο κατά την εφαρμογή του θεμελιωδούς δικαιώματος ασύλου. Τα στατιστικά δεδομένα είναι συχνά ελλιπή, το εύρος και το περιεχόμενο της νομικής εκπροσώπησης ποικίλει σημαντικά από τη μία χώρα στην άλλη, ο κανονισμός Δουβλίνο II δεν εφαρμόζεται πάντα προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, η υποστήριξη και στέγαση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας είναι συνήθως ανεπαρκείς (μερικές χώρες, μάλιστα, επιτρέπουν την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο), ενώ η εξέταση της αίτησης και η διαδικασία της απόφασης δεν ακολουθούν παρά ελάχιστες προδιαγραφές ειδικά σχεδιασμένες για τους ανηλίκους.

Συνεπώς, η συνολική εικόνα δεν είναι θετική. Σύμφωνα, όμως, με την παρούσα μελέτη, υπάρχουν διάφοροι πιθανοί τρόποι βελτίωσης. Παρατηρήσαμε καλές πρακτικές σε κάθε ζήτημα που άπτεται του δικαιώματος ασύλου των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η σύγκριση των θετικών αυτών παραδειγμάτων θα μπορούσε να οδηγήσει τους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς και τα ευρωπαϊκά όργανα στη βελτίωση της κατάστασης αυτών των νέων ατόμων που έχουν υποφέρει και χρειάζονται τώρα σεβασμό των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων για να κτίσουν τη ζωή τους στην Ευρώπη. Μολονότι εκπροσωπούν ένα μόλις μικρό ποσοστό των αιτούντων άσυλο, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που φτάνουν στην Ευρώπη για να αποφύγουν διώξεις στη χώρα καταγωγής τους, είναι το μέλλον αυτής της ηπείρου που οφείλει να τους διασφαλίσει υψηλά πρότυπα προστασίας, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις και τις παραδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράρτημα 2 – Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Κανόνες

Ηνωμένα Έθνη

Συμβάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

- Σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων που υιοθετήθηκε στις 28 Ιουλίου 1951 από τη Διάσκεψη πληρεξουσίων των Ηνωμένων Εθνών για το καθεστώς των προσφύγων και απάτριδων, η οποία συνεκλήθη στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης ψήφισμα 429 (ν) της 14ης Δεκεμβρίου 1950.
<http://www2.ohchr.org/english/law/refugees.htm>
- Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία εγκρίθηκε με το ψήφισμα 44/25 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ της 20ης Νοεμβρίου 1989 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, σύμφωνα με το άρθρο 49.
<http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>

Κατευθυντήριες οδηγίες και σχόλια

- Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Κατευθυντήριες οδηγίες για Συνέντευξη Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Προετοιμασία του Κοινωνικού τους Ιστορικού, Οκτώβριος 1985
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/47fdfae5d.html>
- Υ.Α., Κατευθυντήριες οδηγίες για την Προστασία και Φροντίδα των ανηλίκων, Γενεύη 1994
<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3ae6b3470.pdf>
- Υ.Α., εγχειρίδιο «Συνέντευξη με τους Αιτούντες για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα» (RLD4)
<http://www.unhcr.org/publ/PUBL/3ae6bd670.pdf>
- Υ.Α., Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες στην Αντιμετώπιση των Ασυνόδευτων Παιδιών που Ζητούν Άσυλο, Φεβρουάριος 1997
<http://www.unhcr.org/3d4f91cf4.pdf>
- Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό Σχόλιο Νο. 6 CRC/GC/2005/6 (2005): Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και Χωρισμένων από τους Γονείς τους Παιδιών εκτός της Χώρας Καταγωγής τους
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf>
- Υ.Α., Πόρισμα για τα Παιδιά σε Κίνδυνο, 5 Οκτωβρίου 2007, Νο. 107 (LVIII) – 2007
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/471897232.html>
- Υ.Α., Κατευθυντήριες Οδηγίες για τον Καθορισμό του Βέλτιστου Συμφέροντος των Παιδιών, Μάιος 2008
<http://www.unhcr.org/4566b16b2.html>

- Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Μελέτη των εκθέσεων των συμβαλλόμενων κρατών κατά το άρθρο 44 της Σύμβασης: Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού: συμπερασματικές παρατηρήσεις: Ηνωμένο Βασίλειο Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, 20 Οκτωβρίου 2008, CRC/C/GBR/CO/4
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4906d1d72.html>
- Υ.Α., Οδηγίες για το Χειρισμό των Αιτημάτων Ασύλου στις Περιπτώσεις Ακρωτηριασμού των Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων, Μάιος 2009
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a0c28492.html>
- Υ.Α., Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ευρωπαίους Συνοριοφύλακες, 1η Απριλίου 2011
<http://www.unhcr.org/4d948c736.html>
- Υ.Α., Παγκόσμιες Τάσεις 2010, Ιούνιος 2011
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e01b00e2.html>

Ευρωπαϊκή Ένωση

- Ψήφισμα του Συμβουλίου 97/C 221/03, της 26ης Ιουνίου 1997, σχετικά με τους ασυνόδευτους ανηλίκους υπηκόους τρίτων χωρών
[http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31997Y0719\(02\)&model=guichett](http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31997Y0719(02)&model=guichett)
- Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2000/C 364/01)
http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R2725:EN:HTML>
- Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0009:EN:HTML>
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που έχει υποβληθεί σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:050:0001:0010:EN:PDF>

- ▶ Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0086:EN:NOT>
- ▶ Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0083:EN:HTML>
- ▶ Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:0034:EN:PDF>
- ▶ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και τις διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:EN:PDF>
- ▶ Πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους ασυνόδευτους ανηλίκους (2010 – 2014) SEC(2010)534
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:EN:PDF>
- ▶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 439/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 2010, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:132:0011:0028:EN:PDF>
- ▶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, 3018η Σύνοδος του Συμβουλίου «Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις», Λουξεμβούργο, 3 Ιουνίου 2010
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/114833.pdf

- ▶ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:337:0009:0026:EN:PDF>

Συμβούλιο της Ευρώπης

- ▶ Σύσταση 1703 (2005), για την Προστασία και Πρόνοια για τα Χωρισμένα από τους Γονείς τους Παιδιά Αιτούντα Άσυλο, της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης
<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/errec1703.htm>
- ▶ Ψήφισμα 1810 (2011), για τα Ασυνόδευτα παιδιά στην Ευρώπη: ζητήματα άφιξης, παραμονής και επιστροφής, της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης
<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/ERES1810.htm>
- ▶ Σύσταση 1969 (2011), για τα Ασυνόδευτα παιδιά στην Ευρώπη: ζητήματα άφιξης, παραμονής και επιστροφής, της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης
<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/EREC1969.htm>
- ▶ Σύσταση 1985 (2011), για τους Μετανάστες παιδιά σε παράτυπη κατάσταση: πραγματικός λόγος ανησυχίας, της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης
<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/EREC1985.htm>

Παράρτημα 3 – Γενική Βιβλιογραφία

CENTER FOR THE STUDY OF DEMOCRACY, *Integrating refugee and asylum-seeking children in the educational systems of the EU member states*, March 2012
http://www.csd.bg/fileadmin/user_upload/INTEGRACE_handbook.pdf

DEFENCE FOR CHILDREN, *Core standards for guardians of separated children in Europe*, 2011
<http://www.defenceforchildren.nl/images/69/1632.pdf>

ECRE, SAVE THE CHILDREN, *Comparative study in the field of return of minors*, December 2011
http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/immigration/docs/studies/Return_of_children-final.pdf

ENGI, *Care for unaccompanied minors – minimum standards, risks factors and recommendations for practioners*, October 2011

EUROPEAN AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, *Separated, asylum-seeking children in European Union Member States*, 7 December 2011
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e539f1c2.html>

EUROPEAN AGENCY FOR THE MANAGEMENT OF OPERATIONAL COOPERATION AT THE EXTERNAL BORDERS OF THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION (FRONTEx), *Unaccompanied Minors in the Migration Process*, Warsaw, December 2010
http://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Unaccompanied_Minors_in_Migration_Process.pdf

EUROPEAN ASYLUM SUPPORT OFFICE, *Work programme 2012*, September 2011, βλέπετε:
http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/asylum/docs/easo/EASO_2011_00110000_EN_TRA.pdf

EUROPEAN MIGRATION NETWORK, *Small scale study family reunification*, October 2007

EUROPEAN MIGRATION NETWORK, *Policies on reception, return and integration arrangements for, and numbers of, unaccompanied minors – an EU comparative study*, June 4, 2009
<http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareS-howFiles.do?directoryID=115>

EUROPEAN MIGRATION NETWORK, *Assisted Return and Reintegration in Third Countries: Programmes, Strategies and Incentives*, 2009

FRANCE TERRE D'ASILE, CIR, I-RED, *Reception and care of unaccompanied minors in eight countries of the European Union: comparative study and harmonisation prospects*, final report, December 2010
<http://www.france-terre-asile.org/images/stories/children-studies/the-reception-and-care-of-unaccompanied-minors-in-eight-countries-of-the-eu-final-report-en.pdf>

FORUM REFUGIES et al., *Projet transnational Dublin*, Rapport final, 2011

HUMA-NETWORK, *Health for undocumented migrants and asylum seekers - access to health care and living conditions of undocumented migrants and asylum seekers- in Cyprus, Malta, Poland and Romania*, March 2011
http://www.huma-network.org/averroes_fr/Publications/Nos-publications/Access-to-healthcare-and-living-conditions-of-asylum-seekers-and-undocumented-migrants-in-Cyprus-Malta-Poland-and-Romania

INTERNATIONAL CATHOLIC MIGRATION COMMISSION, *MayDay – strengthening responses of assistance and protection to boat people and other migrants arriving in Southern Europe – 60 years ICMC 1951-2011*, 2011
http://www.icmc.net/system/files/publication/icmc_europe_mayday_strengthening_responses_of_as_22403.pdf

PARSONS, ANNIKA (2010), *The best interests of the child in asylum and refugee procedures in Finland*. The office of the Ombudsman for Minorities, Publication 6, Helsinki 2010, βλέπετε:
http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0009/contributions/public_authorities/042_ombudsman_for_minorities_finland_report.pdf

SAVE THE CHILDREN and the EUROPEAN COMMISSION, *Special child protection measures: realities and perspectives: save the children*, October 2008

SEPARATED CHILDREN IN EUROPE PROGRAMME, *Newsletter n°30-36*, (2008-2011)
http://www.separated-children-europe-programme.org/separated_children/publications/newsletter/index.html

SEPARATED CHILDREN IN EUROPE PROGRAMME, *Review of current laws, policies and practices relating to age assessment in sixteen European Countries*, May 2011
<http://resourcecentre.savethechildren.se/content/library/documents/review-current-laws-policies-and-practices-relating-age-assessment-sixteen>

TOUZENIS Kristina, *Unaccompanied Minors, Rights and Protection*, Cosmopolis XL Edizioni, Roma, 2006, p. 287.

UNESCO, *Migrating alone, unaccompanied and separated children's migration to Europe*, 2011
<http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001907/190796e.pdf>

UNICEF, *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography*, Terry SMITH, Laura BROWN-LEES, 2011, p. 85, βλέπετε:
http://www.unicef.org/protection/Age_Assessment_Practices_2010.pdf [ενημέρωση: 10 Ιουλίου 2012].

FRANCE TERRE D'ASILE



Siège social
24, rue Marc Seguin
75 018 PARIS
Tél. : +33 1 53 04 39 99
Fax : +33 1 53 04 02 40

e-mail : infos@france-terre-asile.org

Association régie par la loi du 1er juillet 1901
Prix des droits de l'homme de la République française, 1989
Grande cause nationale fraternité 2004
Caractère de bienfaisance reconnu par arrêté préfectoral du 23 février 2006
Mention d'honneur 2010 de l'UNESCO - Prix pour la promotion
d'une culture universelle des droits de l'homme

ISSN : 2102 - 376X

Έργο συγχρηματοδοτούμενο από το Πρόγραμμα «Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ιθαγένεια» της ΕΕ



Οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν έγγραφο ανήκουν στους συντάκτες και δεν αντιπροσωπεύουν τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή των υπηρεσιών της